

REALITATEA EVREIASCĂ

PUBLICAȚIE A FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA

ANUL LVI • NR. 430-431 (1230-1231) • 1 – 30 Iunie 2014 • 3 SIVAN – 2 TAMUZ 5774 • 24 PAGINI – 3 LEI

Erika van Gelder,
președintele
de onoare
al Forumului B'nai
B'rith România,
aleasă în cea mai
înaltă funcție
a BB Europa **PAG. 13**

PAG. 6 **Lumina**
sărbătorii de Șavuot
la Sinagoga Mare

MICHAEL HORODNICEANU:
„În cariera mea
s-au împlinit capacitatea
tehnică și cea
de a comunica **PAG. 7**

PAG. 13 **Norman**
Manea la București.
Exilul, de la fapt de
viață, la simbol literar

Ovidiu Morar:

De ce am scris
„Scriitori evrei
din România”?

Cu vreo cincisprezece ani în urmă, am descoperit cu fascinație avangarda și, studiind-o mai bine, am ajuns la tabuizata pe atunci „problemă evreiască”: am aflat pentru prima dată, cu stupeoare, despre pogromurile de la București, Iași, Dorohoi, despre Trenurile Morții, despre deportările și masacrele din Transnistria, despre gropile comune, despre copiii, femeile și bătrânii împușcați sau arși de vii pentru singura „vină” de a fi evrei, pe scurt, despre marea tragedie a populației evreiești din România. Cum a fost posibil? m-am întrebat. Ce demonie secretă i-a împins pe conaționali mei la aceste crime abominabile?

Am simțit aici o nevoie imperioasă de a cerceta sursele răului (*id est* antisemitismul) și a le face cunoscute (un prim articol, intitulat *Intellectualii români și „chestia evreiască”*, publicat în 2004 în revista „Contemporanul”, a generat o dezbatere la care au participat numeroși scriitori și intelectuali de prestigiu, finalizată în 2006 printr-un volum colectiv intitulat *Problema evreiască*). Descoperirea antisemitismului m-a făcut să mă întreb mai departe dacă acest funest resentiment național nu a marcat într-un fel sau altul destinul scriitorilor evrei din România și creația lor literară. Astfel s-a născut acest proiect, menit să readucă în discuție rolul fundamental al acestora în istoria literaturii și, desigur, valoarea literară a creației lor (încă subevaluată, în opinia mea, în multe cazuri).

(Fragment din cuvântul transmis de prof. Ovidiu Morar, la lansarea cărții sale „Scriitori evrei din România”, la Bookfest 2014, apărută la Editura Hasefer).

Relatare în pag. 14

În memoria pogromului de la Iași

Când s-au desferecat porțile iadului

Era luni, 30 iunie 1941, a doua zi după înspăimântătorul pogrom de la Iași, care a adus doliul și jalea în casele evreilor.

Încă din primele ore ale dimineții au fost semne că va urma o zi toridă. Iar noi, cei închiși de ore și ore în vagoanele de vite, plumbuite ale celui de al doilea „tren al morții”, ardeam acum ca în cazanele iadului.

Sub dogoarea unui soare nemilos, care făcea ca și aerul să dea în clocot, o locomotivă obosită ne purta cu viteza melcului, pe drumuri neștiute, cu opriri în stații și halte fantomatice, cu garări și manevre pe „linii moarte”. Fiecare oprire aprindea în noi o vagă speranță: poate se vor deschide vagoanele și atunci vom izbuti să tragem o gură de aer proaspăt, poate vor fi coborâți morții ori poate vom

primi o lacrimă de apă. Nimic însă din toate acestea nu se întâmpla... Sub vipia devastatoare a zeului Ra, vagoanele au devenit adevărate etuve.

Approape despuiați de veșminte, unii încercau să-și ogoiască arșița, care le făcea gura iască și le ardea mâțele, sorbindu-și strop cu strop propria urină. Lipsiți de aer, prizonierii se învinețeau, se umflau și, alunecând ușor pe podea, ca într-un somn, nu se mai ridicau. Moartea călătorea cu noi!

După o vreme fără sfârșit, s-a auzit șuieratul ascuțit și prelung al sirenei. Au fost trei semnale scurte de locomotivă, ca un strigăt de disperare. A urmat o zdruncinătură, și încă una, aruncându-ne unii peste alții, cei morți și cei vii. Și trenul s-a oprit! Prin țesătura de sunete s-a auzit

limpede un nume: Podu Iloaiei! O zarvă nemaipomenită s-a iscat, ca din senin. Se auzeau ordine lătrate și tropăit de bocanci în pas alergător. O adevărată nebunie. O comandă scurtă, rostită cu glas aspru a pus capăt acestei zăpăceli.

- Companie, ascultă comanda! Luați poziție în dispozitivul ordonat! Și, după clipe de spaimă copleșitoare, ușile vagoanelor au fost deschise și porțile iadului au fost date în lături!

(Continuare în pag. 17)

Salonul Internațional de Carte
BOOKFEST, ediția a IX-a

PAG. 14

Agenda deputatului și președintelui F.C.E.R.

O retrospectivă recentă a activităților deputatului și președintelui F.C.E.R. dovedește multitudinea, diversitatea preocupărilor, devotamentul pentru binele țării și al obștii noastre, prețuirea de care se bucură comunitatea evreilor din România la nivel național și internațional. De menționat: • participarea la lucrările în plen și pe comisii ale Parlamentului; • alegerea sa recentă ca vicepreședinte al Comisiei de Politică Economică, Reformă și Privatizare și președinte al Delegației Parlamentului României la Adunarea Parlamentară a Uniunii Mediterane; • intervenția la masa rotundă „Sinagoga Mare – pagini de istorie, Iași” și decernarea de Medalii de Onoare „Prieten al Comunităților Evreiești din România” unor personalități invitate la evenimentul *Watch Day* din Iași, desfășurat sub auspiciile *World Monuments Fund (WMF)*; • vizita la C.E. Galați; • primirea unor prestigioase distincții acordate de Universități din Arad și Oradea; • participarea la sesiunea jubiliară „150 de ani de la fondarea Curții de Conturi”; • monitorizarea lucrărilor de reabilitare a Sinagogii din Tulcea și de restaurare a Templului Coral din București; • participarea la lucrările *board*-ului lărgit al Congresului Evreiesc European; • acordarea de sprijin la oficialități române a unor solicitări făcute de unii membri ai comunităților și de israelieni activând în România; • discursuri la Festivalul „Avram Goldfaden”, organizat de Institutul Cultural Român; • participarea la sărbătorirea, de la Paris, a centenarului înființării *American Jewish Distribution Committee (Joint)*.

• Dr. Aurel Vainer a luat parte la ale-

gerea conducerilor la Banca Națională a României, Societatea Română de Radiodifuziune, Televiziunea Română. De asemenea, a participat la prezentarea de către președintele Camerei Deputaților, Valeriu Zgonea, a delegației Senatului SUA, condusă de senatorul *John McCain*. Domnia sa a avut o participare expresă la lucrările Comisiei de Politică Economică, Reformă și Privatizare și ale Comisiei de Buget, Finanțe, Bănci de la Camera Deputaților și Senat. La 17 iunie a.c., deputatul F.C.E.R. a fost ales cu unanimitate de voturi vicepreședinte al primei Comisii din cele sus-amintite.

• În cadrul Programului *Watch Day*, inițiat de *WMF*, Sinagoga Mare din Iași, în curs de restaurare, a primit fonduri speciale pentru finalizarea lucrărilor. Marcarea evenimentului a fost proiectată și coordonată de directorul adjunct al CAPI, arh. *Lucia Apostol*, împreună cu președintele C.E. Iași, ing. *Abraham Ghiltman*. În incinta Sinagogii Mari, aflată în șantier, a avut loc un concert susținut de „Nigun Klezmer Band” – Iași iar elevii ai Școlii de Arte Plastice din oraș au concurat pentru Proiectul „Sinagoga”. La deschiderea evenimentului au participat oficialități de stat, reprezentanți ai proiectantului și ai executantului lucrărilor de restaurare, liderii ai F.C.E.R. și ai C.E. Iași, personalități culturale, oaspeți din țară și din străinătate, membri ai comunității ieșene. Comunicarea prezentată la lucrările mesei rotunde de președintele F.C.E.R. despre rolul acestui lăcaș de cult în istoria comunității ieșene s-a bucurat de bune aprecieri.

(Continuare în pag. 10)

F.C.E.R. AERVH Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

Domnului președinte ASZTALOS CSABA

În temeiul Statutului F.C.E.R. și al legislației în vigoare, vă transmitem, alăturat, articolul „Strigăt de disperare”, autor Marian Nazat, publicat în „Jurnalul Național” din 20 iunie a.c.

Vă sesizăm asupra acestui articol, datorită faptului că sunt redată idei și atacuri antisemite, xenofobe virulente. În plus, în articol sunt susținute idei antieuropene, total contrare pozițiilor autorităților române, apartenenței țării noastre la Uniunea Europeană, la structurile euro-atlantice.

Cu stimă și considerație,

Dr. AUREL VAINER
Președinte F.C.E.R.

Dr. LIVIU BERIS
Președinte AERVH

Acest text a fost transmis PSD, PDL, PNL, PP-DD, UDMR, PMP, UNPR, Forțele Civice, președinților Camerei Deputaților și Senatului

Evreii și bicicliștii sunt vinovați de toate relele

Sub titlul „Strigăt de disperare”, Marian Nazat publică, în „Jurnalul Național” din 20 iunie a.c. un articol foarte critic și pesimist la adresa situației și perspectivelor României. Nu este singurul, lucruri de genul acesta au mai fost spuse și de alții. Este dreptul suveran al domnului Nazat să aibă opinii critice, să le exprime după cum dorește. Ceea ce însă nu ar trebui să facă este să scoată din lada de gunoi a istoriei clișee desuete, idei care nu își au justificarea, argumente care de-a lungul timpului s-au dovedit false, mincinoase, răuvoitoare și, prin consecințe, periculoase. Domnul Nazat își începe articolul cu acuzarea evreilor că au creat comunismul dar și capitalismul. Mai mult, de toate relele post-decembriște. El susține că „istoria din urmă a României decomunizată nu e străină de gheșeurile seminișiei alese”, reluând o altă prejudecată străveche, a „evreului-țap ispășitor”, a „evreului vinovat de toate relele”. Este o teză periculoasă, întrucât de aici și până la dorința de a-l elimina, ca mijloc de a scăpa de „cauza” relelor, nu mai este prea mult, așa cum a demonstrat, din păcate, istoria primei jumătăți a veacului trecut. Pe de altă parte, a nu-ți recunoaște partea ta de responsabilitate în procesul istoriei, în desfășurarea evenimentelor și a-i face întotdeauna vinovați pe alții, metodă folosită de autor în cazul de față, este expresia unui subiectivism de asemenea

periculos. Teza lui are tot atâta valoare ca vechea anecdotă cu evreii și bicicliștii, în care evreii sunt făcuți vinovați de o anume faptă. Persoana, căreia i se povestește, completează: „De vină sunt și bicicliștii”. „Dar de ce bicicliștii?”, întrebă primul. „De ce evreii?”, răspunde al doilea.

Domnul Nazat, ca om al legii, trebuie să știe că generalizările sunt periculoase, că întotdeauna răspunderea e individuală. Nu poți învinovăți un popor întreg, nu poți condamna un popor întreg. Pentru crimele naziste nu a fost învinovățit poporul german ci doar individual persoane care au fost condamnate.

Autorul susține de asemenea, referindu-se la evrei: „creșterea și descreșterea noastră (a românilor n.n.) s-a derulat după cum le-a fost pofta”. Recomandăm domniei sale să nu scrie articole după ureche, să recurgă la lecturi privind istoria evreilor din România, să citească volumele despre personalitățile evreiești care au contribuit la dezvoltarea României pe toate planurile (și nu este vorba de „gheșeurile seminișiei alese”). Le punem cu plăcere la dispoziția dumnealui. Avem o bibliotecă foarte bogată cu autori prestigioși.

În final, vă veți convinge, domnule Nazat, că evreii sunt în aceeași măsură vinovați de ce se întâmplă prost în România și în lume, ca bicicliștii.

„Realitatea Evreiască”

Indignare față de răpirea celor trei tineri israelieni

La 12 iunie a.c., autori necunoscuți au răpit, în apropierea punctului de trecere spre Cisiordania, trei adolescenți israelieni, elevi de ieșiva. Deocamdată nu se cunosc autorii răpirii, dar guvernul israelian este convins că în spatele acțiunii se află Hamas sau o altă organizație teroristă din Gaza. Armata israeliană a început o operațiune amplă de căutare a tinerilor. Numeroase țări, inclusiv România, au condamnat gestul și și-au manifestat solidaritatea față de cei trei. Ambasadorul Statului Israel a prezentat poziția oficială a guvernului. Într-o declarație, F.C.E.R. a condamnat ferm răpirea tinerilor. De asemenea, publicăm comunicatul Alianței Europene pentru Israel

Răpirea și terorismul nu pot fi acceptate ca mijloace de impunere a unor obiective politice

Răpirea celor trei tineri israelieni este o faptă care suscită legitime sentimente de indignare în Israel, în toată diaspora evreiască, dar și în societățile democratice din întreaga lume, dovadă că numeroase guverne, între care și cel al României, au protestat vehement și au cerut eliberarea celor trei.

Federația Comunităților Evreiești din România - Cultul Mozaic (F.C.E.R. - C.M.) își exprimă revolta față de astfel de practici violente și cere eliberarea imediată și necondiționată a tinerilor căzuți pradă terorismului îndreptat împotriva evreilor și a Statului Israel.

Recurgerea la fapte precum răpirea

celor trei tineri, așteptați acasă de familii, prieteni și colegi, nu poate avea ca efect decât anihilarea șanselor de desfășurare într-un viitor previzibil a convorbirilor de pace dintre autoritățile israeliene și cele palestiniene, îndepărtând orice șansă de realizare a dorinței ambelor părți, și anume o pace durabilă, bazată pe respect reciproc și recunoașterea Statului Israel ca stat evreu.

Având în vedere cele de mai sus, solicităm eliberarea neîntârziată a celor trei tineri și aducerea răpitorilor în fața justiției.

Dr. AUREL VAINER
Președintele F.C.E.R. – C.M.
Deputat

Hamas considerată răspunzătoare de răpire

Declarația E.S. DAN BEN-ELIEZER, ambasadorul Statului Israel în România

La 12 iunie a.c., trei adolescenți israelieni, Eyal Yfrah (19 ani), Naftali Frenkel și Gilad Sha'er (16 ani), au fost răpiți în Cisiordania. Organizația teroristă Hamas este responsabilă de răpirea lor. „Toate forțele israeliene sunt angajate să-i aducă pe băieții noștri înapoi în familiile lor cât mai repede și în siguranță. Dar este posibil ca operațiunea să dureze”.

Hamas este considerată organizație teroristă nu numai de Israel dar și de Uniunea Europeană și alte țări occidentale iar acțiunile sale trebuie condamnate în termenii cei mai duri. Multe guverne au denunțat de-acum fără echivoc răpirea și, în acest sens, dăm o înaltă apreciere condamnării dure, formulate de guvernul României, și apelului său pentru eliberarea imediată a tinerilor israelieni nevinovați. Răpirea justifică decizia Israelului de a nu negocia în nici un fel cu un guvern palestinian care include organizația teroristă Hamas. Acordul recent, semnat între președintele Autorității Palestiniene, Mahmud Abbas și Hamas, de a forma un guvern de uniune națională ridică multe semne de întrebare cu privire la posibilitatea lui Abbas de a pune în aplicare angajamente ca ... dezarmarea forțelor

armate ale Hamas (Brigăzile Ilzz al Din al Qassam), ale Jihadului islamic și ale altor organizații teroriste din Fâșia Gaza sau să oprească producția și contrabanda de armament în Gaza sau lansarea de rachete către teritoriul israelian. Credem că acordul va servi tocmai contrariul, va întări organizațiile teroriste palestiniene, va îndepărta perspectivele păcii și va destabiliza regiunea.

În loc să-și respecte obligațiile internaționale de a dezarma Hamas, președintele Abbas s-a aliat cu aceasta, oferind legitimitate terorismului.

În plus, Autoritatea Palestiniană, prin incitarea permanentă la violență și terorism împotriva Israelului, încurajează atacuri cum a fost răpirea tinerilor...

Israelul consideră că Autoritatea Palestiniană este răspunzătoare pentru soarta adolescenților răpiți și pentru activitatea teroristă, care-și are sursa pe teritoriile aflate sub controlul ei. Ne concentrăm toate eforturile să-i aducem pe băieții acasă în siguranță iar Autoritatea Palestiniană, de pe teritoriul căreia au provenit răpitorii, trebuie să facă tot ceea ce este necesar pentru a sprijini acest demers.

Ministerul Afacerilor Externe din România – solidaritate cu familiile tinerilor răpiți

Ministerul Afacerilor Externe condamnă cu fermitate răpirea celor trei tineri israelieni, la data de 12 iunie 2014, și își exprimă solidaritatea cu familiile acestora.

MAE român își exprimă îngrijorarea cu privire la orice acțiuni care au la bază

violenta și solicită eliberarea, de urgență, a tinerilor israelieni.

Ministerul Afacerilor Externe condamnă orice formă de violență sau acțiune de intimidare, cu potențial de fragilizare a dialogului israeliano-palestinian.

Alianța Europeană pentru Israel condamnă răpirea și cere sprijin

Primim de la Asociația Culturală de Prietenie România-Israel, președinte: Mihail E. Ionescu, secretar general: Veronica Bărlădeanu, următorul comunicat:

Alianța Europeană pentru Israel (AEI) condamnă cu cea mai mare fermitate răpirea lui Naftali Frenkel (16 ani), Gilad Sha'er (16 ani) și Eyal Yfrah (19 ani). Suntem alături de cei trei elevi și familiile lor și sperăm că vor ajunge cât mai repede acasă.

AEI lansează un apel tuturor statelor europene, organizațiilor neguvernamentale și altor organizații care au legătură cu Autoritatea Palestiniană sau cu societatea civilă pentru a condamna răpirea și

a ajuta la demersurile vizând eliberarea tinerilor, cât de curând posibil: Österreichisch-Israelische Gesellschaft (ÖIG), Deutsch-Israelische Gesellschaft (DIG), Gesellschaft Schweiz Israel, Česká Společnost Přátel Izraele, Dansk-Israelisk Selskab, Anglo-Israel Association, ICEJ Suomen osasto, FRANCE-ISRAEL. Alliance Générale KOENIG, Magyar-Izraeli Baráti Társaságok és Körök Országos Szövetsége, Ireland-Israel Friendship League, Irish 4 Israel, Federazione delle Associazioni Italia-Israel, Genootschap Nederland-Israel, Med Israel for fred (Norway), Cultural Friendship Association Romania-Israel, Društvo srpsko-jevrejskog prijateljstva, Samfundet Sverige-Israel.

70 DE ANI DE LA DEPORTAREA EVREILOR DIN ARDEALUL DE NORD

Continuăm în acest număr prezentarea unor scurte reportaje de la comemorarea deportării evreilor din Ardealul de Nord (pe atunci aflat sub administrația autorităților maghiare horthyste) în vara-toamna anului 1944.

În acest număr sunt incluse relatări de la Sighet, Dej, Cluj, Satu Mare, Șimleu Silvaniei, Oradea, Tiocu de Sus și Bistrița, precum și din localități de unde nu au avut loc deportări (Brașov și Piatra Neamț) dar unde evreii au vrut să-și manifeste solidaritatea cu victimele Holocaustului.

Precizăm că redacția noastră pregătește un volum dedicat prezentării ample a acțiunilor comemorative.

Sighet

Evreii maramureșeni, trimiși la Auschwitz

Comunitatea Evreilor din Sighet, Institutul Național pentru Studiul Holocaustului din România „Elie Wiesel” și Primăria municipiului Sighet au organizat, în perioada 16-19 mai a.c., un simpozion de comemorare a evreilor maramureșeni deportați la Auschwitz-Birkenau de autoritățile maghiare horthyste. Amplele evenimente au debutat cu lansarea cărții intitulată „Cartea Sinagogilor Sighetu Marmăției” de Ioan Popescu, care a avut loc la Sala Radio din Sighet. Lansarea s-a bucurat de un larg interes, fiind prezente oficialități locale, precum viceprimarul Horea Scubli, directorul studioului local al Radio România Cultural, Dorel Todea, artiști, oameni de cultură, reprezentanți ai F.C.E.R., Rabinul Rafael Shaffer, președintele C.E. Sighet, ing. Hari Markus, și mulți alții. Volumul lansat cuprinde o reconstituire a atmosferei evreiești a Sighetului de altădată, purtând un evident accent vizual. Serviciul religios de Șabat, oficiat de Rabinul *Rafael Shaffer* și prim-cantorul Iosef Adler a avut loc la Sinagoga sefardă, acesta dovedindu-se un emoționant loc de reîntâlnire pentru mulți evrei originari din Sighet.

Sâmbătă, 17 mai, a avut loc *Marșul deportării*, pornit din fața hotelului Corona și sfârșit cu Gara Sighetu Marmăției, mai exact lângă peronul unde, acum 70 de ani, 12.844 de suflete nevinovate au fost silit să pornească pe un drum fără întoarcere. Cu această ocazie, Rabinul Rafael Shaffer a rostit rugăciunea *El Male Rahamim*, iar toți cei prezenți au aprins zeci de lumânări pe calea ferată în amintirea tragediei străbunilor lor.

Duminică, 18 mai, Primăria Sighetu Marmăției a găzduit un ceremonial de comemorare, la care au participat vicepreședintele F.C.E.R., ing. Paul Schwartz, șeful adjunct de Misiune Diplomatică a Statului Israel în România, Shelly Hagler Livne, Rabinul Rafael Shaffer, prim-cantorul Iosef Adler, oficialități locale și invitați israelieni, mulți dintre ei – rude ale victimelor. A fost vernisată expoziția de fotografie „Evrei maramureșeni – portret de familie”. În Gara din Sighetu Marmăției a fost dezvelită o placă comemorativă, moment la care au participat directorul IN-SHR-EW, dr. Alexandru Florian, subprefectul județului Maramureș, șeful adjunct de Misiune Diplomatică a Statului Israel în România, Shelly Hagler Livne, primarul municipiului Sighetu Marmăției, directorul Regionalei CFR Cluj, președintele C.E. Sighetu Marmăției, Rabinul Rafael Shaffer, vicepreședintele F.C.E.R. ing. Paul Schwartz. De asemenea, în Gara Vișeu de Sus a fost dezvelită o placă comemorativă, moment la care au luat parte oficialitățile locale, reprezentanții F.C.E.R. și europarlamentarul Ioan Mircea Pașcu. A fost vizitat muzeul dedicat fostei comunități evreiești, organizat într-o casă tradițională evreiască din această localitate. Ziua s-a încheiat cu un concert de muzică klezmer, susținut de formația *Mazel Tov* din Cluj Napoca și unul de muzică clasică, susținut de orchestra camerală a Filarmonicii din Satu Mare. Luni, 19 mai, Primăria Sighetu Marmăției a găzduit o serie de comunicări pe tema evenimentelor comemorate.

Cluj

Supraviețuitorii lagărelor despre suferințele prin care au trecut

La Cluj, de unde au fost deportați 18.000 de evrei, comemorările organizate de comunitatea din localitate au cuprins mai multe evenimente semnificative: simpozionul „70 de ani de la Holocaustul evreilor din Transilvania de Nord”, în cadrul celei de a III-a ediții a sesiunii științifice „File din istoria evreimii clujene”, dezvelirea unei plăci comemorative în Gara orașului, inaugurarea Monumentului Holocaustului, finanțat de Primăria municipiului, precum și o slujbă comemorativă la Sinagoga Deportărilor. În paralel cu aceste momente, a fost organizată întâlnirea elevilor de la fostul liceu evreiesc. Majoritatea celor prezenți (unii veniți din străinătate) au fost supraviețuitori ai lagărelor sau membri ai detașamentelor de muncă forțată.

Istoria Holocaustului trebuie să fie accesibilă tuturor

Sesiunea de comunicări a fost deschisă de președintele comunității clujene, *Robert Schwartz*, care i-a salutat pe participanți și pe coorganizatori, respectiv președintele Institutului „Elie Wiesel”, dr. *Alexandru Florian*, și președintele AERVH, dr. *Liviu Beris*. Cel dintâi a subliniat că, la fel ca la Iași, la comemorarea a 70 de ani de la pogrom, Institutul, împreună cu Ministerul Transporturilor, a amplasat

plăci comemorative în localitățile de unde au fost deportați evreii din Transilvania de Nord. Dr. *Liviu Beris* a atras atenția asupra situației actuale în lume în ce privește antisemitismul, a „toleranței intoleranței”, evreii și statul Israel fiind considerați vinovați pentru ce se întâmplă rău în lume.

Deschiderea arhivelor a stimulat cercetările despre Holocaust

În deschiderea simpozionului „Aspecte noi privind tragedia evreilor din Transilvania de Nord”, prima comunicare s-a intitulat „Trăsături comune și deosebiri în dinamica istorică a Holocaustului în diverse arii geopolitice”. Autorul, dr. *Liviu Rotman* (SNSPA), a menționat că deschiderea arhivelor și apariția unei noi generații de cercetători, precum și unele schimbări în opinia publică au dat un nou impuls cercetărilor legate de Holocaust.

Dr. *Lya Benjamin* (CSIER), în comunicarea intitulată „De la salvare la colaborare”, a abordat subiectul sensibil al rolului consiliilor evreiești care s-au format după ghețozare, măsura în care acestea au cunoscut care va fi soarta evreilor, lipsa informațiilor sau a comunicării informațiilor, exemplificând prin cazul lui Kastner.

Prof. univ. *Zoltan Tibori Szabo* (Universitatea Babeș-Bolyai) a combătut, în conferința „Holocaustul din Transilvania – o perspectivă istorică”, teza susținută de istorici și oameni politici din Ungaria, potrivit căreia deportarea evreilor a avut loc doar după ce trupele germane au ocupat Ungaria, în martie 1944. Numeroase date atestă că până la acea dată, în timpul guvernului Horthy, mii de evrei din Ungaria, inclusiv din Transilvania de Nord, au fost deportați, majoritatea găsindu-și moartea în lagăre din Ucraina sau Polonia.

Cea de a doua sesiune, având tema „Destine ale evreilor din Cluj în perioada Holocaustului”, a debutat cu comunicarea „Câteva ecouri privind situația evreilor din Cluj în corespondența diplomatică franceză” în care prof. *Carol Iancu*, de la Universitatea din Montpellier, a arătat că soarta evreilor clujeni a fost cuprinsă în informările trimise de membrii Ambasadei franceze de la Budapesta guvernului de la Vichy.

Daniel Lowy, profesor la Nova University, SUA, a prezentat soarta unei binecunoscute personalități evreiești din Ardeal, Emil Veislovich, din Oradea, cunoscut ca „maghiarul cu caftan”. Evreu loial Ungariei, după ocuparea Transilvaniei de Nord de către unguri, Emil Veislovich – care era unul dintre cei mai bogați oameni din Transilvania, proprietar de hoteluri – a devenit victimă a politicii antisemite a statului maghiar.

Cazul Mariane Kardos, medic clujean, acuzată după revenirea din lagăre a supraviețuitorilor clujeni că nu și-ar fi ajutat semenii – acuzație nefondată –, a fost prezentat de prof. *Lucian Nastasă Kovacs* în comunicarea „Dileme ale Holocaustului. Călăi printre victime sau victime printre călăi.” (Continuare în pag. 23)

Dej

Lacrimi pentru victimele urii

La Dej s-au desfășurat, la 26 mai 2014, o serie de manifestări dedicate comemorării a 70 de ani de la deportarea evreilor în lagărele naziste. Gazda evenimentelor, Comunitatea Evreilor din Dej, condusă de neobositul Iosif Farkaș – un exemplu de vitalitate la o vârstă venerabilă, el însuși un supraviețuitor al ororilor de odinioară – a beneficiat de sprijinul autorităților locale, reprezentate, cu acest prilej, de primarul Costan Morar. La manifestări au participat numeroase personalități, printre care dr. Aurel Vainer, Liviu Beris, președintele AERVH, și dr. Alexandru Florian.

Dejul a fost cândva un important centru al vieții spirituale evreiești din Transilvania, având 14 sinagogi și case de rugăciune. Aici funcționa și o faimoasă *ieșivă*, fondată de dinastia rabinică Paneth. La evenimentele din 26 mai au fost prezenți rabinii Iehiel Meir Paneth, unul dintre supraviețuitorii din respectiva

familie rabinică, și Ioel Tobias, care a studiat cândva la „Ieșiva Dej”, veniți special din Israel. Rugăciunile comemorative au fost intonate de Rabinul Rafael Shaffer și prim-cantorul Iosif Adler. Nu au lipsit nici reprezentanții cultelor creștine, printre care și preot prof. dr. Ioan Chirilă.

Ceremoniile au debutat pe locul fostului ghetou din pădurea Bungar, unde mii de persoane nevinovate au îndurat groaznice suferințe, doar pentru că erau evrei, înainte de a fi duse în lagărele morții de la Auschwitz. În acest loc au fost amplasate pancarde explicative și va fi înălțat, anul acesta, un memorial al victimelor. Toți cei prezenți – printre care numeroși elevi de liceu și tineri – au ascultat mărturiile ale supraviețuitorilor și rugăciunile evreiești de doliu. La intrarea în gara din Dej a fost dezvelită o placă memorială întru amintirea celor 7.674 de evrei care, în zilele de 28 mai, 6 și 8 iunie 1944, au fost deportați la Auschwitz din acest loc

de către jandarmeria horthystă și predați autorităților naziste. Comemorarea deportării evreilor din Dej a continuat cu momentul solemn al depunerii de coroane de flori la Monumentul Deportărilor Evrei din Piața „Ștefan cel Mare”. A urmat un colochiu despre Holocaustul din Dej, la Sinagoga Mare – „Templul Înfrățirea”, edificiu arhitectonic monumental aflat în curs de renovare.

Dr. *Aurel Vainer* a subliniat că „naziștii au creat o industrie a morții, care a acționat în cazul celor din Transilvania de Nord cu o rapiditate fulgerătoare. Un comando de o sută de SS-iști, condus de Eichmann, instalat la Budapesta, a pus în aplicare un plan groaznic. În mai puțin de o lună de zile, 132.000 de evrei din nordul Transilvaniei au luat drumul lagărelor de concentrare”. *Silvian Horn*, director de cabinet, a dat citire mesajului transmis cu acest prilej de E.S. Dan Ben-Eliezer, ambasadorul Israelului în România, în care au fost reamintite suferințele evreilor ghețoziați în pădurea Bungar. „Holocaustul ca doctrină a răului a fost un flagel care a afectat pe toată lumea, nu doar pe evrei, ci și pe cei care nu erau evrei”, prin numărul mare de victime provocat – a concluzionat Rabinul *Ioel Tobias*, care și-a încheiat discursul cu îndemnul-cântare „Am Israel Hai” („Poporul lui Israel trăiește”). Vorbind despre îndemnul „iubirii aproapelui”, prezent atât în iudaism, cât și în creștinism, *pr. prof. dr. Ioan Chirilă* a arătat că „acea care au pierdut această dimensiune sau această înțelegere au provocat ura (...); ei au caracterizat o perioadă din istoria omenirii în care Holocaustul a fost posibil”.

70 DE ANI DE LA DEPORTAREA EVREILOR DIN ARDEALUL DE NORD

Satu Mare "Marșul Vieții" – exemplu de solidaritate

Zeci de sătmăreni de toate confesiunile, cu stele galbene în piept și pancarde în diverse limbi, au participat, pe 28 mai 2014, la "Marșul vieții" – un gest remarcabil, făcut în memoria celor peste 18.000 de evrei din Satu Mare și împrejurimi, deportați în 1944. Manifestările au debutat la Monumentul Victimelor Shoah-ului din curtea Sinagogii Mari. Slujba religioasă a fost săvârșită de rabinii Rafael Shaffer, Zvika Kfir și Haim Iehuda Daitsch. Nicolae Decsei, președintele comunității sătmărene, a prezentat un scurt istoric al evreilor de aici.

"Memoria victimelor Holocaustului ar trebui să rămână întipărită în mințile și inimile noastre ca o promisiune de respect al sacralității vieții" – a concluzionat Shelly Hagler Livne, șef-adjunct de Misiune Diplomatică a Israelului, prezentând mesajul E.S. Dan Ben Eliezer, ambasadorul Israelului. "Prezența evreilor în Satu Mare – a arătat în continuare – este menționată încă din secolul al XVII-lea. Intelectualii evrei, politicieni, artiști, scriitori, pictori provenind din această zonă, au avut o influență semnificativă asupra vieții politice, culturale și sociale. Ei au reprezentat o parte importantă a istoriei acestor locuri (...). În 1944, când războiul era aproape de sfârșit, frații și surorile noastre din Satu Mare, mame, tați și copii au devenit victime ale planului de exterminare operat de regimul nazist și de colaborarii săi. Înghesuți în ghetou și apoi în trenurile morții către Auschwitz, majoritatea și-au găsit sfârșitul în camerele de gazare. Cuvintele sunt insuficiente pentru a de-

scrie tragedia prin care au trecut, fiind maltratați, lipsiți de demnitate și de dreptul la viață. Holocaustul a zdruncinat însăși fundamentul civilizației moderne".

Dr. Aurel Vainer a subliniat: "Este o grăitoare mărturie să vezi că în jurul micilor comunități existente se adună atâta lume. Important este că solidaritatea umană nu a dispărut, fie că este vorba de solidaritatea și frățietatea în rândul comunităților evreiești din România, fie de o solidaritate umană generală – dacă ne gândim că 70% din cei prezenți aici nu sunt evrei. Ce dovadă e aceasta? Că ei sunt alături de noi, de cei care am suferit marea durere a pierderii. Am convingerea că această lecție a istoriei nu e uitată (...) și trebuie să facem ca ea să fie cunoscută și recunoscută peste tot."

Un emoționant omagiu pentru victime a fost rostit de Tiberiu Roth, președintele Comunității Evreilor din Brașov și al Asociației Sioniste din România, a cărui familie era originară din Satu Mare, la fel ca și cea a soției sale, multe rude ale lor pierind în tragedie: "Aici, în Satu Mare (...), a fost organizația sionistă în care eu am activat, copil fiind, acolo am fost Bar Mițva la 13 ani și acolo am nutrit primele vise despre o altă viață pentru evrei. Satu Mare a fost un oraș în care o treime din populație era evreiască. Atunci când au fost deportați, a rămas o imensă lipsă (...); s-ar cuveni ca un monument dedicat lor să fie ridicat și în centrul orașului. Am fost, am rămas și voi fi sionist, pentru că dacă statul Israel ar fi existat atunci, n-ar fi existat Holocaustul."

A urmat depunerea pietrelor pe monu-

ment, conform tradiției evreiești, dar și a coroanelor de flori din partea mai multor oficiali, printre care subprefectul Alfatter Tamas și vicepreședintele Consiliului Județean, Riedl Rudolf. Coloana a mers apoi spre strada Ham Janos, unde a fost așezată o placă memorială pe locul fostei Sinagogii "Machzike Hatorah" și al ghetoului unde evreii s-au rugat pentru ultima oară înainte de deportarea lor în lagărele morții de la Auschwitz-Birkenau (19 mai-1 iunie 1944). Marșul a continuat până la Cimitirul evreiesc de pe strada 9 Mai, unde a fost dezvelită o altă placă memorială pentru militarii evrei căzuți în primul război mondial și pentru cei din batalioanele de muncă forțată din al doilea război mondial. Marșul s-a încheiat la gară, urmând astfel traseul pe care, acum 70 de ani, evreii au fost duși spre vacanțele care i-au dus la moarte. Pe clădirea gării din Satu Mare a fost amplasată, de asemenea, o placă memorială din partea Institutului "Elie Wiesel".

În a doua parte a zilei, la Sinagoga Mare a fost vernisată expoziția "Shoah Satu Mare – 1944". A fost lansată și o colecție bilingvă cu același titlu, cuprinzând mărturiile ale supraviețuitorilor, traduse din maghiară de Ovidiu Mica, o inițiativă a Asociației SAVO (Scrieri ale Vechiului Oraș). A urmat un concert cu muzică tradițională evreiască, susținut de cantorul Andre Zweig, din Israel, acompaniat de pianistul Zoltan Neumark, din Ungaria, și percuționistul Cserei Csaba, din Satu Mare.

Șimleu Silvaniei "Să nu uităm niciodată!"

Îndemnul "Să nu uităm niciodată" a fost deviza manifestărilor organizate, pe 29 mai 2014, la Șimleu Silvaniei, în memoria evreilor din județul Sălaj deportați în lagărele morții acum 70 de ani. Evenimentul a reunit numeroși participanți, dar și invitați speciali, precum Elly Berkovits Gross și Vera Hecht, supraviețuitoare ale Holocaustului, Shelly Hagler Livne, dr. Aurel Vainer, dr. Alex Hecht, co-fondator și mecena al Jewish Architectural Heritage Foundation din New York, originar din Nușfalău, Septimiu Cătălin Turcaș, primarul orașului Șimleu Silvaniei, prof. dr. Ioan Bolovan, prorector al Universității Clujene "Babeș-Bolyai", deputatul Lucian Bode. Gazdele evenimentului – Daniel Stejerean, directorul Muzeului Holocaustului din Transilvania de Nord, care funcționează în incinta Sinagogii din Șimleu, și Dan Haas, președintele Comunității Evreilor din Sălaj.

Manifestările au debutat la sinagogă cu Șaharit (rugăciunea de dimineață), oficiată de rabinii Rafael Shaffer și Zvika Kfir, ajutați de Dan Haas și Gheorghe Gross. La gara din Șimleu Silvaniei a fost dezvelită apoi o placă memorială, dedicată celor peste 7850 de evrei deportați de aici în lagărele de la Auschwitz-Birkenau, ceremonie prezentată de reprezentantul C.F.R., Radu Belu. Momentul s-a înscris în proiectului Institutului "Elie Wiesel" – reprezentat de Elisabeth Ungureanu – privind amplasarea unor astfel de "mărturii ale neuitării" în mai multe gări.

Dr. Aurel Vainer a vorbit despre universalitatea conceptului de pace, regăsit în urarea evreiască "shalom", accentuând importanța cinstirii memoriei victimelor nevinovate ale urii. Participanții au plecat apoi într-un "marș al vieții" spre ghetoul Cehei, unde s-au rostit Kadiș și alte rugăciuni pentru morți. Un grup format din 16 masteranzi ai Facultății de Istorie și Filozofie din cadrul Universității "Babeș-Bolyai" au purtat tricouri cu mesajul: "A ierta – da, a uita – nu". A urmat un alt moment emoționant, la sinagogă: ceremonia de rededicare a Sefer Tora (Sulul Torei), care a fost purtată într-un circuit special, atât în afara, cât și în incinta lăcașului, de rabinii Rafael Shaffer și Zvika Kfir, de dr. Aurel Vainer, Silvian Horn, șef de cabinet al președintelui F.C.E.R., Dan Haas, Roby Roth. Programul a continuat cu discuții legate de istoria tragică a deportărilor, prezentate de Daniel Stejerean.

Momentul culminant a fost mărturia supraviețuitoarei Elly Berkovits Gross, în vârstă de 85 de ani: "Când am intrat în ghetoul din Cehei, erau niște stâlpi de care erau legați niște bărbați în vârstă. Corpul lor era plin cu sânge uscat. Nu erau morți, erau leșinați... În oraș trăiau 1.594 de evrei. Am făcut mai apoi și lista cu cei care au supraviețuit – 210. A fost un miracol că am supraviețuit. Patru femei au fost selectate să curețe cartofi. Aveam 15 ani și am fost una dintre ele. Am avut astfel voie să mănânc... Ceilalți stăteau la rând două zile pentru a primi un cartof. Deși râul Crasna curgea pe lângă ghetou, nu ne dădeau apă."

(Continuare în pag. 19)

Oradea Ample manifestări întru neuitarea victimelor urii

Evenimente ample destinate comemorării a 70 de ani de la deportarea evreilor, desfășurate în perioada 30 mai – 1 iunie, au reunit la Oradea personalități ale lumii evreiești și academice. Manifestările au debutat pe 30 mai la Universitatea din Oradea, unde s-a desfășurat conferința internațională "Evrei în lagăre și ghetouri din Europa în timpul celui de-al doilea război mondial", printre organizatori fiind Centrul de cercetare a istoriei evreilor "Eva Heyman", Universitatea "Paul Valéry"-Montpellier III, Academia Română, Asociația Culturală Crișana, Comunitatea Evreilor din Oradea, Joint și F.C.E.R. A avut loc ceremonia de acordare de către F.C.E.R. a diplomelor și medaliilor de onoare de "Prieten al Comunității Evreiești" primarului Oradei, Ilie Bolovan, și prof. Antonio Faur, directorul Centrului "Eva Heyman". Distincțiile au fost înmânate de dr. Aurel Vainer, președintele F.C.E.R., care a mulțumit autorităților locale și istoricilor pentru efortul de păstrare a memoriei evreiești.

Gazda evenimentelor, ing. Teodor Felix Koppelman, președintele Comunității Evreilor din Oradea, a apreciat buna cola-

borare cu autoritățile locale, a subliniat că "prezența edilului este o garanție că vor continua eforturile depuse și de autoritățile precedente" și a amintit de proiectele realizate în colaborare cu Facultatea de arhitectură, în vederea finalizării unui Memorial al victimelor Holocaustului. Prof. dr. Carol Ianca a moderat dezbateri

științifice și a susținut o prelegere despre Holocaust în contextul internațional, cu aplicație la sistemul concentraționar francez. A fost prezentat și un volum omagial "Carol Ianca", îngrijit de dr. Felicia Waldman. A fost lansat și un "Jurnal al ghetoului din Oradea" semnat de Eva Heyman, cu o prefață de Carol Ianca, prezentat de Olimpia Verger, directorul editurii "Syrtes", din Geneva. Shoah-ul a fost analizat prin prisma unor prelegeri științifice susținute, printre alții, de prof. dr. Liviu Rotman, director al CSIER, dr. Felicia Waldman, dr. Michael Ianca, prof. dr. Antonio Faur. La dezbateri au participat dr. Asher Ehrenfeld, prim-rabin al Debrecen (Ungaria) și Rabinul Rafael Shaffer, precum și reprezentanți ai altor confesiuni. Reprezentanții Asociației Tikvah au venit, de asemenea, la colocviu.

Evenimentele au continuat cu un Cabalat Șabat special la comunitatea orădeană, oficiat de rabinii R. Shaffer și dr. A. Ehrenfeld, urmat de tradiționalul Oneg Șabat, unde Rabinul Shaffer le-a ținut celor prezenți o drașa elocventă. Invitații de peste hotare au avut ocazia să guste savuroasele preparate tradiționale cașer, pregătite la restaurantul ritual al comunității. Membrii comunității s-au reunit în ziua de Șabat la sinagoga mică, cea mare fiind încă în renovare, unde au ascultat o drașa a

(Continuare în pag. 5)

Bistrița Orașul cu două monumente cinstind memoria evreilor

Memoria celor circa 6000 de evrei bistrițeni deportați la Auschwitz și Birkenau în iunie 1944 a fost evocată la Bistrița în zilele de 2-3 iunie 2014. Ultima din cele 11 plăci comemorative amplasate de Institutul "Elie Wiesel" în diferite orașe din Transilvania a fost așezată la gara din oraș. A urmat dezvelirea unui impresionant Monument realizat cu ocazia împlinirii a 70 de ani de la deportarea evreilor și amplasat la intrarea în zona unde a funcționat ghetoul, actuala Stațiune Pomicolă. Această operă a sculptorului Mircea Roman este al doilea monument de acest fel din oraș, după Memorialul din fața Sinagogii Mari. La evenimente au participat: ing. Paul Schwartz, vicepreședintele F.C.E.R. și președinte al C.E.B., dr. Alexandru Florian, directorul Institutului "Elie Wiesel", Fredi Deac,

Dr. Alexandru Florian a precizat: "Fie ca atunci când, peste câteva luni, Piața Gării (Continuare în pag. 15)

70 DE ANI DE LA DEPORTAREA EVREILOR DIN ARDEALUL DE NORD

Tiocu de Sus

Monument din inițiativă privată

Împlinirea a 70 de ani de la deportarea evreilor din Transilvania de Nord a fost marcată și în localitatea Tiocu de Sus, comuna Cornești, județul Cluj, pe 1 iunie 2014, la inițiativa familiilor supraviețuitorilor. Evenimentul a fost organizat de familia dr. Menahem Abraham, din SUA, cu participarea altor originari din zonă, precum familiile Lazar, din Israel, Klein și Hecht, din SUA. La manifestări au venit primarul Dorel Florin Julean și

reprezentanți ai cultelor, care au sădit brăduți împreună cu familiile dispăruților, în semn de solidaritate cu victimele nevinovate care nu au avut un mormânt al lor, sfârșind în lagărele morții de la Auschwitz-Birkenau. Au fost depuse coroane de flori la Monumentul ridicat, cu sprijinul acestor familii, în memoria victimelor Shoah-ului din localitățile Tiocu de Sus, Cornești, Șomcuta Mare și Iclod.

Urmașii supraviețuitorilor au relevat importanța combaterii antisemitismului prin cunoașterea istoriei Holocaustului și a combaterii negaționismului. În apropiere se află chiar localitatea Bârlea, de unde a fost cules un colind antisemit, care a stârnit la începutul anului controverse aprige în media. Manifestările au continuat cu un program artistic la căminul cultural din Tiocu de Sus, a cărui renovare a fost realizată cu sprijinul dr. M. Abraham și unde au loc prezentări ale istoriei evreilor pentru elevii din zonă. „Evreii trăiau și în sate mici, uneori fiind doar câteva familii evreiești într-un sat. Erau mai ales medici sau meșteșugari iscusiți, respectați de întreaga comunitate locală”, a explicat dr. Menahem Abraham, într-un interviu. „La Iclod, una dintre cele mai străvechi comunități din acest areal, funcționa o ieșiva care în perioada de vârf a reunit zeci de studenți, tatăl meu fiind unul dintre aceștia”, a precizat Yehezkel Lazar. (Continuare în nr. viitor).

Piatra Neamț

„Memoria ca o rană...”

Joi, 22 mai a.c., C.E. Piatra Neamț, în parteneriat cu ISJ Neamț și UAP Neamț, au organizat simpozionul „Memoria ca o rană”, acest eveniment înscriindu-se în seria comemorativă dedicată victimelor deportării evreilor din Ardealul de Nord din mai 1944. În cadrul acestui simpozion a avut loc vernisajul unei expoziții de pictură și un colochiu pe tema Holocaustului din România.

În deschidere, președintele C.E. Piatra Neamț, Emil Nadler, a descris evenimentul ca un demers închinat amintirii evreilor din Ardealul de Nord, victime ale deportării în lagăre de exterminare. El a subliniat importanța organizării acestui gen de evenimente, ca un simbol al neuitării față de memoria celor dispăruți. Președintele UAP Neamț, Ștefan Potop s-a referit la expoziția de pictură și, corelând tema majorității tablourilor cu evenimentele comemorate, a declarat că Holocaustul reprezintă un episod tragic al omenirii. Mircea Răzvan Ciacâr, Dumitru Bezem, Dumitru D. Bostan, Ciprian Istrate, Ștefan Potop, Arcadie Răileanu, Lucian Tudorache și Gheorghe Vadana sunt cei care au ales să reme-

moreze destinul tragic al celor pieriți prin imagine și culoare. Vernisajul a fost urmat de serviciul religios și rugăciunile *El Male Rahamim* și *Kaddish*, rostite de oficiantul de cult Marcel Berman.

Partea a doua a evenimentului a cuprins un colochiu pe tema Holocaustului în România. Dr. Dorina Drexler a abordat tema Holocaustului și destinului evreilor din Ardealul de Nord. Inspector prof.

Elena Preda a prezentat noi abordări privind etica și metodologia predării Holocaustului. Dr. Mihai Lostun a expus situația și degradarea situației evreilor din Ardealul de Nord. Dr. Luminița Moscalu, director al Liceului de Artă „Victor Brauner” din Piatra Neamț, a evocat momente din istoria lagărului de la Auschwitz și vizita făcută acolo împreună cu un grup de elevi. Mircea Răzvan Ciacâr, autorul unuia dintre tablourile expuse, a afirmat că a lucrat cu greu la această „temă copleșitoare”. „Am refuzat să mai citesc și să văd imagini”, a conchis vorbitorul, evocând bunele relații cu unii foști colegi și prieteni evrei, imagini ce l-au inspirat.

Brașov

Adunare de doliu și inaugurarea Monumentului memorial

Semnificativă pentru adunarea de doliu organizată de Comunitatea Evreilor din Brașov a fost prezența elevilor de la licee brașovene, fiindcă numai investiția în viitor, în spiritul respectului față de celălalt, este de natură să stopeze răul care amenință iar lumea. Sunetul sinistrului al sirenei a răsunat în Sinagoga Mare. Apoi – clipe de reculegere pentru cele șase milioane de evrei asasinați, dintre care un milion de copii. Au participat oficialități locale, clerici, reprezentanți ai conducerii F.C.E.R. – secretar general, ing. Albert Kupferberg, director CAPI, ing. Rudy Marcovici –, supraviețuitori ai Holocaustului, Tiberiu Roth, președintele C.E. Brașov, alți membri ai conducerii. Șapte copii au aprins șapte lumânări: șase – în memoria celor șase milioane de evrei, o

lumânare – în memoria romilor și a altor victime ale Holocaustului de diferite etnii.

Ing. Tiberiu Roth a făcut un succint istoric al ghețozărilor și deportărilor celor 150 000 de evrei din orașele Transilvaniei de Nord spre Auschwitz – Birkenau. Deportarea evreilor s-a distins prin „viteză, brutalitate, mârșăvie”. „A fost o acțiune scurtă, aprobată de guvernul de atunci al Ungariei horthyste, care ocupa în acea vreme Ardealul de Nord, începută la 13 aprilie și încheiată la 27 iunie 1944”, când Transilvania de Nord era „Judenrein”. Din Brașov n-au fost deportați evrei, dar 240 de evrei născuți la Brașov, între care 38 de copii, plecați în zona aflată sub ocupație horthystă, au fost deportați și asasinați.

În numele supraviețuitorilor Holocaustului a vorbit Rachel Năstase, membră

Oradea

Ample manifestări întru neuitarea victimelor urii

(Urmare din pag. 4) Rabinului Ehrenfeld. La ieșirea din Șabat, sâmbătă seara, ceremonia de Havdala s-a desfășurat în sediul JCC Oradea, în camera destinată activităților pentru copii, în prezența E. S. Dan Ben-Eliezer, ambasadorul Israelului, și a soției sale, care i-au încurajat pe cei mici să afle mai multe despre străvechiul și noul Israel – țara strămoșilor.

Pe data de 1 iunie, sala festivă a comunității a fost neîncăpătoare pentru numărul mare de participanți veniți să asiste la dezbaterile despre Shoah-ul orădean, desfășurate în prezența rabinilor și reprezentanților altor confesiuni, a autorităților locale, a supraviețuitorilor și a familiilor acestora. Discuțiile au fost moderate de ing. Teodor Felix Koppelman, președintele comunității orădene, care a precizat: „Salut prezența dr. Aurel Vainer, președintele F.C.E.R. și deputat, a reprezentanților statului român în teritoriu, a domnului prefect Claudiu Pop și a reprezentantului primăriei, Gheorghe Carp, a reprezentanților Consiliului Județean, ofițeri, generali, parlamentari din tot eșichierul politic, și, bineînțeles, a membrilor comunității – dintre care, în mod special le mulțumesc supraviețuitorilor. La final, țin să-i mulțumesc oaspetelui de seamă care ne-a făcut o surpriză și vine de la distanță, E. S. Dan Ben-Eliezer, ambasadorul Statului Israel în România, cu soția. Avem și o delegație din comunitatea celor din Satu Mare, obștile din împrejurimi, istorici – toți oameni de omenie care au crezut că astăzi este bine să fie alături de noi.” Într-o altă intervenție, președintele comunității orădene, ing. T.F. Koppelman a lansat emoționantul îndemn: „Să ne gândim puțin și la cei circa 1 milion și jumătate de copii care au pierit la Auschwitz (...). Trebuie să facem totul ca astfel de lucruri, cum s-au întâmplat aici acum 70 de ani, să nu se mai întâmple cu nici o etnie, cu nici o minoritate și nici un popor.”

Supraviețuitorii au aprins lumânări pe o menora cu șase brațe, amintind de cei șase milioane de evrei victime ale Holocaustului. Președintele executiv al UDMR Bihor, deputatul Szabo Odon, și fostul viceprimar al Oradei, Gheorghe Carp, au cerut iertare evreilor pentru trecutul înșăngărat al orașului. Virgil Bercea, episcop greco-catolic de Oradea, a arătat că „este bine ca aceste momente când ne reunim cu toții să facă parte din viața noastră în mod constant. Avem obligația să facem ceva pentru cei pe care-i considerăm frații noștri mai mari – evreii. Dacă ei nu ar fi fost, noi astăzi nu am fi. Am un respect deosebit față de comunitatea evreiască. Shoah-ul nu are termen de comparație, este un eveniment unic, pentru că nicăieri – chiar dacă au fost și în alte locuri nenumărate victime, inclusiv în pușcăriile comuniste – era o chestiune de «noi contra noi» sau «ei

contra ei», în schimb aici a fost vorba de «noi toți împotriva lor, a evreilor». Ca ideologie, s-a încercat să se distrugă un întreg popor de pe suprafața pământului. Este un lucru îngrijorător – după alegerile parlamentare din Europa, extrema dreaptă renaște. Suntem atenți sau, iarăși, nu facem nimic?».

În încheiere, formațiile artistice ale comunității au oferit un recital. În curtea sinagogii a fost amenajată o expoziție cu proiectele pentru viitorul monument, realizate în colaborare cu Facultatea de arhitectură.

Participanții s-au deplasat apoi la gara din Oradea unde a fost dezvelită o placă memorială pentru miile de evrei deportați de aici. Textul de pe placă, inscripționat în limbile română și maghiară, vorbește despre zilele de la sfârșitul lunii mai și începutul lunii iunie din anul 1944, când 27.620 de evrei orădeni au luat calea Auschwitz-ului.

Rugăciunea pentru cei decedați a fost intonată de Rabinul dr. A. Ehrenfeld, care a vorbit apoi despre responsabilitatea umană în raport cu mersul istoriei: „În ultimele secole lumea s-a tot dezvoltat, dar noi, oamenii, nu folosim adesea dezvoltarea pentru bine. Dezvoltarea industriei a grăbit sfârșitul strămoșilor noștri – în circa două săptămâni au fost nimiciți, repede-repede, circa 35.000 de evrei (din Oradea și împrejurimi). Să sperăm că vom ști să folosim dezvoltările moderne, care sunt astăzi atât de intensive, numai în scopuri pașnice.” Amintind „masiva epurare etnică” săvârșită de naștiți, prefectul de Bihor, Claudiu Pop, a subliniat că tinerii de azi și generațiile viitoare „trebuie să știe să respecte toate celelalte etnii.” Fostul viceprimar Gheorghe Carp, un orădean de cinci generații, care cunoaște bine istoria locală, a menționat că regretă că „această rușine a secolului 20 (n.r. - deportarea) s-a întâmplat și la Oradea”. El a reliefat faptul că etnicii evrei de aici au constituit mereu „partea dinamică, poate cea mai dinamică a populației Oradei”.

E. S. Dan Ben-Eliezer a evocat importanța comunității evreiești pentru istoria Oradei, a atras atenția că ura nejustificată încă mai poate fi întâlnită azi, așadar „avem obligația de a combate rasismul, xenofobia și antisemitismul pentru a garanta că Holocaustul nu se va întâmpla din nou”. Ambasadorul a mai atras atenția și asupra faptului că există voci care susțin că Holocaustul nu a avut loc și în România, drept pentru care a subliniat importanța activității Centrului de Cercetare a Istoriei Evreilor „Eva Heyman” din cadrul Universității din Oradea și a Asociației Tikvah. De asemenea, E. S. Dan Ben-Eliezer le-a transmis membrilor comunității că Israelul este acum un țărâm care oferă refugiu evreilor persecutați, că aceștia au acum unde să meargă, spre deosebire de vremurile din timpul celui de-al II-lea război mondial. E. S. Dan Ben-Eliezer i-a omagiat pe acei neevrei care i-au ajutat pe înaintașii săi să scape de moarte, riscându-și propriile vieți. Totodată, ambasadorul a atras atenția asupra valorilor democratice pe care le apără țara veche și nouă a evreilor de pretutindeni: „Israelul s-a obligat să-i protejeze pe evreii din toată lumea și să lupte împotriva oricărei forme de discriminare, dar această luptă nu e doar israeliană sau evreiască. Ea ar trebui să fie dusă de guverne și de cetățeni din întreaga lume”.

Pagini realizate de:

IULIA DELEANU (Brașov)

DAN DRUȚĂ (Sighet, Piatra-Neamț)

EVA GALAMBOS (Cluj)

DIANA MEDAN (Dej, Cluj,

Satu Mare, Oradea, Bistrița,

Șimleu Silvaniei, Tiocu de Sus)

Foto: ALEXANDRU CĂLȚIA

(Continuare în pag. 18)

Ziua Ierusalimului -
28 mai 2014:

47 de ani de la "Războiul de șase zile"

28 Iyar, Ziua Eliberării Ierusalimului, a fost proclamată pentru totdeauna ca "Ziua Ierusalimului". Consiliul Superior Rabinic al Israelului a stabilit ca în această zi rugăciunea să cuprindă psalmii de laudă (*Halel*), care trebuie citiți în sinagogi. Există obiceiul de a veni în aceeași zi la Ierusalim, în amintirea pelerinajului care avea loc odinioară, precum și ca expresie a autoidentificării cu capitala Israelului și cu speranța reconstruirii Templului. După 19 ani de la întemeierea Statului Israel, conducătorii statelor arabe l-au amenințat cu un război distrugător. Ei au concentrat forțe militare uriașe lângă granițele de nord, de est și de sud ale țării. *Ṭahal* (Armata de Apărare a Israelului) nu a avut altă posibilitate decât să înceapă un război preventiv de apărare pe aceste trei fronturi. *Ṭahal* a reușit să distrugă principalele centre de forță ale dușmanului pe cele trei fronturi. După șase zile de lupte crâncene, a avut loc o victorie strălucită, Israelul înfrângând dușmanul în Peninsula Sinai, Platoul Golan, legha și Șomron. *Ṭahal* a ajuns la o culme istorică în ziua de 28 Iyar 5727 (1967), când trupele au pătruns în orașul vechi al Ierusalimului și l-au eliberat, ajungând în interiorul său, la Zidul de Apus, rămășița a Templului.

Învățătură Rabin Malbim, care a fost rabinul comunității evreiești din București timp de șase ani (1858-1864), împarte jurământul pentru Ierusalim, deus de evreii din Babel (Irakul de astăzi), în trei feluri de jurăminte, diferite între ele. Primul dintre aceste jurăminte este: "Dacă te voi uita, Ierusalime, să-mi fie uitată dreapta". Acest jurământ apare în situația, în care evreii puteau și trebuiau să apere orașul, să lupte pentru el. Într-o asemenea perioadă, dacă un evreu se mulțumea cu vorbe și povești, dar nu făcea nicio faptă și nu-și puneia în acțiune mâna dreaptă, oricum el își încălca jurământul "dacă te voi uita, Ierusalime, să-mi fie uitată dreapta", respectiv mâna dreaptă cu care putea lupta, care trebuia să apere Ierusalimul dar nu făcea acest lucru. De aceea, urma să-i fie uitată dreapta.

Dar au fost perioade și situații în care evreii nu puteau să lupte, iar în acest caz ei erau obligați să respecte cel de-al doilea jurământ, respectiv să se roage pentru Ierusalim, să învețe despre Ierusalim, iar dacă nu făceau acest lucru, încălcau jurământul "Să mi se lipească limba de cerul gurii". Era vorba despre acea limbă cu care evreul trebuia să se roage, să învețe și să povestească despre Ierusalim, iar dacă nu făcea acest lucru, limba urma să-i se lipească de cerul gurii.

Dar mai sunt perioade și situații și mai grele, așa cum a fost în Rusia, situații în care evreul nu putea nici să se roage, nici să învețe. Dar și în acest caz el este obligat să-și amintească de Ierusalim.

La nuntă, când bucuria este în toi, se sparge un pahar de sticlă. Atunci când un evreu își văruiește locuința, el lasă un colț nevăruit, în amintirea Ierusalimului. Dacă nu făcea acest lucru, încălca jurământul "Dacă nu vom putea înălța Ierusalimul în culmea bucuriei noastre."

B.M.M.

(Din presa israeliană)

IUDAICA

Lumina sărbătorii de Șavuot la Sinagoga Mare

Credință, lumină și învățătură, acestea sunt cuvintele care ar ilustra atmosfera din Sinagoga Mare din Capitală, cu ocazia sărbătorii de Șavuot, ce a avut loc în seara zilei de 3 iunie a.c. Asemenea celorlalți ani, membrii comunității evreiești bucureștene s-au reunit pentru a sărbători primirea Torei pe Muntele Sinai. Știind că este „noaptea învățaturii”, ei au asistat la un ciclu de prelegeri cu tematică iudaică, religioasă și laică, deopotrivă

În Sinagoga Mare, împodobită cu florile primăverii, vicepreședintele C.E.B., ec. Gulyás Attila, director D.A.S.M., a urât un călduros bun-venit tuturor celor prezenți, explicând semnificația sărbătorii de Șavuot, una dintre cele trei *Șaloș Regalim*, sărbători de pelerinaj, alături de Sucot și Pesah. El a evocat obiceiurile tradiției și ritualuri religioase menționate în Talmud și obiceiul studierii de-a lungul întregii nopți.

Rabinul *Rafael Shaffer* a dat glas rugăciunilor de *Minha*, *Maariv* și *Sueda Șavuot*, aprinzând lumânările cinstirii sărbătorii, iar prim-cantorul *Iosef Adler* a rostit într-o emoționantă interpretare rugăciunile închinat *Sefer Tora*, *Iom Ierusalaim* (Ziua Ierusalimului), precum și *Elokhay Neșama*.

Președintele F.C.E.R., deputat dr. *Aurel Vainer*, a vorbit despre simbolistica sărbătorii de Șavuot. De asemenea, în cadrul prelegerii intitulate „Tora, fundamentul monoteismului. Tablele Legii – Legile Lumii”, vorbitorul a evocat unicitatea și importanța Torei – Legea sacră primită de evrei acum mai bine de 3.000 de ani pe muntele Sinai, prin intermediul profetului Moșe. El a subliniat caracterul universal al legilor ce stau la baza credinței iudaice și care aveau să devină fundament al viitoarelor civilizații, inclusiv un reper moral și spiritual atât de necesar în epoca contemporană.

În prelegerea „Sefarzi, marani și marile descoperiri geografice”, prof. univ.dr. *Măriuca Stanciu* a prezentat un aspect mai puțin cunoscut al istoriei evreilor: participarea lor atât la realizarea unor hărți și instrumente de navigație, cât și prezența lor în marile expediții de descoperire a lumii noi, în calitate de talmaci, medici, dar și navigatori. Cei mai mulți au provenit din Portugalia, pe de o parte, deoarece aici existau centre în care erau concentrați cercetătorii din diferite domenii legate de expedițiile maritime, într-o vreme când regii Portugaliei acordau o atenție specială cuceririi de noi teritorii, pe de altă parte, deoarece evreii au găsit aici pentru o perioadă un refugiu după ce fuseseră expulzați din Spania. Vorbitorul a mai arătat că evreii au fost întreprinzători curajoși nu numai pe mare, ci și pe uscat, au ajuns de pildă în China înainte de Marco Polo,

încercând să caute noi intinerarii spre India și China, pe uscat. Evreii, inclusiv maranii, a mai spus *Măriuca Stanciu*, au fost și principalii susținători financiari ai expedițiilor maritime.

Alexandru Marinescu, directorul Editurii Hasefer și redactor șef al revistei „Realitatea Evreiască”, a prezentat prelegerea „Israelul – națiunea *start-up*. O posibilă explicație: atitudinea”. Caracterizarea Israelului ca o țară *start-up* este din ce în ce mai frecventă, chiar și la înalte niveluri oficiale, dovadă că ambasadorul Israelului la București spunea recent: „Israelul mai este denumit și *națiunea start-up*. Suntem o națiune inovatoare”. De menționat că sintagma *Start-up Nation* vine de la best-sellerul omonim, semnat de ziaristii Dan Senor și Saul Singer.

Atitudinea este cea care a făcut posibil miracolul economic israelian, a arătat vorbitorul. Alchimia de a reuși să preschimbi adversitatea într-un avantaj, explicată de Shimon Peres și David Ben Gurion prin imaginație și, respectiv, viziune, iar de Dan Senor și Saul Singer prin *chutzpah* (*idiș – tupeu, obrăznicie, insolentă*) este numai manifestarea în plan economic a unui mai vechi **miracol evreiesc**. Însuși faptul că autorii volumului „Start-up Nation” recurg la un termen preluat din *idiș*, limbă apărută cu mult înaintea creării Statului Israel, arată că avem de-a face cu o atitudine existentă la evrei dinaintea înființării Ereț Israel, în secolul XX. Evreii au avut curajul de a vrea să își păstreze ființa națională și de a reuși să supraviețuiască timp de 2000 de ani, „având o rugăciune și lipsiți de o țară”, după cum scrie Shimon Peres. Primind Tora prin intermediul lui Moșe, evreii au avut un cod care le-a permis să nu se lase nici exterminați, nici asimilați, și au avut *chutzpah* de a rezista adversităților incredibile ale existenței în exil, apoi de a readuce această atitudine în Israel, după 1948, și de a o transplanta aici, inclusiv în domeniul economic. De unde și titlul cărții. „Miracolul economic israelian”.

Shoshana Shechter Shafin, pedagog, cercetător și profesor de studii religioase și de gen în cadrul *Randolph-Macon College* al Universității din Richmond, SUA, a abordat subiectul căsătoriei și familiei în tradiția iudaică, accentuând anumite referințe prezentate în Cartea Genezei. Vorbitorul a subliniat deosebiră legendelor despre facerea lumii în diferitele țări din Orientul Mijlociu, arătând că în iudaism *Bereshit* (Începutul, creația) a avut un scop și anume Dumnezeu a vrut să facă ordine din haos. Ea a scos în evidență importanța cuvintelor ca instrument al creației și s-a referit și la alte mijloace creative ca inspirația și imaginația. În

cea ce privește teoriile legate de crearea primei perechi, Adam și Eva, vorbitoarea a demonstrat, pe baza unor texte biblice, că nu se poate vorbi despre superioritatea bărbatului față de femeie. Atunci când Dumnezeu a creat prima ființă, aceasta era, de fapt, un androgin și abia după aceea au fost despărțite sexele, deci nu este vorba de un raport de superioritate-inferioritate. În concepția evreiască nașterea unui copil este un miracol, înseamnă că și noi creăm la fel ca Dumnezeu. De asemenea, prin sfințenia relațiilor dintre un bărbat și o femeie, suntem mai aproape de Dumnezeu, a conchis *Shoshana Shechter Shafin*

Rabinul *Rafael Shaffer* s-a referit la actul rugăciunii și percepția omului modern care reflectează asupra importanței și utilității acesteia. În cuvântarea sa, intitulată „Omul modern și rugăciunea”, a accentuat legătura dintre realitate, visuri și „unealta rugăciunii”. „Nu este nimic mai fals decât a spune că rugăciunea este o rupere de realitate”, a afirmat rabinul, deoarece rugăciunea nu substituie obligația fiecărei persoane de a acționa în limitele propriei sale putințe. Vorbitorul s-a referit, de asemenea, la motivul repetării rugăciunii, care este justificat de necesitatea de a nu uita, aprecierea propriei rugăciuni și posibila îndeplinire a sa de Creator.

„Ierusalimul și dezvoltarea sa urbană”, prezentată de dr. *Adina Babeș* (Institutul „Elie Wiesel”), a oferit o imagine generală a modalității în care a fost concepută, încă din secolul al XIX-lea, dezvoltarea Ierusalimului. Caracteristica acestui proces este existența unei viziuni globale care s-a aplicat de-a lungul vremii și care a fost adaptată condițiilor istorice și economice ale acestui oraș. Scopul urmărit de specialiștii în urbanistică a fost de a moderniza orașul prin păstrarea istoriei sale în așa fel încât să-i servească atât cerințelor turistice dar și de pelerinaj pentru toate cele trei culte care consideră Ierusalimul ca orașul lor sfânt.

Eduard Kupferberg, directorul Cancelariei Rabinice, a ținut prelegerea cu titlul „Iudaismul și dezvoltarea durabilă”. Pornind de la definirea sintagmei „dezvoltare durabilă”, ca model optim de evoluție economică și socială, fără a periclita însă situația generațiilor viitoare, a încadrat această paradigmă în percepțiile religiei iudaice, care îndeamnă la echilibru, moderație și responsabilitate. Principiul *Tikkun olam* sau „repararea, vindecarea Lumii” ilustrează cel mai bine aceste principii, în sensul unei atitudini de respect față de tot ceea ce înseamnă *creație*, a conchis vorbitorul.

**DAN DRUȚĂ
EVA GALAMBÓS**

IOM IERUȘALAIM

Centrul de zi „Yahad” și Comunitatea Evreilor din Iași au organizat un matineu cultural dedicat Zilei Ierusalimului, Iom Ierusalaim (28 Iyar 5774 – 28 mai 2014).

Ierusalimul stă în centrul vieții naționale și spirituale a poporului evreu încă din anul 1003 î.e.n., când regele David fixează aici capitala regatului său.

Anul acesta s-au împlinit 47 de ani de când, în a treia zi a Războiului de șase zile, Ierusalimul a fost recucerit și reîntregit, pe măsură ce trupele israeliene de parașutiști se apropiu de Zidul de vest, singurul rămas din Templul lui Solomon.

Israelul și capitala sa eternă, Ierusalim, pot fi definite prin speranță și vis, frumusețe și bogăție spirituală, miracole susținute prin dăruire și sacrificii permanente, adânc pătrunse în inima și-n conștiința poporului evreu.

Matineu cultural l-a avut ca oaspete de onoare pe scriitorul dr. Paul Leibovici, sosit la Iași, împreună cu distinsa sa soție, pentru a-și lansa noul roman „Secret de familie”, publicat la Editura „24:ORE”. Alături de autor au fost prezenți la lansare scriitorul Adi Cristi, directorul editurii, și criticul literar Ioan Holban, directorul Teatrului „Luceafărul” și prefațator al romanului.

Pornind de la memoria unei fotografii, autorul prezintă în roman istoria a patru generații din familia lui Reb Strul Blum din Roman. Această istorie este studiată prin intermediul unor decolorate fotografii de familie, analizate cu „ochi de detectiv” și cu „gândire

Matineu cultural la Iași

avocătească”. Ni se dezvăluie un scriitor consacrat, care „are condei” și este plin de talent și imaginație.

Câteva repere semnificative ale istoriei Ierusalimului au fost punctate de ing. Abraham Ghiltman, președintele C.E. Iași, și ing. Martha Eșanu, coordonator programe Centrul de zi Iași. Scriitorul Mihai Batog Bujeniță a omagiat „generațiile eroice care au făcut din nisip și piatră o țară ca o grădină, Israelul modern, un tărâm de vis scaldat într-o lumină magică”.

Criticul Ioan Holban l-a caracterizat pe oaspetele matineului ca având „harul povestitorului oriental, care știe să rostogolească povestea, să-i depene firul, să fixeze punctele nodale ale intrigii și, mai ales, are talentul și mijloacele de a-și construi personajele în biografia lor și în orizontul istoriei, al evenimentelor acesteia...”

Dr. Paul Leibovici, inițiatorul Teatrului de Stat din Galați, președinte și curator al Muzeului Biblic din Tel Aviv, muzeu unic în lume, a vorbit despre frumusețea Ierusalimului, despre cei 20 de ani petrecuți la Iași înaintea plecării în Israel și a adus un binemeritat omagiu marilor actori ai scenei românești cu care a colaborat de-a lungul timpului.

Matineu cultural ieșean s-a încheiat în acordurile îndrăgitei melodii „Ierusalaim șel Zahav”, cântată de juristul Albert Lozneau, acompaniat de numerosul public prezent în sală.

MARTHA EȘANU

MICHAEL HORODNICEANU:

„În cariera mea s-au împletit capacitatea tehnică și cea de a comunica”

Alexandru Marinescu: V-ați născut în România, într-o familie evreiască, și ați emigrat în Israel într-o perioadă în care mulți ar fi vrut să plece, și nu numai evrei, dar puțini reușeau. Care au fost motivele dvs., mai exact ale familiei dvs.?

Michael Horodniceanu: Aveam atunci 16 ani și nu luam eu deciziile. Era în 1958, tatăl meu era directorul Direcției financiare de la Ministerul Agriculturii, iar atunci România vindea, sau cum doriți să puneți problema, Israelul cumpăra cetățenii români de etnie evreiască. Tata avea doi frați (ambii – medici) și au decis împreună că unul să depună actele, iar ceilalți doi, nu (între care și tatăl meu), pentru ca, în cazul în care cel care ceruse emigrarea își va pierde slujba, ceilalți doi să îl poată ajuta pe el și pe familia sa.

Lucrurile nu au mers chiar așa, iar tata a fost chemat la ministrul Agriculturii, unde era și șeful de cadre, și i s-a comunicat că a fost dat afară. Când tatăl meu a întrebat care era motivul, i s-a răspuns că fusese eliberat din funcție pentru că ar fi cerut să plece din țară. Foarte mirat, tata a răspuns că nu solicitase așa ceva, dar verdictul oficial a fost: „Dacă încă nu ai depus actele, probabil că te gândești să le depui!” Evident că, după această discuție, tata a depus actele pentru plecarea în Israel, mai ales că și mama își pierduse serviciul.

Dar în '58 plecările spre Israel au fost sistate temporar și reluate în 1961. După părerea lui Radu Ioanid, se pare că un discurs al lui Ben Gurion a stârnit o reacție din partea egiptenilor, care a atras una din partea sovieticilor și, evident, una din partea autorităților române. Așa că în 1961 am plecat în Israel. Eu nu am avut nici un motiv special să îmi doresc plecarea, trăisem o copilărie frumoasă, la școală nu au fost deloc probleme, ne mutasem în 1956 într-un bloc construit de tata, împreună cu alți colegi, deci nici ai mei nu se gândiseră, în 1956, să plece din țară, dar după pierderea serviciilor, a fost singura soluție rămasă.

A.M.: În familia dvs. apropiată mai există exemple de ingineri care au atins un înalt nivel profesional, cum ar fi Mirrel Horodi. A fost adolescentul Michael Horodniceanu influențat de vreun model din familie sau ați avut o chemare spre această profesie?

M.H.: La noi, în familia apropiată, erau în special medici. Se pare că ideea mea a fost să NU fiu medic. Am ajuns și eu doctor, dar în inginerie, nu în medicină. Întotdeauna am fost mai mult atras de arhitectură, decât de inginerie ca atare dar, la vremea respectivă, arhitectura ținea mai mult de *beaux arts*, cum spun francezii. Deci, trebuia să fii mai mult un artist cu creionul în mână, iar eu m-am decis, pe la vreo 14 ani, că domeniul cel mai apropiat de idealul meu era ingineria. Asta am și făcut, deși m-am implicat foarte mult apoi și în sectorul planificării urbane.

A.M.: În România discutăm destul de aprins despre calitatea învățământului nostru universitar. Dvs. ați studiat în Israel și în S.U.A.. Credeți că, dacă ați fi învățat la București, ați fi avut șanse mai mici în carieră?

M.H.: În Israel am făcut facultatea la Tehnion, în Statele Unite am obținut un titlu în management la Universitatea din statul Columbia, iar doctoratul mi l-am luat la Politehnica din New York. Apoi, am predat acolo și la o altă universitate, iar în cele din urmă m-am dedicat total unei întreprinderi private, pe care am lansat-o împreună cu trei colegi, care apoi s-au pensionat, iar eu am rămas de unul singur. Am vândut-o în 2008, când ajunsese să aibă cam 250 de salariați și se ocupa cu arhitectură, inginerie și administrație de construcții.

Revenind la întrebarea dvs., impresia pe care o am eu, și care se bazează pe ceea ce am văzut la doi absolvenți ai Politehnicii de la București pe care i-am angajat la firma mea, este că acești oameni aveau cunoștințe tehnice ireproșabile. La

vremea la care ne referim, Politehnica bucureșteană era la nivelul universităților de profil din lume, pentru că era destul de greu să iei examenul de admitere.

Există însă un alt fel de pregătire, să-i spunem practică, dar este o problemă de concepție. Ce faci cu buna ta pregătire tehnică? Această problemă nu este una specifică României, ea apare și în Israel, și în America și constă în faptul că mulți dintre cei atrași de inginerie privesc profesia numai din punct de vedere tehnic. Ingeria înseamnă însă să înțelegi nevoile celor dimprejur, ea nu se reduce la a sta la o masă, cu un calculator în față și la a te uita la niște tabele. Ingeria este o unealtă care îți dă posibilitatea de a crea ceva. Această creație nu este însă în vid,

Interviu cu dr. Michael Horodniceanu, președintele companiei americane M.T.A. Capital Construction, care trebuie să realizeze cele mai mari proiecte de infrastructură de transport urban în comun din SUA, și anume modernizarea rețelei metroului new yorkez. Proiectele au o valoare de peste 20 miliarde dolari și astfel de lucrări nu au mai fost executate în orașul New York de circa 80 de ani, deși erau necesare.

Sub conducerea lui Michael Horodniceanu, The Urbitran Group și-a extins sfera de activitate de la expertiza în domeniul transporturilor, la servicii de arhitectură, engineering și management al transporturilor, iar compania a crescut de la una cu 70 de angajați și venituri anuale de 6,5 milioane de dolari la una cu 250 de salariați și venituri anuale de 36 milioane dolari.

parcare, ceea ce este în antiteză cu ceea ce se întâmplă cu orice oraș modern din punct de vedere urbanistic. Lumea a revenit la accentul pe circulația pietonală. La București, pe străzile principale prăvăliile mor și pentru că ele se bazează pe circulația pietonală. Dacă nu ai trafic pietonal, te duci la mall, cu mașina, dar asta distruge structura urbană.

A.M.: Cariera dvs. a fost una marcată de realizări de excepție, dintre care lucrările la metroul newyorkez sunt, probabil, cele mai cunoscute. Ce ne puteți spune despre activitățile care v-au dat așa un renume?

M.H.: Metroul din New York este numai unul dintre capitolele vieții mele profesionale. Unul dintre lucrurile importante a

ci în mijlocul oamenilor, pe care trebuie să îi servească. De asta suferă și unii arhitecți, și unii ingineri, care își creează monumente pentru ei înșiși. Arhitecții, cel puțin, au posibilitatea de a se exprima cu creionul, dar inginerii nu au, în general, capacitatea de a se exprima verbal. De aceea, a transmite un concept este ceva mai rar în viața inginerilor, dar asta nu are nimic de-a face cu România, America sau Franța. Comunicarea este unul dintre cele mai importante aspecte în tot ceea ce facem și, dacă nu poți să comunici eficient, ai o problemă, care constituie o provocare mai mare pentru ingineri.

A.M.: Cum vi se pare Bucureștiul de azi, unde se aud proteste legate de apariția, în centrul orașului, a unor clădiri înalte, din beton și sticlă?

M.H.: Impresia mea este că nu întotdeauna există o armonie între vechi și nou. Nu e nimic rău în ideea însăși de a construi blocuri înalte într-un oraș, dar în București nu s-a reușit o departajare pe zone care să delimiteze clădirile după înălțimi, după ceea ce se poate sau nu se poate face într-un anumit loc.

Să nu uităm că noi ne aflăm într-o zonă seismică, iar foarte multe dintre casele vechi nu corespund acestor cerințe. Pe de altă parte, casele care au trecut prin cutremure nu au fost consolidate pentru un nou episod seismic. Problema este una financiară și sunt foarte multe case vechi cu valoare de piață mare, dar care sunt într-o stare de paragină. Atunci apare soluția că din punct de vedere financiar este mai eficient să dărâmi casa și să construiești una înaltă, care este mai profitabilă.

În București, direcția trebuie schimbată din punct de vedere urban. În multe locuri, liniile de tramvai au fost scoase. Numai că în toată lumea, acolo unde au fost scoase liniile de tramvai, ele au trebuit reconstruite, pentru că transportul public este cel care menține rețeaua urbană. Mașinile particulare creează ambuteiaje și poluare.

În al doilea rând, în București trotuarele au fost reduse ca lățime, dar și așa ele sunt ocupate de mașini ca locuri de

fost să dezvolt o companie de la zero, mai ales că nu făceam parte din lumea politică newyorkeză. America a fost a treia mea țară, iar pentru un emigrant există întotdeauna o serie de obstacole. Într-o astfel de situație, trebuie să te întrebi ce te face să fii diferit. În cazul nostru, diferența constă în aceea că noi, colegii mei și cu mine, aveam acces la calculatoare mari, la universitate, deci eram în stare să facem ceva diferit, dat fiind că pe atunci nu existau calculatoare personale sau laptopuri. Așa am putut intra în sistemul de consultanță din SUA, deoarece puteam oferi simulări pe calculator. Cum spun americanii, calculatoarele ne-au permis să fim la timpul potrivit în locul potrivit. Am mai avut ocazia de a fi în această postură și în 1986, când am devenit directorul coordonator al transporturilor în New York, activitate care includea totul, inclusiv construcția de străzi. Ciudățenia a fost că această poziție a fost ceva picat din cer, cum se spune, deoarece mi-a fost oferită fără ca eu să fac parte dintre cei care frecventau lumea politică.

Aș spune că în cariera mea s-au împletit două aspecte: capacitatea mea tehnică de a face, de a construi, ceea ce îi făcea pe clienți să aibă încredere în posibilitatea mea de a obține rezultatele scontate și mi-a permis să pun la punct

un sistem de relații în sectorul privat și în cel al administrației publice locale; apoi îmbinarea părții tehnice cu abilitatea de a comunica mi-a permis să pătrund în sfera în care se lansau ofertele. Așa s-a întâmplat în 1986, când am obținut funcția de director coordonator al transporturilor, așa s-a întâmplat în 2007, când un prieten a ajuns șeful transporturilor publice din New York (nu numai orașul, ci întreaga zonă metropolitană) și el mi-a oferit posibilitatea să devin președinte al companiei care construiește noile sisteme de metrou și trenuri regionale din New York. A durat un an de zile până am putut să îmi vând compania și să ocup această poziție, fără a fi într-o situație de conflict de interese.

A.M.: Ce anume v-a atras la acest post?

M.H.: Din punct de vedere financiar câștigam mult mai puțin, cam jumătate, pentru că așa este în sistemul public, dar puteam face niște lucruri extrem de interesante, cu atât mai mult cu cât în sistemul de metrou nu se mai făcuse nimic de prin 1940, deci de aproape 80 de ani. Am acum posibilitatea de a lăsa în urma mea un sistem de metrou care să corespundă cerințelor încă 100 de ani, este un salt cuantic, dacă pot spune așa. Cu alte cuvinte, am câștigat destul în carieră din punct de vedere financiar ca să pot da înapoi cu doi pași în acest domeniu, dar să pot avansa cu zece pași din punct de vedere tehnic, al creației.

Unul dintre proiecte se referă la o stație de tren regional sub Central Station din New York. Lungimea acestei stații este mai mare decât dimensiunea lui Empire State Building, dacă ai așeza-o orizontal. Pentru construcția acestei stații a trebuit excavată o cantitate de stâncă din care se poate face un deal cu baza de 4000 de metri pătrați și înălțimea de 330 de metri.

A.M.: Vorbiți foarte fluent românește. Mai aveți cu cine vorbi acasă?

M.H.: Evident, nu mă folosesc în mod curent de limba română. Mai vorbeam cu părinții mei, cât timp aceștia au fost în viață. Mai vorbesc și cu prietenii din grădiniță și din școală, dar nu am uitat româna pentru că este limba în care am fost educat.

A.M.: Apropos de educație, în ce măsură mai duceți azi o viață evreiască?

M.H.: Sunt un evreu cultural, dacă pot spune așa. Nu sunt religios, dar mi-am educat astfel copiii încât aceștia să înțeleagă unde au crescut și de unde se trag. Indiferent dacă sunt albi sau negri, creștini, islamici sau mozaici, pentru mine toți oamenii sunt la fel dacă împărtășesc anumite idealuri și anumite valori. Am rămas prieten până azi cu actualul președinte al fostei mele companii, un egiptean musulman. Mi-am educat și copiii în același spirit și respectăm sărbătorile evreiești pentru că asta este important pentru păstrarea valorilor, iar acestea sunt valori culturale, importante pentru a înțelege de unde a început totul. Unul dintre copiii mei vorbește cu fiii săi în ebraică, iar nepotul cel mai mic este chiar trilingv, dat fiind că vorbește rusește cu bona.

Asta este important pentru a putea lăsa o moștenire culturală urmașilor noștri.

A.M.: Vă mulțumesc.
Interviu de ALEXANDRU MARINESCU

Antoaneta Ralian și Gheorghe Schwartz, premiați de Uniunea Scriitorilor din România

Juriul pentru decernarea Premiilor Uniunii Scriitorilor din România (Livius Ciocârliie, Gabriel Coșoveanu, Dan Cristea, Daniel Cristea-Enache, Ioan Holban, Mircea Mihăieș, președinte, Nicolae Oprea) a stabilit recent premiile pentru cărțile apărute în anul 2013.

Printre laureați se numără Gheorghe Schwartz, distins cu Premiul pentru Cartea de proză, care i-a fost decernat pentru romanul *Cei o sută. Agnus Dei*, apărut la Editura Curtea Veche.

Premiul Național pentru Literatură a fost acordat Antoanetei Ralian. Unul dintre premiile Uniunii Scriitorilor din România a fost decernat unei autoare cunoscute, care a colaborat recent și cu Editura Hasefer, și anume Passionaria Stoicescu, câștigătoare a Premiului pentru Cartea de literatură pentru copii și tineret, acordat pentru titlul *Povestioare cu ploaie și soare*, apărut la Editura Carminis. Reamintim că Passionaria Stoicescu a redactat pentru Hasefer cartea „Rădăcini abandonate”, de David Urs, apărută în 2014.

COMUNITĂȚI

Bacău

Picnic de vis de Lag Baomer

Emoțiile organizatorilor, cauzate de ploile care păreau să nu se mai oprească, au fost risipite în frumoasa dimineață de 18 mai, când soarele a fost atât de generos cu participanții care, în unanimitate, au fost de acord că a fost o ieșire la iarbă verde minunată, desfășurată într-o

atmosferă de veselie, cântec și bună dispoziție.

Principalii "vinovați" de crearea acestei atmosfere au fost "trubadurii" ing. Mandler Puiu și ing. Rubingher Hari, care au evoluat la "scenă deschisă" la propriu, la chitară rece, în lipsa unei surse de curent electric.

Cei doi trubaduri au fost secondaiți, cu brio, de ceilalți participanți, cu o mențiune specială pentru "tânărul" solist Ioska Brill, care (ne permitem să-l deconspirăm) împlinește, pe 28 septembrie, vârsta de 93 de ani. Nelipsit, alături de soția sa, de la toate activitățile organizate în cadrul C.E. Bacău, îi urăm cu toții, cu anticipație, "Ad mea veesrim"! De altfel, gama de vârstă a participanților a fost foarte largă: de la cei de 1-2 ani (Eyal Ciuchi, Irimia Eva Ștefania ș.a.) până la decanul de vârstă, Ioska Brill.

Grătarele au fost încinse, la propriu,

pe toată durata picnicului, de către "master chef-ii" ing. Goldring Florin și Panaite Mircea.

S-au servit preparate diverse, de la caș, legume, fructe, cafea, sucuri, dulciuri etc., până la pulpe de pui și mici cu bere, aceștia din urmă fiind cei mai apreciați de cei prezenți.

Președintele C.E. Bacău, ing. Butnaru Izu a fost o gazdă foarte bună pentru grupul celor 50 de excursioniști de la C.E. Iași, deși nu a putut participa la picnic. Remarcăm prezența, în ciuda unor probleme de sănătate, a dnei Vigdar Bianca, a familiei dr. Weisselberg, a doamnelor dr. Grimberg Corina și Maier Veronica, a membrilor corului, a cursanților Talmud Tora și mulți alții.

Transportul participanților s-a realizat și cu sprijinul membrilor C.E. Bacău, posesori de autoturisme.

Ing. **BRIF HAINRICH**

Ad Mea Veerim, Eyal Ciuchi!

Membrii familiei Cojocaru ne anunță un fericit eveniment și anume împlinirea vârstei de doi ani de către Eyal Ciuchi în data de 1 iunie 2014, nepotul lor și strănepot al fostului președinte Cojocaru Mitică.

Conducerea C.E. Bacău îi urează "la mulți ani!", să crească mare și să dansăm, cu toții, la nunta lui!

Eveniment de comemorare a Holocaustului

Casa Corpului Didactic „Grigore Tăbăcaru” Bacău a organizat, în parteneriat cu Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, două sesiuni de comunicări pe tema Holocaustului din România.

Prima sesiune, organizată pe 11 aprilie a.c., a avut ca invitat special pe *Marjorie A. Stern, Cultural Officer* al Ambasadei S.U.A. la București, care a ținut prelegerea intitulată „Paradise of Religious Tolerance”.

A doua sesiune s-a desfășurat pe 30 mai, invitați fiind Liviu Beris, președinte al A.E.R.V.H. și supraviețuitor al Holocaustului din Transnistria, și Iancu Țucărman, supraviețuitor al Pogromului de la Iași, din iunie 1941.

„În ultimii ani, Casa Corpului Didactic „Grigore Tăbăcaru” Bacău a organizat o serie de evenimente notabile, în parteneriat cu Institutul „Elie Wiesel”. De această dată, prezența unui diplomat american, dar și mărturiile supraviețui-

torilor au constituit momente speciale”, a declarat prof. *Gabriel Stan*, directorul C.C.D. Bacău. (D.D.)

Botoșani “Primăvara în muzică și poezie”

Manifestarea “Primăvara în muzică și poezie” a fost deschisă la Centrul Cultural Intercomunitar de președintele C.E. Botoșani, David Iosif, și de Gustav Finkel, care a subliniat importanța primăverii – anotimp al renașterii în muzică, poezie și pictură. Apoi, au luat cuvântul invitații.

Scritura botoșăneană dr. Lucia Olaru Nenati, căreia i s-a acordat recent titlul de “Cetățean de onoare” al Municipiului Botoșani, a încântat auditoriul cu poezii din volumul “Sentimentul spiralei”, mai ales cu sonetul “Să-nvățăm sublimul!”. Prof. Gabriel Alexe a citit câteva din poemele sale și un original haiku, uimind asistența cu talentul său. El a vorbit despre rolul pe care l-a avut în formarea sa un concetățean din orașul său natal, Câmpina, un evreu înțelept, care l-a inițiat în lectură, în cunoașterea universului. Prof. Beatricea Finkel a vorbit despre istoricul zilei de 9 Mai, amintind multipla sa semnificație, inclusiv punerea bazelor Uniunii Europene. Ing. Filip Militeanu a citit din volumul său de poezii “Treptele tineretii” și fragmente din cea mai reprezentativă creație, “Autoportret”.

Prieten constant al C.C.I., prof. Victor Foca a prezentat un film conținând cele

mai noi creații plastice ale sale precum și reușite imagini de primăvară, “surprinsă” cu dibăcia sa artistică în orașul nostru. Dorel Gaftoneanu, care este un permanent invitat al C.C.I., a delectat auditoriul cu reușite catrene.

La reușita și agreabila noastră întâlnire au mai participat Meier Solomon, Avi Alevi, Simon Glasberg, Ana Teletin (din partea Bibliotecii Județene Botoșani), alți prieteni ai Centrului Cultural Intercomunitar.

“Anotimpurile” de Vivaldi au fost fundalul sonor al întâlnirii.

Prof. **BEATRISA FINKEL**

La mulți ani, angajaților F.C.E.R. născuți în luna iulie!

HARRY MILEA – 1 iulie 1946 (*Oficiul de îndrumare și control Control financiar intern*)
 MARIN DUMITRU – 4 iulie 1956 (*Biroul administrativ întreținere și reparații*)
 MIHAELA VICTORIA ALECU – 7 iulie 1946 (*Centrul de Ajutor Medical*)
 CRINELA DECESEARA – 7 iulie 1973 (*Ajutor gospodăresc*)
 ADRIANA GABRIELA CRISTESCU – 7 iulie 1977 (*Centrul de Ajutor Medical*)
 CORNELIA MOCANU – 8 iulie 1951 (*Ajutor gospodăresc*)
 GEORGIANA LITA – 8 iulie 1988 (*Centrul Comunitar Evreiesc JCC*)
 VICTORIA IONESCU – 9 iulie 1938 (*Salariat C.E.B.*)
 GABRIELA NEDELCU – 10 iulie 1967 (*Centrul Comunitar Evreiesc JCC*)
 ION PANTAZI – 10 iulie 1974 (*Biroul prevenire, protecție și pază*)
 IANCU EIZIC – 11 iulie 1944 (președinte C.E. Tecuci)
 IULIU LICHT – 11 iulie 1944 (*Biroul prezervare patrimoniu SACRA*)
 IOLANDA MONICA SEINBERG – 11 iulie 1947 (*Administrare și valorificare C.I.R.*)
 FLOREA TUGUI – 11 iulie 1951 (*Comisia de cenzori*)
 FELICIA GEORGESCU – 12 iulie 1933 (*Contabilitate*)
 SORIN IONESCU – 12 iulie 1955 (*Salariat C.E.B.*)
 MARIA PETRESCU – 13 iulie 1943 (*Centrul de Ajutor Medical*)
 MIHAIL RADU GALATEANU – 13 iulie 1946 (*Salariat C.E.B.*)
 CRISTIAN TOMA – 13 iulie 1970 (*Sector management mijloace de transport*)
 DAN VECHSLER – 14 iulie 1948 (*Editura Hasefer*)
 CLEMANSĂ TEOHARIE – 14 iulie 1955 (*Sector financiar contabil*)
 LUCREȚIA LUNEA – 15 iulie 1968 (*Cămin „Dr. Moses Rosen”*)
 ANDREA CORINA BRATU – 15 iulie 1991 (*Cămin „Dr. Moses Rosen”*)
 CAMIL CATI – 16 iulie 1931 (*Oficiul Resurse Umane*)
 TINCUȚA LESCAE – 17 iulie 1969 (*Salariat C.E.B.*)
 MARIA IRINA ALDEA – 17 iulie 1982 (*Asistență provincie*)
 GHEORGHE IONUȚ FRUNZĂ – 17 iulie 1989 (*Salariat C.E.B.*)
 NICOLAE TARTAU – 19 iulie 1954 (*Biroul administrativ, întreținere și reparații*)
 DAN CONSTANTIN PINTILIE – 19 iulie 1974 (*C.S.I.E.R.*)
 MARIAN IAMANDI – 20 iulie 1957 (*Salariat C.E.B.*)
 DAN PETRE – 20 iulie 1959 (*Biroul prevenire, protecție și pază*)
 CLAUDIA MARIN – 20 iulie 1970 (*Centrul de Ajutor Medical*)
 DAN STEINHART – 21 iulie 1949 (*Biroul administrativ aprovizionare*)
 VALERICA PANDELE – 21 iulie 1966 (*Ajutor gospodăresc*)
 MIHAELA IOANA CARJAN – 21 iulie 1985 (*Birou zona București*)
 FREDI DEAC – 22 iulie 1957 (președinte C.E. Bistrița)
 GHEORGHE PANTAZI – 22 iulie 1958 (*Biroul administrativ aprovizionare*)
 ELENA NICOARĂ – 23 iulie 1985 (*CIR Cristian*)
 IOANA DAVID – 24 iulie 1950 (*Centrul de Ajutor Medical*)
 SANDA LEPOIEV – 24 iulie 1955 (*revista „Realitatea Evreiască”*)
 CAMELIA TURCU – 24 iulie 1958 (*Complex alimentar*)
 ADRIAN VASILE – 24 iulie 1972 (*șoferi regie*)
 RUDY MARCOVICI – 25 iulie 1946 (*C.A.P.I.*)
 TINCA SIMION – 25 iulie 1954 (*Ajutor gospodăresc*)
 NICOLAE BANICA – 26 iulie 1952 (*Sector management mijloace de transport*)
 VALERIU MEDELET – 26 iulie 1954 (*Biroul financiar*)
 NUTA NATAN – 28 iulie 1945 (*Biroul prezervare patrimoniu SACRA*)
 ROXANA ANDREEA POPESCU – 28 iulie 1987 (*Ajutor gospodăresc*)
 SIMONA FEDER TAGER – 29 iulie 1939 (*Salariat C.E.B.*)
 ELENA POPA – 29 iulie 1956 (*Ajutor gospodăresc*)
 EVUTA BARDAN – 29 iulie 1960 (*Ajutor gospodăresc*)
 FLORICA ALBU – 29 iulie 1961 (*Restaurant ritual*)
 ADOLF FATU – 30 iulie 1933 (*Salariat C.E.B.*)
 GENIA IONELA VIZIRU – 30 iulie 1986 (*Asistență București*)
 OTTO DEUTSCH – 31 iulie 1935 (președinte C.E. Sibiu)
 CARMEN DUMITRIU – 31 iulie 1947 (*Muzeu, bibliotecă, arhivă*)
 PERI BLĂNARU – 31 iulie 1953 (*Biroul relații internaționale, protocol și media*)
 ION BARASCU – 31 iulie 1958 (*Administrativ*)
 LENUȚA DUMITRU – 31 iulie 1961 (*Ajutor gospodăresc*)

PERI BLĂNARU

Piatra-Neamț

Străveche sărbătoare

Duminică 18 Iyar 5774 (18 mai 2014), la Sinagoga Catedrală „Baal Shem Tov” din Piatra-Neamț, a avut loc prima manifestare dedicată în orașul de la poalele Pietricicăi acestei străvechi sărbători evreiești. Au participat 33 de membri ai comunității, care au dezbătut cu mult interes tema „Zoharul (Cartea Splendorii) în tradiția rabinică”, cu referiri speciale la

Rabbi Akiva, Shimon bar Yohai, Moses de Leon și, desigur, Israel Baal Shem Tov (Besht), fondatorul hasidismului.

Locul sărbătoririi nu a permis aprinderea focurilor tradiționale (sinagoga din lemn, datând din 1766, este monument istoric), dar, cu sprijinul JCC, participanții au avut pe masă tot ce era nevoie ca să se simtă bine.

Satu Mare

„Seară evreiască”

Cu prilejul „Noptii albe a muzeelor”, la Muzeul de Artă din Satu Mare a fost organizată o „Seară evreiască”. Această acțiune, a relatat ziarul local „Informația Zilei”, a urmărit să recreeze atmosfera Sătmarului de odinioară, aducând în prim plan comunitatea evreiască, a cărei pondere, importantă cândva în rândul populației de aici a contribuit la progresul orașului. Manifestarea a fost organizată împreună cu Comunitatea Evreilor. Membrii comunității, în frunte cu președintele Nicolae Decsei, care au vizitat muzeul s-au declarat mulțumiți de această inițiativă, mai ales că în expoziție au fost prezentate obiecte tradiționale de cult, precum și fotografii iar vizitatorii au primit informații despre istoria comunității evreiești sătmărene, veche de peste 200 de ani.

Roman

Întâlnire cu Rabinul Șlomo Tobias

Evreii romașcani s-au întâlnit recent cu Rabinul Șlomo Tobias, rezident la Iași, dar cu zonă de activitate în toată Moldova. Prezentarea a fost făcută de președintele C.E. Roman, prof. I. Wexler. În predica sa, rabinul s-a referit la mezuza în casele evreiești și importanța

ei; conținutul rugăciunilor zilnice și al celor de sâmbătă; sărbătoarea de Șavuot și binecuvântări celebre ale unor rabini din trecut etc.

Asistența a urmărit cu atenție și interes.

Corespondent **N. SEGAL**

Adrian Cioroianu: „În 1944, un tânăr evreu se îndrepta obligatoriu spre stânga, probabil spre P.C.R.”

Adrian Cioroianu, profesor universitar, doctor și decanul Facultății de Istorie de la Universitatea din București, și-a început intervenția de la festivitatea de lansare a Centrului de Cercetări în Istorie Contemporană „Contexte” (C.C.I.C.C.) printr-o întrebare: „Cum aș fi văzut lumea dacă aș fi fost un tânăr evreu în 1944?” Istoricul a răspuns fără ezitare: „Probabil că m-aș fi îndreptat către P.C.R., dar oricum către stânga. Un evreu nu se putea duce în acea vreme spre un partid de dreapta”.

Motiv pentru care, la prima reuniune a membrilor Centrului pe care îl conduce și care desfășoară proiectul de cercetare „Membri, simpatizanți, conspiratori și tovarăși de drum din cadrul P.C.R.”, Adrian Cioroianu a invitat doi evrei, foști membri ai Hașomer Hațair, organizație sionistă de stânga, având ca obiectiv și soluție la problema evreiască refacerea statului Israel pe vechiul teritoriu al Palestinei: Paul Cornea și Alexandru Elias.

Autorul volumului „Ce a fost – cum a fost”, apărut anul trecut la Polirom, Paul Cornea, a explicat că nu mai are foarte multe de adăugat față de aspectele deja tratate în carte. După ce, în liceu, a fost vreo șapte-opt luni membru al Hașomer Hațair, suficient pentru a se lămuri că nu se regăsea în activitățile și atmosfera din această organizație sionistă de stânga, Paul Cornea a fost recomandat de un coleg de la Facultatea de Medicină la organizația de tineret a P.C.R., cunoscuta Uniune a Tineretului Comunist. „Partidul Comunist avea un număr redus de membri și, fiind în ilegalitate, avea o structură care asigura că nu îți cunoștea decât șeful direct”, a precizat Paul Cornea, care a avut norocul ca, în acei ani duri, să reușească să scape din plasa Siguranței și să nu fie niciodată arestat.

O apreciere făcută de Paul Cornea merită a fi subliniată în mod deosebit, cu atât mai mult cu cât semnificația ei se regăsește și în cele ce urmau să fie spuse de Alexandru Elias, arătând astfel o stare de spirit a unor tineri evrei din epocă, și anume dorința lor de a nu asista pasiv la discriminările și persecuțiile la care erau supuși cei din etnia lor: „U.T.C.-ul nu a schimbat cursul războiului, riscurile erau disproporționate de mari în comparație cu

importanța activității. În schimb, ceea ce făceam ne-a îndepărtat de mentalitatea de a sta și a ne aștepta călăul”, a povestit Paul Cornea, care a rămas membru al P.C.R. până la desființarea acestuia, deși din anii '60 a renunțat la toate demnitățile și s-a dedicat exclusiv activității didactice și de cercetare.

P. Cornea a evidențiat importanța

Paul Cornea

școlilor, liceelor și facultăților particulare evreiești, care le-au permis copiilor, adolescenților și tinerilor evrei să își continue studiile după ce fuseseră dați afară de la școlile publice, din cauza legislației rasiste promovate de guvernul Antonescu.

Cel de-al doilea vorbitor, Alexandru Elias, acum aproape nonagenar, a fost arestat de Siguranță și judecat într-un celebru proces, împreună cu alți 20 de colegi (trei uteciști și 18 membri ai Hașomer Hațair), pe când era în clasa a VII-a la Liceul Cultura „B”. Inițial fusese elev la Liceul „Gh. Lazăr” din București, unde fusese profesor străbunicii său, Benedetto Franchetti, evreu împământinit prin decret individual și distins cu Ordinul „Coroana României” în grad de Cavaler. Alexandru Elias este dat afară de la „Gh. Lazăr” și ajunge, în 1940, la Liceul bucureștean Cultura „B”, moment în care devine membru al Hașomer Hațair.

„Am ajuns la organizația de stânga Hașomer Hațair, pentru că am văzut în ea o opțiune de a-mi păstra demnitatea, de a nu sta cu capul plecat”, a subliniat Alexandru Elias, în auditoriu fiind, pe lângă actuali profesori, și numeroși studenți

ai Facultății de Istorie, aflați la o vârstă apropiată de cei 17 ani ai săi, cât avea atunci când s-a trezit implicat în procesul care avea să îi coste viața pe trei dintre colegii săi, și anume Corneliu Elias (simplă potrivire de nume, nicio legătură de rudenie), Leon Zalman și Iancu Moscovici. Fapta lor fusese o izbucnire de revoltă și bravură adolescentină, generată de

Alexandru Elias

persecuțiile rasiale și materializată în faptul că elevii, condamnați la moarte și executați, puseseră în circulație câteva bancnote pe care scriseseră „Jos Hitler și Antonescu! Jos războiul!”. Pornindu-se de aici, a fost arestată și întreaga grupă de la Hașomer Hațair, printre care și o „periculoasă” activistă, în vârstă de 12 ani, condamnată la pușcărie pentru următorii zece ani ai vieții sale! De altfel, condamnările fuseseră între 20-25 de ani de muncă silnică, cu excepția celor trei pedepse capitale.

În afară de faptul în sine, pentru care tânărul Alexandru Elias s-a văzut condamnat la 20 de ani de muncă silnică, din care a executat aproape trei ani, fiind închis la închisorile Malmaison, Jilava și Văcărești din București și apoi în lagărul de deținuți politici de la Tg. Jiu, procesul liceenilor de la Cultura „B” mai pune în evidență și un alt aspect, și anume modul în care liderii și istoricii comuniști au schimbat fața evenimentelor, pentru a le da o turnură comunistă și a arăta presupusa susținere de masă de care se bucura partidul, deși acesta nu avea decât circa 1.000 de membri: procesul elevilor a apă-

rut în istoriografia comunistă ca proces al tinerilor comuniști, ceea ce, după cum a subliniat și Alexandru Elias, nu avea nicio legătură cu realitatea.

Au mai fost două aspecte la care s-a referit vorbitorul, și anume cum a ajuns mai târziu să se înscrie în Partidul Comunist și semnificația reală a procesului și detenției sale.

„Pe comuniști îi întâlneam în timpul plimbărilor prin curtea închisorii, iar lozincile și ideologia lor erau atractive”, a povestit Elias, care s-a înscris în P.C.R. în 1945, după ce, cu aproape un an în urmă, fusese eliberat din lagărul de la Târgu Jiu, unde fusese dus după ce Regele Mihai aprobase grațierea elevilor, dar autoritățile nu le dăduseră drumul din închisoare. Gestul regelui are o semnificație deosebită, mai ales dacă îl punem și în contextul unor atitudini de contestare a pedepselor celor 21 de elevi. De pildă, comandantul Garnizoanei București solicitase comutarea pedepsei capitale în închisoare pe viață.

Fostul deținut politic a mai povestit cum fusese dus din închisoarea Malmaison către o unitate sanitară cu ... tramvaiul, cu lanțuri la picioare și sub paza unui jandarm, dar insolita călătorie a avut avantajul că i-a permis familiei sale să îl vadă.

În final, Alexandru Elias, fost medic psihiatru până la pensionare, a concluzionat asupra motivației care l-a împins inițial către Hașomer Hațair: „Eram niște tineri oprimați de legile rasiale și nu voiam să stăm cu capetele plecate. Toți cei condamnați erau cetățeni români, și erau minori. Cei trei colegi condamnați la pedeapsa capitală și-au păstrat demnitatea și în fața plutonului de execuție. Corneliu Elias și-a îmbrățișat colegii și le-a spus că nu aveau nimic să își reproșeze. Cei trei au fost, de fapt, singurii care s-au opus în mod conștient autorităților și care pot fi considerați eroi”, a precizat Alexandru Elias.

Înțelegerea de către studenții de azi a nevoii de demnitate, resimțită de elevii evrei din 1942, a făcut ca întâlnirea să se încheie cu aplauze sincere și emoționante.

ALEXANDRU MARINESCU

Holocaustul, predat de aproape 9 ani în liceele din România

Proiect inițiat de Fundația „Ronald S. Lauder” România și Complexul Educațional Lauder-Reut

În luna octombrie a acestui an, cu ocazia Zilei Comemorării Victimelor Holocaustului, se vor împlini 9 ani de la lansarea, sub înaltul patronaj al Președintelui României, domnul Traian Băsescu, a primului manual de istorie a evreilor și a Holocaustului din România, destinat elevilor de liceu din întreaga țară. Autorul manualului este nimeni altul decât domnul prof. Florin Petrescu, doctor în istorie, care a servit cu devotament și profesionalism catedra de istorie a școlii Lauder-Reut.

Manualul, publicat la Editura Didactică și Pedagogică, a fost rezultatul inițiativei

Fundației „Ronald S. Lauder” România și a Complexului Educațional Lauder-Reut, care și-au asumat energic rolul dificil de coordonator principal de proiect, și care dețin astfel drepturile exclusive de autor, alături de prof. dr. Florin Petrescu.

Împreună cu partenerii săi în acest demers educațional unic- Ministerul român al Educației, Agenția Evreiască pentru Israel, Organizația Sionistă Mondială, Fondul Umanitar Olandez-Evreiesc – și în colaborare strânsă cu autoritățile centrale relevante și cu Administrația prezidențială de la acea vreme, Fundația și Complexul Educațional Lauder-Reut au susținut toa-

te demersurile oficiale necesare elaborării, aprobării de către autoritățile de resort, finanțării, editării și derulării proiectului de predare a Holocaustului și a istoriei evreilor în școlile românești.

Cu un colectiv de referenți științifici de elită – dr. Lya Benjamin, de la Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, dr. Radu Ioanid, de la Muzeul Holocaustului din Washington și prof. univ.dr. Andrei Pippidi, de la Universitatea din București – manualul a fost aprobat cu succes de către Ministerul Educației, pentru a fi ulterior recomandat de către catedrele de istorie din cadrul inspectoratelor școlare din București și din țară și predat pe baza unei programe elaborate de prof. Gabriel Stan.

Astfel, încă din anul lansării manualului – care este, de altfel, și singurul manual de gen publicat vreodată în România – și grație eforturilor concentrate ale inițiatorilor, care au continuat cu demersurile necesare pe lângă Inspectoratul Școlar General – istoria evreilor și a Holocaustului este predată în zeci de școli din țară.

Proiectul de predare structurată a istoriei Holocaustului în școlile românești, prin elaborarea unui manual special dedicat acestei problematici, prin popularizarea și încurajarea studiului acestei tematici la orele de istorie, are un real ecou, mărturie stând și faptul că „Istoria Evreilor. Holocaustul” se află deja la a doua ediție.

Ca avanpost al educației formale

iudaice în România, ca singura școală și grădiniță evreiască acreditată și integrată în sistemul național de învățământ, Complexul Educațional Lauder-Reut și-a asumat rolul pe care poate și trebuie să îl îndeplinească în educarea tinerei generații, în spiritul cunoașterii și al respectului față de adevărul și de trecutul istoric al poporului evreu și față de patrimoniul cultural inestimabil pe care acesta l-a lăsat moștenire umanității.

Elaborarea unui manual oficial de istorie a poporului evreu și a Holocaustului, mobilizarea infrastructurii necesare promovării studiului acestuia în școlile românești, alături de numeroase alte proiecte similare, în care au fost cooptate școli și licee („Marșul celor vii” din Polonia), dar și de propriul Centru de Istorie a evreilor și a Holocaustului, de curriculum-ul acreditat pentru clasele 3-12 și Bacalaureatul la limba ebraică (unice în țară), de vizitele multianuale de studiu și de programele de schimb elevi-profesori cu școli și universități din Israel sunt, toate, expresii ale unei singure misiuni care poartă numele Lauder în educație: recuperarea, revitalizarea și promovarea educației, a culturii evreiești și a limbii ebraice, acolo unde ele au fost distruse de regimurile nazist și comunist.

CARMEN BEJINARU

Director proiecte-relații publice
Complexul Educațional Lauder-Reut

Analize pentru diagnosticarea cancerului de sân

După o minuțioasă cercetare de peste opt ani, compania israeliană *Eventus Diagnostics* a elaborat un test de sânge pentru depistarea timpurie a cancerului de sân. *Octava Pink* este primul test de acest gen, care poate indica prezența cancerului și nu doar a markerilor de prezență a celulelor canceroase. Această metodă, care permite identificarea tipului de cancer, constă în examinarea anticorpilor din sânge. Cercetătoarea Galit Yahalom, cea care a condus acest ambițios proiect, a constatat existența unei semnificative legături între sistemul imunitar și celulele canceroase. Această concluzie a fost posibilă după o atentă cercetare comparată

a analizelor de sânge provenite atât de la femei sănătoase din punct de vedere clinic, cât și de la persoane afectate de diverse forme de cancer. Marja de eroare a acestui test este de doar 5%, ceea ce îl face unul dintre succesele lumii medicale israeliene din septembrie 2013 și până în prezent fiind realizate peste 400 de astfel de analize. Durata nu depășește trei ore, timp în care pot fi analizate concomitent un număr de maximum 96 de analize de acest gen. Procentajele confirmă precizia acestui revoluționar set de analize, el confirmând starea a 75% din totalul femeilor sănătoase și a 95% din cele afectate de o formă mai mult sau mai puțin evoluată

de cancer. În prezent, *Octava Pink* este disponibil în Israel și Italia, fiind pe cale să fie omologat de FDA, agenția de resort a Statelor Unite ale Americii.

Noi metode de tratare a leucemiei

O nouă companie israeliană lansează pe piața medicală o metodă de tratament utilizând procesul natural al celulelor moarte pentru a ajuta oamenii care au suferit operații de transplant de toate tipurile. Această abordare contraintuitivă este viziunea companiei *Cellect* și ar putea schimba radical modul în care persoanele suferind de leucemie se vor confrunta cu boala. Celulele stem au menirea de a eradică atât cancerul, cât și alte asemenea boli devastatoare. Dar unul dintre cele mai mari impedimente este obținerea unui număr suficient de celule stem pentru a fi utilizat în transplanturi. Dr. Shai Yarkoni și dr. Nadir Askenasy au întreprins un sistem complex de cercetare

care permite realizarea unor transplanturi de măduvă, având o rată de succes mult mai ridicată. Problema transplantului de măduvă este reprezentată de obținerea acesteia, iar în acest sens, cei doi savanți israelieni au găsit soluția optimă, cu ajutorul unui gadget medical brevetat de dr. Askenasy. Costurile sunt reduse cu mai mult de o treime față de nivelul actual (50.000 \$), iar timpul este înjumătățit. Conform celor doi prestigioși cercetători, celulele stem ar putea deveni un panaceu în tratarea afecțiunilor imunodeficienței. Practic, rolul celulelor stem este acela de a ține în viață și de a stopa îmbătrânirea și moartea celulelor sănătoase.

Teste pentru detectarea contaminării apei și alimentelor

Bactusense este un biosenzor optic care identifică în timp real infectarea cu bacterii a apei, alimentelor, proceselor industriale de prelucrare și oricărei altă substanță expusă acestui risc. Grație nanotehnologiei dezvoltate de cercetătorii israelieni, milioane de oameni pot fi salvați de o potențială infecție din cauza consumului unui produs finit infestat. Invenția profesorilor Amir Saar, de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, și Esther Segal, de la Institutul de Tehnologie „Technion” din Haifa a fost

brevetată în cursul lunii mai. Potrivit experților, sistemul poate fi configurat astfel încât să se axeze pe depistarea unei anumite bacterii din apă, mâncare, aer sau sol. Întrebuințarea sa poate fi una mixtă, de la monitorizarea fluxului de apă potabilă până la utilizarea în domeniul medical a laboratoarelor de analize. Având în vedere că o zecime din locuitorii planetei nu poate avea acces la o sursă de apă potabilă, iar aproape 3,5 milioane de oameni mor anual din cauza infectării apei de băut,

invenția cercetătorilor israelieni este mai mult decât binevenită. Securitatea alimentară este o altă provocare a perioadei contemporane. Tocmai de aceea, producătorii de la *Capitalnano* susțin că utilitatea acestuia în industria alimentară va rămâne doar o chestiune de timp. „Suntem interesați de lucruri care sunt atrăgătoare nu doar din prisma unui business, ci a celor care pot avea un rol și în ajutorarea umanității”, afirmă managerul companiei producătoare.

Un important proiect de cercetare în parteneriat cu Beijingul

Centrul XIN din cadrul Universității din Tel Aviv va susține proiectele studenților israelieni și chinezi din domeniile nanotehnologiei, biotehnologiei și energiei. Parteneriatul încheiat între universitatea israeliană și Universitatea Tsinghua, în valoare de peste 300 de milioane de dolari, va consolida cooperarea deja existentă din domeniile educației și cercetării dintre cele două state. Deschiderea Centrului a avut loc la jumătatea lunii mai și a reunit importanți oameni politici și universitari din ambele țări. Primele demersuri de cerce-

tare vor viza domeniul nanotehnologiei din sfera medicală și optică, urmând ca mai apoi să fie derulate alte noi programe de cercetare. Președintele Universității din Tel Aviv, Josef Klafner, a declarat că acest proiect nu a fost unul premeditat, ci a apărut în urma unei vizite în China. În cadrul acestui centru de cercetări avansate vor fi cooptate elitele științifice israeliană și chineză, dar și absolvenți, masteranzi sau doctoranzi, care vor beneficia de burse de specializare. Prof. Yael Hanein, directorul Centrului de Nanotehnologie, a declarat

că știința este cea care îi unește și se arată încrezător în succesul cooperării dintre studenții celor două țări, chiar în pofida impedimentului lingvistic. Acest grandios proiect se înscrie în seria unor importante demersuri de cercetare științifică comună, dar Centrul XIN este „fără precedent ca valoare și scop”, a declarat președintele Universității din Tel Aviv.

Grupaj realizat de DAN DRUȚĂ

Agenda deputatului și președintelui F.C.E.R.

(Urmare din pag. 2)

În cadrul festivității, domnia sa a conferit Medalia de Onoare „Prieten al Comunităților Evreiești din România” reprezentanței WMF, *Sarah Sher*, prefectului Județului Iași, ing. *Romeo Olteanu*, viceprimarului Municipiului Iași, ing. *Mihai Chirică*, președintelui Consiliului Județean Iași, *Cristian Adomniței*.

• Președintele F.C.E.R. s-a întâlnit cu conducerea C.E. Galați în vederea organizării și desfășurării actualei ediții a Programului „Bereshit” în această comunitate, program realizat de F.C.E.R. și Centrul Comunitar Evreiesc. Printre exponatele Muzeului Evreilor din Galați, în curs de amenajare la Templul Mese-riașilor, pe care l-a vizitat, a remarcat prezența unui exemplar din Talmudul Babilonean și documente de mare valoare din istoria comunității gălățene.

• Cu prilejul participării la aniversarea a 180 de ani de la fondarea Sinagogii Neologe din Arad, președintelui F.C.E.R. i-a fost decernată, din partea Universității de Vest „Vasile Goldiș”, Diploma „Prieten al Centrului de Studii Iudaice din Arad”.

În cadrul comemorării, la Oradea, a 70 de ani de la deportarea evreilor din Transilvania de Nord, Universitatea orădeană i-a conferit Diploma de Excelență.

• Participarea la sesiunea jubiliară, dedicată împlinirii a 150 de ani de la înființarea Curții de Conturi din România, i-a prilejuit numeroase contacte cu reprezentanți ai vieții economice, politice românești, contribuția evreilor din România la dezvoltarea țării bucurându-se de cuvinte de laudă.

• O preocupare constantă a președintelui F.C.E.R este supravegherea lucrărilor de reabilitare a Sinagogii din Tulcea, în curs de finalizare, și a lucrărilor de restaurare a Templului Coral - București, inclusiv primirea de finanțări necesare de la autoritățile centrale din Capitală, Fundația „Caritatea”, Joint.

• Reuniunea largită a conducerii Congresului Evreiesc European de la Bruxelles, la care a luat parte președintele și deputatul F.C.E.R., i-a oferit posibilitatea stabilirii a numeroase contacte cu personalități ale vieții evreiești europene.

• Deputatul F.C.E.R. a sprijinit, la Secretariatul General al Guvernului Ro-

mâniei, Ministerul Justiției și Ministerul Afacerilor Interne, solicitări în probleme de natură juridică și administrativă făcute de unii membri din comunități și de israelieni cu activități în România, în vederea soluționării lor.

• Discursurile rostite de președintele F.C.E.R. în cadrul Festivalului „Avram Goldfaden”, organizat de F.C.E.R., C.E.B., în colaborare cu Institutul Cultural Român din Capitală, s-au bucurat de succes la public. Dr. Aurel Vainer a apreciat performanțele artistice ale formațiilor muzicale „Hakešet” – Oradea și „Bucharest Klezmer Band” – București, aplaudate de spectatori tot în cadrul Festivalului.

• În cadrul sărbătoririi unui centenar de la înființarea organizației *American Jewish Distribution Committee (Joint)*, festivitate la care F.C.E.R. a fost reprezentată de președintele Federației, colaborarea între F.C.E.R. și Joint, inițierea și implicarea în parteneriat a unor proiecte privind promovarea identității iudaice, activității de cult mozaic, educației iudaice în România s-au bucurat de frumoase aprecieri. (I.D.)

„O mare pierdere pentru comunitatea evreiască din România”

„A lăsa virgulă pe harta care se întinde de la zero la infinit, a munci, așadar, ar trebui să fie pentru toată lumea

un adevărat scop, o plăcere”, spune profesorul *Dolphi Drimer z.I.*, într-unul din interviurile acordate, cu ani în urmă, revistei noastre. Și ecoul acestui credo cu acoperire în fapte a fost marea de oameni – universitari, foști studenți, literați, lideri

ai F.C.E.R., C.E.B., ai Fundației „Lauder” - România, personalități ale Alialei române –, și marea de flori însoțindu-l pe cel plecat dintre noi, solidari cu durerea familiei. Profesorul a fost doctor în mecanică și economie, iubitor de Frumos, unul dintre fondatorii mișcării ecologiste, după 1990, savant, dascăl, filozof, om de acțiune, autorul unei opere științifice de o perfectă unitate în varietate.

Câteva coordonate ale recunoașterii sale în lumea științifică au fost oferite de rectorul Universității Ecologice, *Alexandru Țiclea*. *Dolphi Drimer* a fost profesor la Institutul Politehnic București, un excelent cercetător, autor de lucrări științifice și brevete, membru al Societății Inginerilor Mecanici, al Societății pentru Metale și al Academiei pentru Materiale, al Societății Inginerilor Sudori – toate din SUA –, dar și al Institutului Internațional de Marketing. Șahist de elită, a făcut parte din lotul național de șah și a participat la patru olimpiade, primind titlul de Maestru Internațional de șah. Vorbind în numele conducerii F.C.E.R. și al C.E.B., secretarul general al Federației, ing. *Albert Kupferberg*, a subliniat prezența la multe evenimente religioase, culturale organizate de Federație. „Comunitatea evreiască din România suferă o mare pierdere”.

Cunoscuta pictoriță israeliană, originară din România, *Liana Saxone Horodi*, l-a definit ca om: „Dolphi era suflet tot. Voia să ajute pe fiecare. O poate confirma Brândușa, sora lui din Israel, prietenă a mea. N-am știut că voi veni în România ca să particip la înmormântarea bunului Dolphi”. „A construit o școală, a modelat spiritual viitori oameni de știință, studenți care i-au trecut prin mână. S-a dovedit un coleg, un prieten pe care te puteai baza. Pentru toate acestea îi mulțumim”. A fost sinteza sensibilă despre dascăl, făcută de prof. univ. dr. *Gheorghe Amza*. „Era un visător. A încercat până la sfârșit să-și împlinească visurile”, a mărturisit soția lui, *Cleopatra*. „Un om care face fapte bune are mulți prieteni. Prezența dumneavoastră este o dovadă”, a remarcat Rabinul *Rafael Shaffer*. „Faptul că s-a stins în ajun de Șavuot este semn bun: va ajunge, fără Judecată Divină, în Gan Eden”.

Psalmi, *El Male Rahamim, Kadiș*, cuvinte străvechi și sacre, în rostirea Rabinului *Rafael Shaffer*, prim-cantorului *Iosif Adler*, oficiantului de cult *Emil Diamant*, au pus eterna întrebare: „Doamne, ce-i omul...?”.

IULIA DELEANU

Reuven Rivlin – cel de-al zecelea președinte al Israelului

Reuven Rivlin, membru al formațiunii Likud, este cel de-al zecelea președinte al Israelului. Rivlin, fost purtător de cuvânt al Knesset-ului, a obținut, în al doilea tur de scrutin, 63 de voturi ale deputaților (în Israel președintele țării este ales de Knesset), iar contracandidatul său, Meir Sheerit (partidul Hatnua), a obținut 53 de voturi. În primul tur de scrutin, între contracandidați s-a aflat și prof. Dan Shechtman, laureat al Premiului Nobel. Rivlin îl înlocuiește în funcție pe Shimon Peres, care în august va împlini 90 de ani. În discursul inaugural, noul șef de stat a promis că va depune eforturi pentru menținerea unității Israelului și a Ierusalimului. El a plecat apoi la Zidul Plângerii, unde a rostit o rugăciune de mulțumire (E.G.)

Stimate domnule Președinte, Îmi face o deosebită plăcere să vă adresez cele mai calde felicitări pentru alegerea dumneavoastră în înalta funcție de Președinte al Statului Israel și să vă urez succes deplin în acțiunile pe care le veți întreprinde în exercitarea mandatului care v-a fost încredințat.

Am toată convingerea că excepționala experiență pe care ați dobândit-o în cariera politică - nu în ultimul rând, de două ori în calitate de președinte al Knessetului - va fi pusă în valoare în cadrul mandatului dumneavoastră pentru creșterea securității și prosperității cetățenilor Israelului. În același timp, îmi exprim speranța că mandatul dumneavoastră va marca un progres semnificativ în ceea ce privește identificarea unei soluții de pace durabile în Orientul Mijlociu.

În ceea ce privește relațiile dintre România și Statul Israel, doresc să vă asigur de voința fermă a statului român de aprofundare a dialogului politic la toate nivelurile și a cooperării în domeniul de interes comun. Îmi aduc aminte cu plăcere de vizita de stat pe care am efectuat-o în Israel în cea de-a doua jumătate a lunii ianuarie și am speranța că veți susține, la rândul dumneavoastră, proiectele convenite cu acel prilej.

Vă rog să primiți, stimate domnule Președinte, expresia considerației mele foarte înalte.

TRAIAN BĂSESCU
Președintele României

Uniunea Europeană, încotro?

Nu este un titlu prea original, cred că toți cei ce urmăresc desfășurările europene, sau sunt implicați în ele, își pun această întrebare, mai ales după rezultatele, oarecum previzibile, ale alegerilor pentru Parlamentul European. Ceea ce atrage atenția este numărul impresionant al euroscepticilor – 150, care îi includ pe protestatari, populiști și extrema dreaptă. Numai Franța – prin victoria uluitoare a Frontului Național, care s-a situat pe locul întâi la aceste alegeri – trimite 74 de deputați, o treime din eurodeputații francezi. La aceștia se adaugă cei cu orientare similară din Grecia, Austria, Olanda, Danemarca, Ungaria și, pentru prima dată, un eurodeputat al NDP (Partidul Național Democratic), partid neonazist german. Această formațiune a profitat de desființarea pragului de trei la sută pentru alegeri și a intrat cu unu la sută în PE. Eurodeputatul german ales este Udo Voig, fiul unui comandant al trupelor naziste de asalt SA, condamnat pentru declarații elogioase la adresa lui Hitler și pentru negarea Holocaustului. Toate aceste „câștiguri” s-au realizat în defavoarea marilor partide tradiționale din Parlamentul European: populații europene, social-democrații și liberalii. Este adevărat că, față de cei 751 de deputați ai Parlamentului European, numărul nu este copleșitor, dar față de trecut, se constată o creștere semnificativă. Este un indiciu evident că lucrurile în UE nu merg bine și că trebuie făcut ceva. Este vorba, în primul rând, de eșecul integrării politice, care ar fi permis adoptarea rapidă și unanim valabilă a unor decizii majore, deși aceasta ar fi implicat limitarea suveranității naționale a fiecărui stat membru. În al doilea rând, birocrăția greoaie care domnește în UE, în Comisia Europeană, lipsa transparenței fac ca UE să semene oarecum cu situația din „Castelul” lui Kafka, unde nu se știe cine se află și domină în castel deoarece nu se poate

ajunge la el. La aceasta se adaugă criza economică și a datoriei suverane, care într-o primă etapă nu a fost administrată corespunzător. Cetățenii europeni, mai ales cei afectați direct de criză, au văzut că se acordă prioritate salvării băncilor, dar că aproape toate ponoasele au fost trase de cetățeni. Faptul că, fără salvarea băncilor, probabil nu se putea realiza ieșirea din criză, nu a fost explicat în suficientă măsură populației. Și, să nu uităm și alte vinovății: raportarea falsă de către unele țări membre a situației lor financiare, care în cele din urmă a explodat ca un balon de săpun, și corupția la scară mare care a afectat toate componentele UE. Povara ieșirii din această situație a fost și este suportată de populațiile țărilor în cauză, astfel că nu este de mirare resentimentul lor.

Un alt fenomen a agravat viziunea asupra UE: imigrarea masivă. Dacă în perioada dezvoltării economice a UE era nevoie de forța de muncă ieftină, asigurată tocmai prin circulația liberă, acum acest important drept comunitar este considerat a fi o cauză esențială a crizei locurilor de muncă și a sistemelor sanitare și educaționale. Și, cum imigranții au venit la început din țări arabe și apoi din Europa centrală și de est, aceste grupuri au fost vizate de către criticii UE și mai ales de către formațiunile de extremă dreaptă. Interesantă este reorientarea ofensivei marilor partide de extremă dreapta: ținta lor principală nu mai sunt doar evreii, ci musulmanii și est-europenii sau, în Europa centrală și de est (Cehia, Ungaria, Slovacia) – romii.

Antisemitismul în programul unor eurodeputați de extremă dreapta

Evident, evreii nu sunt lăsați deoparte. Din păcate, potrivit unui recent sondaj realizat de ADL (Liga Antidefăimare din New

York) privind situația antisemitismului în lume, aproximativ un miliard din cei șapte miliarde de locuitori ai globului manifestă, sub diferite forme, sentimente antisemite. Că s-a ajuns și la forme violente de antisemitism este demonstrat și de recentul atac de la Muzeul Evreiesc din Bruxelles, soldat cu moartea a patru persoane. Ceea ce s-a constatat de multă vreme este că manifestările antisemite vin dinspre organizațiile musulmane dar și dinspre extrema stângă sub forma antiisraelismului, ceea ce se regăsește și la partidele de extremă dreapta, un exemplu fiind partidul Jobbik din Ungaria. Sentimentele antisemite în UE nu reprezintă chiar o noutate. În urmă cu câțiva ani, un sondaj realizat în statele membre a indicat o accentuare a antisemitismului și antiisraelismului. Și nici Comisia Europeană nu figurează printre prietenii Israelului.

Fără îndoială, dacă UE vrea să se mențină (și, după părerea mea, trebuie să se mențină), va fi obligată să procedeze la reforme radicale. Ea va trebui să păstreze programele care s-au dovedit eficiente dar să caute mijloace prin care să se apropie mai mult de cetățeanul european și să procedeze în așa fel încât interesele acestuia, și nu ale birocrăției, ale structurilor de putere, ale celor financiare să primeze. De asemenea, ar trebui să convingă statele membre să renunțe la egoismele naționale care, în situații de criză, și-au făcut simțită prezența mult mai pregnant.

Acum bătălia se duce pentru președinția Parlamentului European. Miza este mare deoarece persoana aleasă și compromisul la care vor ajunge grupările politice vor reprezenta un prim indiciu al direcției pe care o va adopta noul Parlament. Se va vedea clar dacă cei 751 de deputați vor înțelege semnalul dat de alegători pentru o schimbare cât mai profundă a Uniunii.

EVA GALAMBOS

Asasinul de la Bruxelles, scăpat de poliția belgiană și prins în Franța

„Atentatul sângeros de la Muzeul Evreiesc din Bruxelles a constituit încă o confirmare tragică a creșterii antisemitismului din Europa, fapt semnalat de comunitățile evreiești din toate statele de pe continentul nostru. El vine după ce sânge evreiesc a mai fost recent vărsat în Europa, la Toulouse (Franța) și Burgas (Bulgaria). Aceasta arată că uciderea a patru persoane la Muzeul Evreiesc din Bruxelles nu este un incident izolat și impune măsuri severe de combatere a oricărei forme de antisemitism în statele europene”, se arată într-un comunicat transmis imediat după atentat de către Federația Comunităților Evreiești din România.

În timp ce autoritățile belgiene se tot codeau să caracterizeze atentatul ca fiind unul antisemit, pretextând lipsa de

elemente care să justifice această concluzie, ucigașul le-a scăpat polițiștilor printre degete și a fost arestat „imediat ce a pus piciorul în Franța”, după cum a subliniat președintele francez François Hollande, evidențind eficiența propriilor forțe de ordine. „Îi vom combate, îi vom combate, îi vom combate”, a declarat presei șeful statului francez, citat de AFP, referindu-se la jihadiștii care se întorc în Europa după ce luptă în Siria.

Justiția belgiană a confirmat arestarea în Franța a „posibilului autor” al atacului de la Muzeul Evreiesc din Bruxelles, în care și-au pierdut viața un cuplu israelian, o persoană de cetățenie franceză și un angajat belgian. Atentatorul, originar din Roubaix (nordul Franței), este suspectat de a se fi aflat în Siria în 2013, alături de jihadiști. Din acest motiv, el era în atenția

Securității interne din Franța.

După cum sublinia comunicatul F.C.E.R., semnat de Comitetul de Conducere, prezidat de dr. Aurel Vainer, deputat, mai există și un alt element important pus în evidență de atacul de la Bruxelles, și anume „producerea acestuia în ultimele ore ale scrutinului european din multe state membre UE”, ceea ce „constituie un semnal de alarmă pentru violențele la care pot fi supuși evreii din vestul Europei în timpul viitoarei legislaturi, dacă nu se adoptă și nu se aplică legislația sancționând antisemitismul, naționalismul și orice formă de extremism”.

Comunicatul reamintește „că în România există o astfel de lege, care trebuie însă urgent completată și aplicată sever și minuțios, deși situația din țara noastră este mult mai bună, în sensul că nu există

Poziția guvernului israelian față de crearea noului Cabinet palestinian Fatah-Hamas

Formarea guvernului provizoriu palestinian pe baza înțelegerii dintre mișcarea Al Fatah, din Cisiordania, și Hamas, din Gaza, considerată organizație teroristă, care urmează să pregătească în următoarele șase luni alegeri legislative în teritoriile administrate de Autoritatea Palestiniană, a determinat cabinetul israelian să ia o serie de măsuri. „Guvernul israelian deplânge înțelegerea și consideră că, prin această decizie, procesul de pace nu mai poate fi continuat, deoarece Israelul nu va negocia niciodată cu o organizație teroristă, care are în programul său distrugerea statului evreu. De asemenea, Israelul va protesta pe plan internațional împotriva organizării alegerilor cu participarea unei mișcări teroriste și va fi autorizat premierul să impună sancțiuni suplimentare Autorității Palestiniene. Aceasta va fi răspunzătoare pentru orice fel de acțiune care afectează securitatea Israelului, acțiuni inițiate în Cisiordania și Gaza”, se arată într-o declarație transmisă de Ambasada Israelului din București.

Într-o luare de poziție, premierul Benjamin Netanyahu a arătat că, în mod regretabil, președintele Mahmud Abbas a ales în locul păcii terorismul, a refuzat să continue negocierile, a respins propunerile americane, continuă să incite împotriva Israelului, a cerut unilateral să fie primit în organisme ale ONU, iar acum a încheiat un pact cu organizația teroristă Hamas. Este vorba de o organizație răspunzătoare de asasinarea a peste 1000 de cetățeni israelieni nevinovați și care a lansat mii de rachete asupra orașelor israeliene, o organizație declarată teroristă de SUA, de o serie de state europene, de Egipt, și care respinge cerințele comunității internaționale. În continuare Hamas și-a reafirmat intenția de a distruge statul evreu. În aceste condiții, Israelul nu va continua negocierile de pace, a subliniat Netanyahu, care a cerut comunității internaționale să acționeze în consecință.

Din păcate, reacția Occidentului contravine cerințelor legitime ale Israelului. Atât guvernul american, cât și UE, au declarat că, fiind vorba de un „guvern de tehnocrați”, vor continua să negocieze cu acesta, dar nu vor sta de vorbă cu cei care aparțin organizației Hamas.

Nemulțumit de această atitudine, Israelul a decis să reia construcțiile de locuințe în coloniile evreiești din Cisiordania, suspendate ca gest de bunăvoință față de guvernul palestinian și a dat liber lucrărilor de ridicare a 1500 de apartamente. (E.G.)

partide extremiste în Parlament.

Pentru evreii din România, „atentatul de la Bruxelles s-a produs în timpul ceremoniilor de comemorare a peste 132.000 de evrei deportați către Auschwitz din Nordul Transilvaniei, în perioada în care aceasta era administrată de Ungaria horthystă, ceea ce sporește durerea noastră și arată că pericolul de a muri pentru simplul motiv că ești evreu nu a trecut definitiv în Europa”.

În documentul remis presei, F.C.E.R. – C.M. își exprimă revolta față de cele petrecute la Muzeul Evreiesc din Bruxelles și transmite condoleanțe familiilor îndurerate, precizând că „asemenea atacuri sunt rezultatul propagandei antisemite, anti-israeliene, neofasciste și extremiste din foarte multe țări”.

JCC BUCUREȘTI

„Eshet Hail” ediția a treia

Cea de a treia ediție a Seminarului „Eshet Hail” a reunit în spectaculoasa cetate a Sibiului 60 de doamne și domnișoare din comunitățile evreiești din întreaga țară. Sub patronajul F.C.E.R. și JCC, participantele au fost invitate la un weekend care le-a fost dedicat în exclusivitate și care a avut menirea să îmbine relaxarea și cu educația iudaică, în proporții potrivite pentru un sfârșit de săptămână memorabil.

Invitata seminarului a fost Anat Feldmann, din Israel, de profesie asistent social, cu o mare experiență în integrarea imigranților în Israel și în integrarea în mediul social a persoanelor cu dizabilități.

Participantele au discutat despre valorile care le animă pe femei atunci când își rostesc rugăciunile specifice. Deși serviciul sinagogal a fost văzut, de-a lungul istoriei, ca un atribut în general masculin, femeile au avut în întotdeauna propriile lor rugăciuni. Seara de Șabat a inclus rugăciunile puse pe melodii, în stil Carlebach, în același mediu exclusiv feminin. Din program nu a lipsit nici o sesiune dedicată unor personaje feminine celebre.

Doamnele au fost invitate să reflecteze asupra opțiunilor ipotetice ale acestora în societatea modernă, dacă ar fi lideri ai poporului evreu. Psihologii Keren Rosner și Monica Verba au trecut în revistă câteva dintre problemele actuale ale femeilor în viața cotidiană.

Nu a lipsit nici un *intermezzo* dedicat machiajului, înainte de un tur al Sibiului, care a debutat cu vizitarea Sinagogii din Sibiu. Dacă la Havdala a fost încheierea oficială a acestui scurt program, duminică, înainte de a-și spune „la revedere”, doamnele au avut două opțiuni în program, vizitarea faimosului Muzeu Bruckenthal sau câteva ore petrecute la lacurile sărate de la Ocna Sibiului.

Organizatoarele Mona Bejan, Luciana Friedmann, Sofia Nagy au fost de acord cu participantele că asemenea programe ar trebui continuate.

JCC TIMIȘOARA

● Începutul de iunie la Timișoara a fost marcat de o adevărată aglomerare de programe, care au accentuat vitalitatea acestei comunități. Comemorarea Rabinului dr. Enest Neumann z.l., la zece ani de la plecarea dintre noi, a avut loc în Sinagoga din Cetate, în compania a numeroși participanți de diverse etnii și confesiuni. În deschiderea evenimentului, prefațat de corul comunității, condus de Alexandru Fischer, președintele comunității, Luciana Friedmann, a evocat figura luminoasă a rabinului, care a marcat peste jumătate de secol din istoria acestei comunități. A urmat un concert extraordinar de muzică evreiască, orchestrat și pregătit de maestrul Ladislav Rooth, figură emblematică a Operei Timișorene și o personalitate a scenei israeliene. Solistele Diana Chirilă și Nicoleta Colcear au interpretat melodii în ebraică, idiș și ladino, într-un spectacol

Polinger Family Foundation și angajamentul pentru viitorul comunitar

Cu siguranță, ați observat că programele pentru copiii cu vârsta de până la 12 ani și pentru familiile acestora au luat un avânt deosebit în anii trecuți. Cel mai recent și grăitor exemplu este *Mahane Mishpahot* - tabăra din această vară pentru familiile cu copii, tabără care, pentru prima oară, se desfășoară în două serii, pentru a permite cât mai multora să petreacă o săptămână evreiască. Aceasta, cât și proiectul pentru copii „Planeta copiilor - Am Israel Hai” și toate evenimentele naționale pentru familiile cu copii nu ar fi posibile fără contribuția unei fundații familiale, *Polinger Family Foundation* care,

prin intermediul și cu parteneriatul JCC, a adus o contribuție esențială și atât de necesară, prin atragerea, educarea și implicarea celei mai tinere generații în viața comunitară, generație care reprezintă viitorul vieții evreiești în România. Conștientizarea identității iudaice, de la o vârstă atât de fragedă, prin metode specifice, este în centrul atenției acestei familii care, încă din 1968, l-a dus în diverse regiuni ale lumii. Din 2012 este și România cuprinsă în această mare familie, iar copiii sunt primii beneficiar și, prin ei, și comunitatea evreiască în ansamblu. *Toda Raba!*

Hamsa, festivalul purtător de noroc!

Cea de a doua ediție a Festivalului Hamsa a adus împreună sute de bucurători, în special membri ai comunității evreiești, dar și prieteni ai acestora. Începând cu ora 19, au evoluat o serie de artiști și trupe, care i-au încântat pe participanți. Corul Hazamir și Bucharest Klezmer Band au venit cu melodii tradiționale evreiești iar Radu Captari, cunoscut pentru expresia pe care o dă muzicii rusești, a fost glasul nostalgic al acestui spațiu. Nu puteau lipsi de la acest festival nici dansurile israeliene, puse în valoare de grupul Hora și grupul copiilor. Și pentru a avea întreg buchetul celor trei arte ale scenei, publicul a fost încântat și de către grupul de teatru

„Nostru”. Și-au expus lucrările: Adriana Pelin, Alina Manole, Alin Boingiu, Alexandra Iancu, Erna Berger Moise, Ioana Stana, Nancy Vajaianu, Taddeo Moise.

Toți participanții au plecat cu o frumoasă amintire și cu un mic suvenir de la eveniment: o bijuterie Hamsa.

Petrecere cu tema Vestul Sălbatic

Organizatorii ne anunțau că pe 21 iunie urma să aibă loc o petrecere ca în filmul „Șapte mirese pentru șapte frați”... De ce trebuia să se pregătească participanții? Cu siguranță, de o seară deloc liniștită, cu melodii *country*, amintind de Vestul Sălbatic. Din „recuzita” evenimentului „Cowboys and cowgirls Party” nu putea lipsi un taur mecanic, pe care oricine ar dori să îl încerce, măcar o dată în viață. Concursul de aruncat cu lasoul nu este nici el un lucru obișnuit dar pentru un succes desăvârșit pălăria de „văcar american” era, cu siguranță, un accesoriu necesar!

Bereshit 8 Galați

Cel mai important program de studiu iudaic la nivel academic, *Bereshit*, revine cu a opta sa ediție. Programul a fost așteptat de participanții din întreaga țară, mai ales de aceia care nu au ratat nici unul dintre programele de până acum. Profesori universitari de prestigiu din Israel vor conferenția la eveniment, care se va desfășura între 26 și 29 iunie, la Galați. Vom reveni cu relatări, pe larg.

Evenimente, evenimente, evenimente....

pe care l-au oferit absolut voluntar. Cu același prilej a fost lansat volumul Gettei Neumann, fiica rabinului, „Destine evreiești la Timișoara”, o colecție de interviuri cu actuali și foști locuitori ai orașului de pe Bega, care poartă amintiri din trecutul acestei comunități. (vezi pag. 14)

● În aceeași după-amiază, Muzeul de Artă din Timișoara a reprezentat spațiul generos în care a fost inaugurată expoziția „Timișoara Iudaică - Liceele evreiești din Timișoara, 1919-1948”, realizată de Getta Neumann, și profesorul Geo Neumann din Timișoara. Completare la panourile excelente realizate au fost obiecte de cult din colecția familiei Aron precum și unele aparținând Comunității Evreilor din Timișoara. Deschiderea a fost onorată de prezența ambasadorului Israelului în România, E.S., Dan Ben-Eliezer, care, într-o română frumoasă, a descris motivul pentru care a considerat important să se aplece în aceste zile la Timișoara. Rabinul Rafael Shaffer a fost de asemenea prezent la eveniment.

● Profesorul dr. Victor Neumann, director al Muzeului de Artă Timișoara, a avut, în ziua de 1 iunie, două alocuțiuni - una la Sinagogă, referitoare la Rabinul Neumann și însemnătatea sa pentru

Cetatea Timișoarei, și, cea de-a doua, la muzeu, despre această expoziție, pe care a sprijinit-o de la început. Prof. dr. Smaranda Vultur, colaboratoare la realizarea volumului Gettei Neumann și autoare a două volume despre istoria orală, intitulată „Memorie salvată”, a evocat, la ambele evenimente, importanța cărții Gettei Neumann în patrimoniul editorial al comunității evreiești timișorene, dar și în ansamblul volumelor referitoare la Timișoara, centru multiethnic, unic prin mozaicul pe care îl reprezintă. A fost prezentat documentarul, realizat, complementar expoziției, de Getta Neumann și Sorin Birstein.

● Prezența ambasadorului Israelului, E.S. Dan Ben-Eliezer, la Timișoara, în compania soției sale, Hedva, este o onoare și o plăcere de care se bucură întreaga comunitate evreiască din Timișoara. De această dată, principalul eveniment l-a reprezentat celebrarea sărbătorii de Șavuot, secvența esențială a istoriei evreiești în care a fost primită Tora, îndrumarul spiritual al evreilor din întreaga lume, devenită apoi Cartea Sfântă universală a religiilor monoteiste. Domnia sa a vorbit despre semnificația acestei sărbători, din trecut până în zilele noastre. Ca într-o adevăra-

Străbătând Cartierul evreiesc

La cea de-a doua ediție a evenimentului *Street Delivery*, micul Cartier Evreiesc a fost și el prezent, oferind tuturor trecătorilor interesați imagini ale artei, arhitecturii, muzicii, dansului, gastronomiei evreiești. S-au împletit, în mod fericit, imagini și simboluri ale Israelului modern și secvențe de odinioară ale cartierelor evreiești ale Bucureștiului. La un pahar de ceai rece, o prăjitură și un zâmbet oferit cu generozitate, vizitatorii au putut descoperi ce înseamnă să fii evreu, fără prejudecăți, azi, în secolul XXI. Această participare a fost foarte importantă pentru Centrul Comunitar Evreiesc, având menirea să le aducă aminte locuitorilor Bucureștiului despre contribuția esențială pe care au avut-o evreii la construcția și dezvoltarea acestui oraș.

JCC Oradea

In Memoriam evreilor deportați la Auschwitz

Comemorarea evreilor orădeni care au fost deportați de autoritățile horthyste în 1944 către Auschwitz a reprezentat principalul eveniment al lunii pentru Comunitatea Evreilor din Oradea. (vezi pag. 5)

Într-un cu totul alt registru, într-o minunată duminică de primăvară, un grup de adulți și copii de la JCC Oradea a plecat într-o excursie în frumoasa regiune Vadul Crișului - Șuncuiuș. Traseul montan, vizitarea peșterii și popasul la râul cu apă proaspătă au reprezentat o adevărată delectare pentru toți, mari și mici.

Programele pentru copii și pentru „vârstele de aur” sunt foarte importante pentru viața comunității orădene. Tocmai din această cauză, ele se desfășoară cu regularitate și sunt atractive. Participarea la ele a devenit o adevărată „dependență” pentru cei ce frecventează JCC Oradea.

tă sărbătoare de familie, participanții au adus cantități impresionate de produse delicioase, dulci și sărate, preparate cu lactate, așa cum cere tradiția. Mesele au fost încărcate cu delicatose, aduse prin bunăvoința și cu efortul participanților.

● O altă întâlnire importantă cu ambasadorul Israelului a avut loc a doua zi, când participanții i-au adresat zeci de întrebări diplomatului despre politica israeliană și situația actuală din Orientul Mijlociu. A fost un dialog extrem de animat, prefațat de o cuprinzătoare prezentare în care invitatul a vorbit despre evoluția din ultimele luni a peisajului intern israelian, de care și evreii timișoreni sunt foarte interesați.

● La Festivalul Minorităților, organizat ca în fiecare an la Muzeul Satului din Timișoara, comunitatea evreilor a fost prezentă cu grupul de dansuri israeliene pentru copii, coordonat de Tina Sas. În pofta orelor de așteptare, micuții au evoluat pe scenă plini de entuziasm. Vizitatorii evenimentului au putut gusta cu această ocazie maț și prăjiturele pregătite la cantina comunității.

Pagină realizată de
LUCIANA FRIEDMANN

Norman Manea
la București

Exilul, de la fapt de viață la simbol literar

Norman Manea – apreciatul scriitor contemporan pe care și-l revendică, azi, trei națiuni, ca evreu, născut în România și trăind în SUA – s-a aflat în România în perioada 30 aprilie-18 mai, într-un turneu literar. A participat la diverse conferințe, prezentând volumul "Plicuri și portrete" (ediția a II-a, revăzută și adăugită, apărut la Polirom), ce conține eseuri și dialoguri cu și despre diferite personalități. Punctul culminant al turneului a fost dezbaterea "Limba exilată și epistolele ei", desfășurată la 14 mai, în sala "Mircea Vulcănescu" a Bibliotecii Naționale a României din Capitală. La eveniment au participat multe personalități ale lumii literare, precum Carmen Mușat, Simona Sora, Elena Tîrșiman și Claudiu Turcuș, moderator fiind Ovidiu Șimonca.

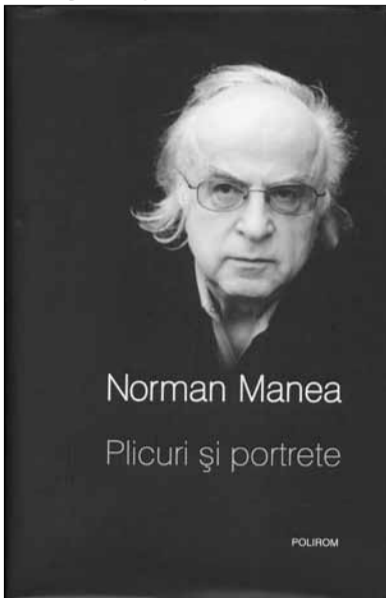
„Româna e casa mea”

Despre "Plicuri și portrete", Norman Manea a spus că "a fost scrisă în exil, de un exilat, în limba sa exilată" – aserțiune ce a devenit motto-ul întregii dezbateri. Declarându-se "un agnostic", N. Manea a reinterpretat din perspectivă literară celebrul verset "La început a fost Cuvântul", mărturisind: "cuvântul meu prim a fost românesc"; "româna e casa mea, casa în care mă retrag ori de câte ori am să mă războiesc cu mine însumi"; "părinții îmi vorbesc în vis în românește". Scriitorul a relatat experiența traumatizantă a copilăriei, deportarea din timpul Holocaustului, cu o impresionantă bunănotă, aceea bunănotă a înțelegerii de care sunt capabile doar marile spirite, transformând trauma în fapt literar: "În momentul în care am fost deportat, în 1941, împreună cu întreaga populație evreiască din Bucovina, s-a exilat odată cu mine și limba română. În lagăr am avut un contact – dacă putem utiliza eufemismul acesta – un contact lingvistic divers, legând cacofonia soldaților care ne înconjurau, ne păzeau și, uneori,

ne maltratau cu limba idiș a bătrânilor pe care o auzeam prima dată, limba ucraineană a copiilor din jur și apoi, la eliberarea de către Armata Roșie, în '44, am urmat o clasă în limba rusă, în zona aceea ucraineano-moldoveneascorusească". La reîntoarcerea din lagăr în România, în 1945, scriitorul a primit în dar o carte de Ion Creangă, lectură ce "l-a plonjat într-o magie a limbii", în ceea ce avea să fie "boala și terapia sa, adică scrisul". Exilul, ca fapt de viață și, totodată, destin literar, a continuat în existența sa odată cu părăsirea României comuniste și stabilirea în Occident în 1986, când a trebuit să se "recalifice lingvistic" în engleză. De asemenea, un fel de exil introspectiv, filozofic, continuă azi prin reîntoarcerea spre mediul literar român și inevitabila răscolire a amintirilor: "N-am vrut să plec, n-am vrut să ajung în America. Am plecat și am ajuns în America. N-am vrut să mă întorc, sunt aici în fața dumneavoastră. Deci, cineva se joacă cu mine...Nu știu încă exact cine și n-am decodat exact codul jocului". În concepția sa, "în momentul în care suntem scoși din placenta maternă, suntem cu toții în exil". Totuși, referindu-se la exilul ca fapt de viață și reflectarea sa în operă, N. Manea a precizat: "exilul a fost această combinație între traumă și privilegiu. (...) A fost o foarte profundă traumă, până am descoperit și privilegiile. Privilegiile, nu mă refer la cele materiale, deși pot fi și acelea, ci la privilegiile de a explora necunoscutul din jur și din tine însuși și de a avea astfel o nouă șansă de existență".

„O perspectivă a posterității”

Prezentă la eveniment, criticul literar Carmen Mușat a concluzionat: "Ceea ce face Norman Manea în toate paginile acestei cărți (n.r. – "Plicuri și portrete") și în toate eseurile sale este, de fapt, un efort de problematizare. Încearcă să pună sub semnul întrebării prejudecățile noastre și încearcă să ofere perspective noi, perspective personale, individuale, asupra unor subiecte pe care, de cele mai multe ori, preferăm să le închidem, preferăm să nu ne atingem de ele și luăm de-a gata ce ni se livrează. (...) Putem vorbi despre un alt tip de exil, despre exilul în care se plasează cel care gândește altfel decât majoritatea".

Norman Manea
Plicuri și portrete

Scriitorul Claudiu Turcuș a arătat: "Există trei condiții sau ipoteze care pot fi asociate exilului în scrisul lui Norman Manea. Prima e cea de incertitudine. (...) Exilul poate fi înțeles ca imposibilitate și tocmai din această imposibilitate se naște o mare posibilitate, aceea a scrisului, dar a unui anume fel de scris. În al treilea rând, în «Întoarcerea huliganului», exilul devine o formă de posteritate; (...) viața se termină cumva când te duci în exil și începi o nouă viață și, până la urmă, perspectiva asta a exilului este o perspectivă a posterității".

La finalul dezbaterii a fost prezentat filmul "Exilul - un colaj. Norman Manea în dialog cu Andrei Ujică". În cadrul turneului său literar, pe 18 mai N. Manea a participat și la "Conferințele Teatrului Național București".

DIANA MEDAN

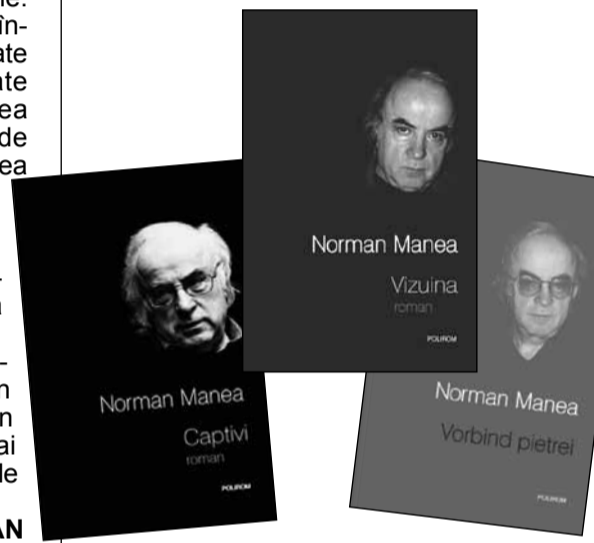
Născut la Suceava, la 19 iulie 1936, într-o familie de evrei. A fost deportat în Transnistria, unde i-au pierit rude și mulți dintre micii lui prieteni de joacă. S-a întors în 1945.

A lucrat în România ca inginer hidrotehnician, pentru ca din anul 1974 să renunțe la profesie dedicându-se în întregime scrisului. Până la plecarea sa din țară a publicat zece volume. A primit Premiul Asociației Scriitorilor din București (1979). A obținut Premiul Uniunii Scriitorilor în 1984, dar acesta a fost anulat de "Consiliul Educației și Culturii Socialiste". Norman Manea a fost considerat "disident", fiind prigonit tot mai mult de comuniști.

În 1986 se stabilește în Occident. Recunoașterea internațională nu întârzie să apară. Devine profesor de literatură europeană și "writer in residence" la Bard College, New York. Obține: 1992 – Bursa Guggenheim și Premiul MacArthur; 2002 – Premiul internațional de literatură Nonino pentru Opera Omnia; 2006 – Premiul Médicis Étranger, pentru volumul "Întoarcerea huliganului".

În 2012, Uniunea Scriitorilor din România i-a decernat Premiul Național pentru Literatură și, în anul 2014, l-a inclus pe lista propunerilor României pentru Premiul Nobel pentru literatură, alături de Nicolae Breban, Mircea Cărtărescu și Varujan Vosganian.

Volume: "Plicuri și portrete", "Fericirea obligatorie", "Vorbind pietrei", "Vizuina", "Captivi", "Cartea fiului", "Zilele și jocul".

Președintele de onoare al Forumului B'nai B'rith România, aleasă în cea mai înaltă funcție a BB Europa

Două momente importante pentru evreii din România au caracterizat Convenția Comitetului Executiv al organizației B'nai B'rith Europa, desfășurată la Frankfurt, între 8-12 iunie, având ca

obiectiv alegerea noilor organe de conducere. Primul: Erika van Gelder, președintele de onoare al Forumului B'nai B'rith România "Moses Rosen", originară din țara noastră, a fost aleasă în funcția supremă a acestui for, devenind pentru următorii patru ani președinte al BB Europa. Cel de-al doilea: aprecierile pe care le-a primit Forumul nostru la această reuniune pentru activitatea susținută și durabilă desfășurată, scoțându-se în evidență mai ales succesul realizării în țara noastră a inițiativei BBE "Podurile Toleranței", care s-a bucurat de sprijin guvernamental și parlamentar la nivel înalt. În acest context, a fost prețuită și munca depusă de președintele BB România, ing. José Iacobescu, recent reales în această funcție, atât în cadrul Forumului nostru, cât și ca membru al Comitetului Executiv al BBE, așa cum se poate citi pe placheta cu care a fost distins.

Ședința de alegeri nu a fost lipsită de tensiuni, ne-a relatat ing. José Iacobescu, ținând cont de faptul că au fost puse în joc aproximativ 30 de funcții - cele de președinte și vicepreședinte, secretar general, membrii în Comitetul Executiv, membrii în Colegiul de alegeri și multe altele – pentru care s-au înscris mai mulți candidați reprezentând lojile europene. Înainte de organizarea scrutinului, președintele Ralph Hofmann a prezentat raportul de activitate al Comitetului Executiv, în care

s-au scos în evidență realizările BBE pe multiple planuri – combaterea antisemitismului în condițiile în care în Europa se intensifică manifestările xenofobe, rasiste, antisemite, dovadă succesul extremei drepte în alegerile pentru Parlamentul European, sprijinirea Statului Israel, sarcini în care s-a implicat Rețeaua FAN, de combatere a antisemitismului, organism al BBE, sprijinirea lojilor noi și în formare, educația iudaică și multe altele. În cadrul ședinței, participanții au vizionat un film despre decernarea premiului "B'nai B'rith Europe Lifetime Award of Merit" președintelui Israelului, Shimon Peres.

În zilele în care s-au desfășurat lucrările Convenției, au avut loc dezbateri la o masă rotundă, în care s-au abordat subiecte variate care preocupă organizația. Pe de o parte, despre viitorul BBE (de altfel, Convenția s-a desfășurat sub titulatura "Mai există viitor pentru evreii din Europa?"), pe de altă parte, despre diferite tendințe care pot fi considerate antisemite, ca de pildă interzicerea în unele țări europene a circumciziei, tăierii rituale sau, așa cum s-a relevat și în Raport, atacuri împotriva Israelului, ca de pildă încercarea unor state de a-l boicota economic.

Analiza activității lojilor din statele membre a scos-o în evidență pe cea din România unde, potrivit Raportului, se desfășoară o muncă intensă, interesantă și variată, cu inițiative care nu se regăsesc în alte țări. Slăbiciunile activității noastre constau în participarea prea slabă a tineretului la acțiunile BB, situație pe care noua conducere a BB România are în vedere să o modifice. Dat fiind faptul că în celelalte state, activitățile BB au loc seara, după ora 18, prezența tinerilor este semnificativă, deoarece participarea este după orele de program. Totuși, loja noastră a fost evidențiată pentru prezența tinerilor în evenimente pe plan internațional.

Revenind la subiectul alegerilor pentru funcțiile de

conducere, confruntarea a fost dură, dar Erika van Gelder, susținută de lojile din România și de alte loji din Europa centrală, de sud și de est, a câștigat în fața celorlalți doi candidați propuși de lojile din Franța.

Erika van Gelder este cunoscută datorită eforturilor ei permanente de a sprijini activitatea lojilor BB din Europa centrală și de est. Originară din România (Arad), ea s-a implicat în consolidarea Forumului BB din România, a susținut toate inițiativele și a adunat fonduri pentru a sprijini nu numai membri BB, ci și pe evreii care aveau nevoie de ajutoare, fie rezidenții Căminului "Amalia și dr. Moses Rosen", fie din afara Căminului sau cei care nu sunt asistați. Erika a susținut nemijlocit organizarea "Podurilor Toleranței", aflându-se la originea acestei inițiative dar și a altora, cum a fost de pildă marcarea Zilei Europene a Culturii Iudaice în diferite țări. De aceea, BB România, prin președintele José Iacobescu, a sprijinit-o cu succes în demersul ei de a ocupa funcția de președinte al BB Europa.

După alegeri, ing. José Iacobescu, căruia i-au expirat două mandate în Comitetul Executiv al BB Europa, a fost solicitat de Erika van Gelder să colaboreze în continuare în cadrul comisiilor BBE. Răspunsul președintelui Iacobescu a fost pozitiv.

Prin alegerea surorii noastre Erika van Gelder, care a promis că va rămâne în continuare președinte de onoare al Forumului BB din România, activitatea acestuia se va întări. Avem convingerea că vom obține rezultate mai bune și vom reuși să revigorăm relațiile cu o serie de loji din străinătate. Un schimb de experiență rodnic va duce la îmbunătățirea colaborării între lojile europene și va facilita punerea în practică a proiectelor inițiate de noua conducere a BB Europa.

EVA GALAMBOS

București, 28 mai – 1 iunie 2014,
Salonul Internațional de Carte, ediția a IX-a

Forța de a spune NU extremismelor

Bookfest Internațional a ajuns la a IX-a ediție. Ministrul Culturii, Kelemen Hunor, vorbește, la deschidere, despre „cartea de vizită a României”, cum este considerat Bookfest-ul, la ediția 2014 Polonia fiind invitată de onoare. „Pe lângă valențele festive”, Bookfest-ul a transmis un mesaj umanist cu atât mai necesar, astăzi, prin forța Cărții de a spune nu extremismelor. O subliniere în acest sens – prezența în public a ambasadorilor din țări-invitate de onoare la edițiile precedente. Ideea a fost, de altfel, numitor comun al discursurilor rostite de ministrul polonez al Culturii și Patrimoniului Național, Bogdan Zdrojewski, E.S. Marek Szczygiel, ambasadorul Poloniei în România, directorul adjunct al Institutului Cultural Polonez din București, Leszek Bialy, președintele ROMEXPO, Sorin Vornic, gazda Bookfest-ului, Altea Sa Regală Principele Nicolae al României. Moderatoarea festivității inaugurale a fost președintele Asociației Editorilor din România, Grigore Arsene, care a subliniat prezența a 200 edituri, organizarea a 300 de evenimente și oferta de un milion de volume la standuri.

AUTORI EVREI LA BOOKFEST

Când a fost lansată seria „Matematică de excelență pentru concursuri, olimpiade și centre de excelență”, la standul Paralela 45, printre invitați a fost și acad. Solomon Marcus. Unul dintre prezentatorii volumului „Cine sunt? Ce sunt?” lansat de Humanitas Multimedia, la prima ediție a Concursului Humanitas în licee a fost Andrei Cornea. Atelierul de desenat și povestit cu actorii Teatrului „Ion Creangă”, susținut de Koh-I-Noor pentru copii peste nouă ani, s-a deschis cu o lectură din cartea lui Amos Oz: „Campionatul poveștilor cu Sumki”. Editura Vinea a organizat simpozionul „Centenar Jules Verne, 1914 – 2014”. Au fost comunicări despre aportul artistului în mișcarea de avangardă, prietenii cu scriitorii, pictorii cu aceleași opinii estetice, impactul războiului, al Holocaustului asupra operei, valoarea ilustrației sale de carte ș.a. Momentul Tudor Banuș – Șerban Foartă, „Abecedaur”, a putut fi urmărit la standul Editurii Vinea. Humanitas-ul a lansat memoriile Antoanetei Ralian, „Amintirile unei nonagenare. Călătoriile mele, scriitorii mei”, și „Stalinism pentru eternitate. O istorie a comunismului românesc” de Vladimir Tismăneanu. Curtea Veche - „Bifurcații” de Liviu Ornea. Polirom-ul – „Însemnările mele” de Maria Banuș și „Narcoticele în literatura română”, ediția a treia, revizuită, de Andrei Oișteanu.

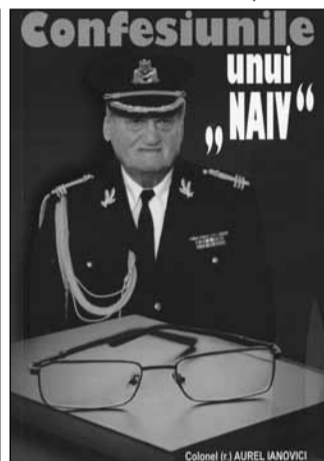
„CĂRȚI DE REFERINȚĂ” LANSATE LA HASEFER

Succesul Hasefer-ului la Bookfest s-a datorat renumelui, cu acoperire în carte bună, promovată și prin lansări cu o numeroasă audiență. În public – vicepreședintele F.C.E.R. și președinte al C.E.B., ing. Paul Schwartz și secretarul general al Federației, ing. Albert Kupferberg.

Andrei Oișteanu – o nouă lansare

Prof. Andrei Oișteanu și-a lansat la Bookfest cea de a treia ediție a fascinantelor sale lucrări „Narcoticele în cultura română”, prezentată de revista noastră încă de la apariție. Ampla lucrare, îmbogățită cu încă 300 de pagini, s-a bucurat de la început de mare succes, mai ales în rândul cititorilor tineri, dar nu numai, am adăuga noi. Datorită popularității în cadrul acestui segment de cititori, a remarcat autorul, noua lansare a cărții a fost făcută de doi critici literari din generația tânără – Angelo Mitkievici și Daniel Cristea Enache. Ambii vorbitori au apreciat originalitatea abordării unei tematici unice, cel puțin deocamdată,

Cărțile lansate la această ediție, remarca directorul editurii, Alexandru Marinescu, „analizează, evident parțial, aspecte ale vieții evreilor în România din ultimele decenii”. Prima dintre ele, „Evrei români din America și Canada” de Vladimir Wertsman, traduce în română – Eva Galambos, „oferă și o privire și o explicație asupra felului în care numărul evreilor în România a scăzut brusc după instaurarea comunismului, și anume prin emigrare”. Cartea „răspunde la întrebarea cine erau cei care au plecat – în SUA și Canada, în cazul în speță –, ce au făcut ei în societatea către care s-au îndreptat, cum au fost primiți acolo și ce au devenit”. Moderatoarea a citit mesajul fostului ambasador al României în Thailanda și Laos, Ioan Voicu, în prezent – profesor universitar la Bangkok, prieten al autorului, fost coleg la Facultatea de Ziaristică al traducătoarei. Din cartea lui Vladimir Wertsman aflăm, printre altele, că: • la temelia „splendidei destinații turistice”, Thailanda, a pus o cărămidă și un evreu originar din Galați, Morris Rosenberg, care a construit primul hotel din această țară. Prin anii '30, acesta a ajutat 120 de refugiați evrei germani să fie admiși în această țară; • proprietara de cafenele Marie Marchand „a jucat un rol-cheie în

lumea boemă de la începutul anilor 1900 până la sfârșitul anilor 1950 în Manhattan, New York City”; • Sam Finkelstein, din Dorohei - B. Virdot, în America - „a jucat un rol umanitar important în timpul marii crize” financiare și economice din 1929. „Cartea lui Vladimir Wertsman are valoarea unei miniciiclopedii”. Alexandru Marinescu a citat din prefața scrisă de președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer: „Cu multă căldură, recomand evreilor și neevreilor din România lectura acestei cărți de referință. Fără ezitări, aș pune volumul de față sub genericul «Cinstei cui te-a scris»”. Jurnalista Eva Galambos a prezentat meritele cărții: cercetarea vieții evreilor originari din toate zonele României, inclusiv Transilvania; realizarea unei istorii a integrării evreilor în SUA. „Cartea ne ajută să înțelegem ce a determinat plecarea evreilor din România: sărăcia, dorința de a fi tratați în mod egal cu ceilalți”, a opinat președintele AERVH, dr. Liviu Beris. O carte fără idealizări: „Vezi laureții ai Premiului Nobel, filantropi, gangsteri. Evreii sunt oameni ca toți ceilalți”. Simți dragostea față de țara natală: bucuria de a asculta muzică românească, practicarea artei culinare românești, a unor concepții de viață de-acasă. Venit din SUA pentru lansare, Vladimir Wertsman, în vârstă de 86 de ani, a arătat că scrierile sale despre

români în America au fost răspunsul la prea puțina cunoaștere a României de către americani. A urmat cartea despre evreii din România în America și Canada. Motiv de mândrie: cinci dintre ei sunt laureți ai Premiului Nobel.

„Scriitorii evrei din România” este o carte „binevenită, pentru că mulți dintre aceștia au fost, azi, pe nedrept, uitați și marginalizați”, a considerat moderatoarea, citind apoi mesajul autorului, Ovidiu Morar, de la Universitatea din Iași. Interesul față de această creație a pornit de la fascinația pentru avangardă și descoperirea, cu stupoare, a Holocaustului în România. Din 2004 până în prezent, Ovidiu Morar s-a dedicat temei, readucând în discuție „rolul fundamental în istoria literaturii” al scriitorilor evrei din România. Conf. univ. dr. Răzvan Voncu, colaborator permanent al R.E., și-a axat prezentarea pe două nucleu: buna credință a acestui decupaj, în care criteriul etnic este menit să readucă în atenția cititorilor contribuția evreilor la dezvoltarea literaturii române; lipsa de contradicție între a fi scriitor român și afirmarea identității iudaice. Cartea nu ierarhizează valorile, ci le analizează. Cartea lui Ovidiu Morar, a susținut Țicu Goldstein, este o replică la

fenomenul antisemit, o demonstrație subiacentă a tenacității prin care scriitorii evrei, marginalizați în anii premergători Holocaustului, au reușit să ajungă „din ariergardă în avangardă”.

„Confesiunile unui naiv” de col.(r) Aurel Ianovici „ne pun în fața unui al treilea aspect al vieții evreilor – își argumenta moderatoarea opinia despre împletirea tematică a volumelor – și anume evreii care au rămas în țară. Avem de-a face cu unul – aș îndrăzni să spun – din rarele exemple în care un evreu a reușit să evolueze până la rangul de ofițer superior în armata română”. Au fost aduse mulțumiri Florenței Zihren, „fără al cărei sprijin financiar cartea n-ar fi putut apărea”. Col. Dan Giju, director la Editura Militară, l-a încadrat pe autor în categoria ofițerilor scriitori ca Sașa Pană, Dan Davidovici, Oliver Lustig, remarcând „farmecul, suculența” povestirilor autobiografice. Prof. Luminița Fertilă a pus în valoare tenacitatea și noblețea sufletească a autorului, cu paranteze despre „naivii” din marea literatură universală, exemple de normalitate într-o lume deformată de „bâlciul deșertăciunilor”. Frânturi de amintiri din anii de formare, ai maturității au caracterizat cuvântul autorului, care a scris cartea din dorința de a-l face pe cititor „să vadă și lucrurile bune ale vieții”.

IULIA DELEANU

tici la adresa cărții. El a apreciat că societatea română s-a maturizat și că acceptă să se vorbească și despre unele așa-numite „slăbiciuni” ale marilor scriitori. Răspunzând reproșului că lucrarea lui „ar fisura stâlpului culturii române”, A. Oișteanu a subliniat: „Un stâlp care nu rezistă unor atacuri nu merită să facă parte din literatura română”. (E.G.)

Timișoara multietnică

Deși titlul cărții despre care vreau să scriu se referă la evreii din acest oraș, în mod firesc în paginile ei sunt prezente toate etniile care au trăit și trăiesc la Timișoara, în Banat, etnii cu care, cu mici excepții, evreii au trăit în pace și armonie. Este principala caracteristică a spiritului bănățean, ceea ce reiese și din alte lucrări care au ca temă evreii din această zonă. „Destine evreiești la Timișoara” o are ca autoare pe Getta Neumann, fiica neuitatului rabin timișorean Ernest Neumann, ale cărui amprentă și amintire rămân neșterse în memoria nu numai a timișorenilor, ci a tuturor celor care l-au cunoscut.

Getta Neumann face o muncă excepțională de păstrare a ceea ce a fost comunitatea evreilor timișoreni, folosind metoda istoriei orale. Profitând de întâlnirea în urmă cu doi ani a absolvenților liceului israelit, școală de prestigiu și de tradiție, autoarea a realizat interviuri cu numeroși participanți, de cele mai diferite vârste și categorii sociale. Din punct de vedere sociologic, ciclul de interviuri reprezintă o oglindă a ceea ce a fost evreimea din Timișoara. Cu una sau două excepții, toți „subiecții” au părăsit orașul și s-au răspândit în toate colțurile lumii, firește, majoritatea în Israel. Printre cei intervievați sunt evrei tradiționaliști și seculari, ortodocși și neologi, credincioși și atei, comuniști și capitaliști. Evreitatea lor este firească, deși fiecare își explică altfel apartenența la ea. Cu abordări diferite privind trecutul și prezentul, toți au câteva trăsături comune. În primul rând, dragostea – am putea spune, absolută – față de Timișoara, față de viața pe care au dus-o acolo și la care cu toții se gândesc cu nostalgie, deși recunosc că au trăit în condiții grele în timpul războiului sau după război, în perioada comunismă, mai ales după ce făcuseră cereri de plecare. Sinagoga, comunitatea se aflau în centrul vieții lor, chiar și la cei care nu credeau în Dumnezeu, dar credeau în tradiția mozaică.

Tradiția istorică a conviețuirii cu celelalte etnii este, de asemenea, un numitor comun al intervievaților. Da, spun ei, au existat manifestări antisemite, mai ales în timpul războiului, când elevii liceului israelit erau așteptați și bătuți de cei de la „Banația”, liceul german, uneori și de către români, dar a fost un fenomen trecător. Mulți copii evrei aveau prieteni români, unguri și nemți. Familii evreiești au fost ajutate în timpul războiului de români, unguri și germani și între evrei nu a existat vreun resentiment față de limba și cultura germană, prezența copiilor lor la școlile germane fiind destul de frecventă. Interesant este că, până la urmă, aproape toți cei plecați au făcut cariere de succes în străinătate. Încă un element comun: dragostea și admirația față de rabinul Neumann, o personalitate a vieții evreiești care a influențat decisiv viața multora dintre cei intervievați. Și nu a fost vorba de un om care se situa în într-un turn de fildeș, ci de cineva care cunoștea toate dificultățile, o persoană cu o empatie deosebită față de semenii și nu numai ca rabin, ci ca om.

Cartea Gettei Neumann completează armonios literatura dedicată evreilor timișoreni și bănățeni - de la Victor Neumann, la Smaranda Vultur și Tiberiu Schatteles. Fiecare a abordat tema din punctul său de vedere, dar, împreună, ne oferă un tablou al vieții evreiești care ne ajută să cunoaștem și să apreciem trecutul dar și prezentul nostru în diferitele colțuri ale României.

EVA GALAMBOS

Antoaneta Ralian - 90

LA MULȚI ANI!

Importantă traducătoare română de limbă engleză, discipolă a profesorilor Dragoș Protopopescu și Ana Cartianu, Antoaneta Ralian s-a născut la 24 mai 1924, într-o familie mic-burgheză din Roman. A avut un frate, Richard Stein, cu 14 ani mai mare, care a devenit compozitor, autor al șlagărului internațional „Sanie cu zurgălăi”.

Încă din copilărie, ea a fost introdusă în lumea literaturii de mama sa, care îi povestea romanele pe care le citea, precum „Muntele vrăjii” al lui Thomas Mann, ș.a.

Familia sa a avut de suferit, începând cu sfârșitul deceniului patru al secolului al XX-lea, din cauza legilor rasiale antisemite. Tatăl a fost epurat din funcția pe care o avea la Banca Comercială din Roman. Ea însăși a fost exmatriculată din liceu, familia a fost silită să își părăsească locuința și să se mute într-o zonă mărginașă a orașului. Mama sa a murit la scurt timp după terminarea războiului.

Antoaneta Ralian a devenit studentă la București, printre profesori aflându-se personalități precum Tudor Vianu. A fost angajată încă din timpul studiilor la Ministerul Învățământului. În aceeași perioadă s-a căsătorit. A fost redactor de carte la Editura Univers. Vorbește bine limbile engleză, franceză și italiană. I-a tradus în limba română pe: Henry James, Virginia Woolf, D. H. Lawrence, Iris Murdoch, Lawrence Durrell, Henry Miller, Saul Bellow, John Galsworthy, Katherine Mansfield, Truman Capote și alții (în principal romane, dar și piese de teatru). În „obsedantul deceniu”, din cauza cenzurii a fost obligată să elimine din toate cărțile traduse pasajele erotice, neconforme cu... realismul socialist! A purtat o corespondență susținută cu scriitoarea britanică Iris Murdoch.

Scriitorul Radu Paraschivescu a semnat cartea „Toamna decanei. Convorbiri cu Antoaneta Ralian”, publicată la Editura Humanitas în 2011. A acordat interviuri Eugeniei Vodă la emisiunea TVR „Profesiuniștii”, Dorei Pavel în „România literară”, Svetlanei Cârștean de la „Observator cultural”, revistei „Flacăra”, ș.a. Desigur, revista noastră, „Realitatea Evreiască”, i-a acordat în mai multe rânduri spațiu pentru interviuri. Vocea ei se află înregistrată în „Fonoteca de aur” a revistei, iar jurnalistul Avram Croitoru a inclus un interviu consistent cu ea în cartea sa „Pe firul amintirilor” (Ed. Hasefer, 2009), din care reproducem câteva date. „La mine, acum totul se numără cu zecile – și anii, și cărțile”, declară Antoaneta Ralian, traducătoare a circa o sută de cărți, prima fiind din limba italiană. „Traducerea este o artă creatoare... asemeșcu traducătorul cu un muzician”, sunt cuvintele uneia dintre cele mai dăruite traducătoare din România. L-a cunoscut, între alții, pe scriitorul Saul Bellow, care a vizitat țara noastră și a scris apoi romanul cu temă românească: „Iarna decanului”. A tradus din Salman Rushdie (Premiul Nobel), dar și din Charles Frazier, autorul romanului „Cold Mountain”, transpus pe ecran, cu filmări în România, ș.a.

Antoaneta Ralian a fost distinsă cu numeroase premii și ordine, începând cu premiile Asociației Scriitorilor din București, Uniunii Scriitorilor din România, precum și ale unor foruri culturale din SUA și Anglia, la care se adaugă și Ordinul Național „Serviciul credincios” în grad de Cavaler, din partea Președinției României.

Ad Mea Veersim, Antoaneta Ralian!
BORIS MARIAN

Veni, vidi... Voncu

Mica comunitate a scriitorilor israelieni de limbă română i-a invitat în Israel și s-a bucurat de întâlnirea cu scriitorii români dr. Răzvan Voncu și dr. Simona Drăgan, soția sa. Aceștia și-au manifestat bucuria „întâlnirii” cu Țara Sfântă și cu confracții israelieni întru ale scrisului. Scriitorii G. Mosari, Ada Shaulov-Engelberg și Dragoș Nelersa i-au însoțit prin țară. Vizita a început la Ierusalim. Oaspeții s-au închinat la Sfântul Mormânt, au vizitat Yad Vashem și Muzeul Holocaustului și n-au uitat să „corespundeze” cu Dumnezeu, trimițându-i un bilețel, pus între pietrele Zidului Plângerii. Scriitoarele Francisca Stoleru, Madeleine Davidsohn și Biti Caragiale i-au primit la Haifa. Răzvan Voncu și Simona Drăgan au susținut conferințe la ICR din Tel Aviv și la Centrul Cultural din Haifa și au stabilit noi relații și prietenii.

La Tel Aviv (la sediul ICR) și la Haifa, Răzvan Voncu a conferențiat despre „Idei și curente literare lansate de scriitorii israelieni de limbă română” și a prezentat recentul roman autobiografic „Tovarăși de drum” de Ada Shaulov-Engelberg, iar dr. Simona Drăgan a analizat romanul „Dansatoarea de flamenco” de Francisca Stoleru și câteva cărți apărute în Editura Familia, din Tel Aviv). Dr. Gina Pană, directoarea ICR din Tel Aviv, G. Mosari, președintele Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Română (ASILR), și Biti Caragiale au prezentat cărțile de vizită ale oaspeților români. Am aflat cu acest prilej că Răzvan Voncu s-a născut la 24 august 1969, la Constanța. După absolvirea liceului la Craiova (în 1988) și a Facultății de Litere din București (1994), a lucrat ca șef de secție la cotidianul „Ora” (1994), redactor la revista „Literatură” (1994-1998), secretar general de redacție la „Caiete critice” (1998-2001), redactor-șef adjunct al cotidianului „Cronica română” (2001-2002). Concomitent, din

1998 a devenit cadru didactic la Facultatea de Litere bucureștenă, care l-a confirmat recent conferențiar universitar la Catedra de istoria literaturii române. Debutează la „Luceafărul” (în 1991), iar editorial cu cartea „Jurnalul unui an satanic” (în 2001). Mai este prezent în „Contemporanul-Ideea europeană”, „Tribuna”, „Viața românească”, „Arc”, „Moftul român”, „Harababura”, „Realitatea Evreiască”, „Maximum” etc. De asemenea, colaborează cu articole la Dicționarul general al literaturii române. Critica lui Voncu își dezvăluie relieful în paginile din „Secvențe literare contemporane” (Premiul „Titu Maiorescu” al Academiei Române în 2002). Voncu pledează pentru cronica literară ca exercițiu obligatoriu pentru formarea unui „mecanism al diagnosticului”, pentru asumarea unei scriituri și a unei orientări culturale, toate necesare unui proiect de sinteză de mai mare amploare. Printre cărțile scrise și publicate de Răzvan Voncu amintim: „Jurnalul unui an satanic” (București, 2001); „Secvențe literare contemporane, I-II” (București, 2001-2002); „Despre Preda și alte eseuri neconvenționale” (București, 2003); „Orizonturi medievale” (București, 2003).

Răzvan Voncu a primit o Diplomă de Excelență din partea Asociației Scriitorilor ASILR, „Gazeta Românească” și „Revista Familiei” și „Medalia Ierusalimului” din partea Centrului Cultural Israeliano-Român din Tel Aviv și a revistei „Maximum”.

Cu Răzvan Voncu și Simona Drăgan ne-am regăsit o frântură de vreme „acasă”, în mijlocul atmosferei Capitalei scrisului românesc, alături de doi oameni luminați, prieteni autentici și sinceri ai lumii evreiești.

S. HERȘCU

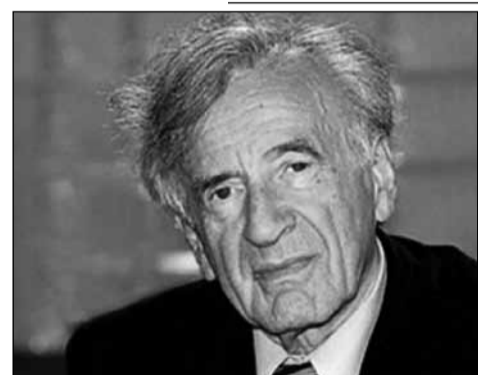
La Sighet, un interviu cu Elie Wiesel

Reporterul israelian Mordehai Hai-movici a fost trimis de cotidianul ebraic „Maariv” să relateze ceremoniile de comemorare a 70 ani de la deportarea și exterminarea evreilor din Transilvania de Nord de către Ungaria fascistă, la Auschwitz. La Sighet, el a vizitat casa în care s-a născut și a trăit Elie Wiesel. În beciul casei s-a inaugurat un mic Muzeu al Holocaustului.

Ziaristul a avut ideea de a-l intervieva telefonic pe Elie Wiesel, chiar din fosta sa casă natală. „După război, ați mai revenit la Sighet?”, l-a întrebat ziaristul israelian. „Cum am avut posibilitatea, imediat după eliberarea din lagărul de exterminare, m-am întors la Sighet să-mi caut ceasul. Înainte de deportare, aveam 16 ani, mi-am îngropat ceasul de mână lângă zidul casei. L-am găsit, am privit îndelung acele moarte și l-am îngropat din nou”, i-a răspuns Wiesel. Timpul acela, sighetean, nu mai exista, a dispărut odată cu deportarea, comentează ziaristul. Întâmplarea făcea ca în ziua în care reporterul se afla la Sighet, premierul israelian Benjamin Netanyahu să discute cu Elie Wiesel, propunându-i președinția Statului Israel. Nu era pentru prima oară când i se făcea lui Elie Wiesel această ofertă. Dar la vârsta de 86 de ani, Elie Wiesel mărturisește că e un om foarte obosit. A trecut recent prin câteva operații. Despre trauma operației

pe cord deschis a scris recent cartea „Pe inimă deschisă”.

Să fii președintele Israelului e o imensă onoare, dar nu mai are putere. Omul care a fost distins cu Premiul Nobel pentru Pace, cu 138 titluri de Doctor Honoris Causa și cu 500 de medalii și premii internaționale, profesorul care a deținut 36 de ani Catedra de filosofie la Universitatea din Boston, nominalizat ani de-a rândul printre cele mai influente 10 personalități ale lumii, evreu român-francez-american despre care s-au scris 107 cărți și mii de lucrări de doctorat, în pofida vârstei înaintate, nu renunță însă să fie activ. El i-a mărturisit reporterului israelian că trăiește zilnic după același program: se trezește la ora 5 dimineața, scrie și citește până la ora 23 seara, doarme puțin, mănâncă puțin, ca o păsărică, corespondează mult, vorbește mult la telefon. Are prieteni pe mulți dintre oamenii puternici ai planetei. Wiesel păstrează o legătură strânsă cu misteriosul filosof „domnul Șoșani”, își scriu scrisori, vorbesc la telefon, se întâlnesc adesea. Personajul principal al viitoarei cărți a lui Elie Wiesel va fi „domnul Șoșani” (după nume, un israelian). Mii de ore, de-a lungul a 17 ani de prietenie, a învățat Wiesel tainele Talmudului cu prietenul său Shaul Zilberman, unul din cei mai mari talmudiști ai lumii. Îi lipsește enorm Shaul, spune cu tristețe

Wiesel. „Noaptea”, prima carte pe care a scris-o, e rodul memoriei Holocaustului și al lecturilor talmudice. Cărțile lui Elie Wiesel au fost traduse în multe zeci de țări. Milioanele primite din drepturile de autor și din miile de conferințe pe tema Holocaustului, susținute pe toate continentele, Wiesel le-a donat Israelului. A înființat la Ierusalim două instituții de ajutor pentru emigranții evrei din Etiopia („Case Țipora”, după numele surorii asasinată la Auschwitz) și a construit o ieșiva care poartă numele lui Shlomo Elisha Wiesel, tatăl său.

Da, regretă că nu a putut să fie prezent la Sighet, la ceremonia prilejuită de cei 70 de ani de la deportarea celor 13.000 de evrei sigheteni la Auschwitz. 10.000 nu s-au mai întors, precizează Wiesel reporterului israelian. El, Elie Wiesel, a rămas în viață ca să povestească...
TEȘU SOLOMOVICI

Bistrița

Orașul cu două monumente cinstind memoria evreilor

(Urmare din pag. 4) din Bistrița va fi deja modernizată, cât mai mulți locuitori din acest oraș să pășească în această piață, să citească această placă comemorativă și, astfel, avem speranța că idealurile democrației, respectul pentru ceilalți vor reprezenta o valoare pentru fiecare dintre noi și vom avea puterea să reacționăm atunci când extremismul va încerca să ne dezbină.”

Îng. Paul Schwartza a adus în atenția opiniei publice un adevăr cumplit: „Singurii care au avut parte de o groapă cât de cât, chiar dacă-i comună, sunt cei decedați pe dealul din zona Stațiunii Pomicole. Restul, toți foștii dumneavoastră concetățeni au ajuns îngrășăminte. Am fost acum trei ani la Auschwitz și ni s-a arătat cenușa celor arși în crematorii, deși unii au crezut că ajunge în vreo groapă sau a circulat la un moment dat o variantă că era aruncată în nu știu ce râu, nu! Era împachetată în saci! Sacii se trimiteau gratis pentru agricultorii din Germania și se vindeau la agricultorii din Polonia. Deci, evreii de pe aceste meleaguri și din alte

zone au ajuns, în mod cinic, îngrășăminte naturale...”

Fredi Deac a remarcat: „Faptul că din cei aproape 6.000 de evrei care au fost deportați, 10% au reușit să se întoarcă înapoi, a demonstrat faptul că viața poate triumfa chiar în cazul în care s-a dorit exterminarea totală a unor oameni.”

În momentul dezvelirii Monumentului de la Stațiunea Pomicolă, președintele Asociației sașilor bistrițeni, Hans Georg Franchy, a cerut iertare, în numele sașilor contemporani cu deportarea evreilor, pentru pasivitatea de care aceștia au dat dovadă atunci. La câteva sute de metri de monument, pe locul gropilor comune unde au sfârșit victimele ghetoului, s-a desfășurat un moment religios, la care au participat preoți de la toate confesiunile din Bistrița. Gestul reprezentantului sașilor a fost urmat și de preoții maghiari ai confesiunilor catolică și reformată, care au cerut iertare. Oficiantul de cult mozaic Iancu Izidor a intonat rugăciunile evreiești comemorative. Toți cei prezenți și-au dat mâinile și s-au rugat împreună. Cvintetul

de alături „Neumarkt” al Filarmonicii Târgu-Mureș a intonat melodii adecvate momentului.

Evenimentele comemorative au inclus și un colocviu la Sinagoga Mare, despre tragedia evreiască de acum șapte decenii, moderat de prof. dr. Silviu Chiș. Cu acest prilej, au fost prezentate volumele: „Martiri sub Steaua lui David”, de Ion Moise și Titus Zăgrean, „O familie sub trei terori”, de Romulus Berceni, „Evreii someșeni”, de Diana și Viorica Medan.

În cadrul acestor zile comemorative, bistrițenii au putut să asiste și la o serie de momente artistice speciale, marcând transfigurarea tragediei în artă: spectacolul „Tragedie dentară” al Teatrului Evreiesc de Stat, cu Maia Morgenstern și Tudor Aaron Istodor, și spectacolul „Janka”, tot cu Maia Morgenstern ca protagonistă, la Teatrul de Vară din Bistrița; recitalul Gabriel Croitoru – vioară și Mihai Ungureanu – pian, la Sinagogă; opera „Nabucco” susținută de Opera Română din Craiova, la Biserica Evanghelică.

Siluetă Treziri înfiorate de vraja întoarcerilor

Motive să-l evoc pe Ion Frunzetti am destule. Suficiente cât să afirm că la fiecare întâlnire cu bărbatul fragil, dispus oricând la mărturisiri, nu am dus lipsă de ocazii.

Grăbit, mereu zorit de ciudate prestabiliri, înscrise pe agenda interioară, Frunzetti promova schimbul de idei, informații, chiar și simple rumori drept începutul ideal al luării de contact. Totuși interveneau derogări de la obișnuință. Devenise lucru curent să ne oprim undeva, la o cafea, sorbită fără precipitare. Venea ca o pauză de respirație. Dublată de succinte rătăcirii pe firul amintirilor. În asemenea prilejuri nu rata momentul să pună la punct câte un proiect nou, ca să-l substituie altuia, suspendat.

Domnul Frunzetti nu ducea lipsă de proiecte. Ba se angaja să țină un ciclu de conferințe la Radio, axate pe contribuții novatoare ale pictorilor celebri, ba pregătea o expoziție retrospectivă, ba, la Institutul de Istoria Artei, de pe Calea Victoriei, se confrunta cu reorganizarea de fonduri documentare spre triumful modalității de a-și întreține sinele cu noi curiozități.

Ca de obicei, va reveni, precum ceva subînțeles, la mentorul lui, Tudor Vianu. Eruditul, generosul său îndrumător, prieten înțelept, mai mereu crucificat de suplicii ce devin presante, din motive de precauție pe filieră identitară, defilează prin fața ochilor mei și ai cunoșcutilor.

Acele fulgurații rămân de neuitat. Evident, îl ascultam cu urechile ciulite, doar îmi vorbea despre Tudor Vianu. Eram, amândoi, într-o grădină fermecată, pentru a plivi la planta, unică, mult prețioasă, care ne cerea să rămânem disponibili la esența ei înșelător vegetală. În fapt insolit

necesară, nouă, horticultorilor improvizați. Devotați, cum bine știți, marelui aristocrat al spiritului.

Din aproape în aproape, domnul Frunzetti îmi explica grijuliu ceva lui fundamental. Tudor Vianu ajunsese la cunoașterea în trepte, aidoma marilor învățați evrei, studioși ai *Vechiului Testament*. Stăpâna responsabilitatea superioară a opțiunilor în varii domenii: estetică, literatură antică, medievală, preclasică, avea subtilități în evoluțiile stilistice ale unora și altora, majoritatea autori prestigioși. Datoră deschiderile sale *drumului* condiționat de proximități iudeo-creștine indenegabile.

– Domne, mă avertiza Frunzetti, „fecundul epicureu” a fost mentorul meu: un pasionat apt de mari selecții, prin urmare om-duh, în căutare de purități inviolabile. Ah, da, a contat enorm că a rămas în legătură cu domeniul pe care milenarele lui origini au continuat să le întrețină. Se născuse ortodox, însă descindea din rădăcini iudaice, care l-au format, l-au modelat. Ascultam atent, răbdător. În gradații deloc stânjenitoare eram un învățacel, dornic să-mi cultiv umilitatea. Grație comunicării intime, pendulând între emoții, admirație, alte trăiri, pliam planșe de studiu. Procesul e rar, știam asta, un lux orbitor îmi stătea la dispoziție.

Ion Frunzetti, veșnic grăbit, înfrigorat să ajungă la țintele propuse, lăsa impresia că nu suportă întârzieri. Cu noi, protector, frecvent invocat, stătea Tudor Vianu. Simțeam prezența mentorului nostru, luminos, substanța lui magistrală, cum fuziona, cum emana în celulele noastre superioritate. Fascinantă, progresivă, uluitoare.

HENRI ZALIS

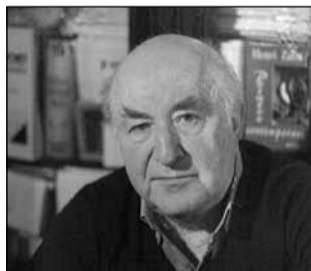
Ne despart șase decenii...

De Henri Zalis mă despart aproape șase decenii, dar în ultimii ani ne-au apropiat pasiunea comună pentru lectură și întâlnirile de lucru din apartamentul său plin de cărți, de pe Aleea Lunca Brazilor. Niciodată întâlnirile noastre nu au fost doar pentru a lucra la cărțile pe care le-a publicat la Editura Hasefer. Poveștile au curs, aproape întotdeauna, către eroi cunoșcuți sau mai puțin știuți ai literaturii române, care i-au intersectat viața de cărturar.

Pe 21 mai a împlinit 82 de ani. De ceva vreme, aduce o lumină în plus Căminului „Rosen”, unde

locuiește. Acolo l-au vizitat câțiva prieteni pentru a-l sărbători, în plăcuta zi de mai. I-aș aminti aici pe José Blum, șeful Departamentului Cultură, Artă, Știință al F.C.E.R., și pe Sybil Benun, de la același Departament, pe profesorul Ștefan Cazimir și pe soția sa, pe acad. D. R. Popescu, pe prof. Adrian Mihalache și pe ziaristul Teșu Solomonovici.

L-am găsit binedispus și bucuros de vizita celor mai apropiați dintre prietenii săi. La un pahar de vin, am povestit și am râs mult. Nici nu avea cum să fie altfel, când în stânga mea stătea Teșu, care își

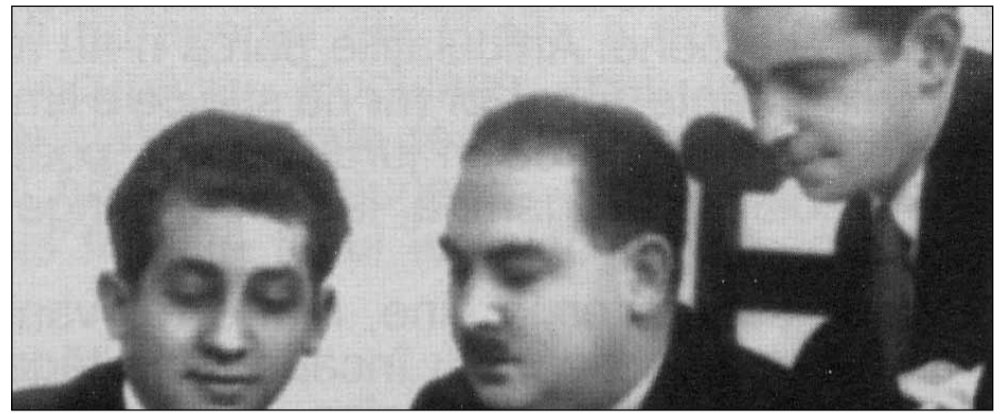

mai amintea câte un banc, iar în dreapta era Ștefan Cazimir, despre al cărui umor nu este nevoie să vă spun eu aici.

A fost o dimineață plăcută, de amintiri, de povești dar și de planuri. Planuri, pentru că noi toți așteptăm o nouă carte a sa.

La mulți ani, Henri Zalis!

GEORGE GÎLEA

Bravi unchi pentru nepoți meritoși

Pe măsură ce creștea numărul familiilor evreiești înstărite – mai ales prin negoț dar și în practica profesiilor liberale – paralel cu spiritul competitiv, se cristaliza mentalitatea de protector al văstărilor tinere vizibil înzestrate să accedă spre straturile de elită ale societății. Când se mai și întâmplă ca vreun astfel de descendent să rămână orfan de tată, aproape fără excepție se ivește salvatorul în persoana unui unchi cu predispoziții de mecena. Cel puțin în domeniul literelor și artelor, asemenea cazuri sunt notorii.

Ar fi ajuns, oare, Clara Haskil o pianistă de renume mondial, dacă ea n-ar fi intrat de mică sub aripa ocrotitoare a unchiului Avram Moscuna? Frate cu mama copilei, își croise drum spre o carieră medicală la Viena, dar a abandonat orice alte planuri când sora lui a rămas văduvă. S-a devotat fără ezitare instalării Clarei în capitala austriacă, asigurându-i condiții pentru o înaltă cizelare a virtuților ce prevesteau o remarcabilă pianistă. Elevă destoinică, dobândind admirația profesorilor, merita după luni de muncă un bonus sub forma vacanței mult dorite în sânul familiei. Revenea în țară, așteptată de alt unchi, Isac, la fel de generos, care rezerva din vreme o vilă în mediul ideal pentru relaxare al Brașovului. Ambii unchi au vegheat perfecționarea mai departe a nepoatei lor cu ajutorul lui Cortot și altor maeștri francezi.

De curând a fost editat la Cartea Românească jurnalul Mariei Banuș, *Însemnările mele*, 2 vol., începute în 1927 și încheiate puțin înaintea dispariției poetei (1999). Un nume revine frecvent: Gutman Marcus. Este fratele mai mic al mamei, deținătorul unui magazin de mobile, confecționate (după moda timpului) din metal. Din relatările martorilor la venirea ei pe lume, Maria Banuș povestea, la rândul său, că fusese născută într-un pat din cele comercializate de « nene » Gutman. Marile sărbători din calendarul iudaic erau prilej de adunare în casa comerciantului de mobile. Marioara, copilă, se juca cu fiul acestuia, sortit să cadă victimă urgiei legionare. În toți acei ani furtunoși, bunica Raveica avea să-și trăiască bătrânețile în casa din Splaiul Independenței, achiziționată cândva de

Gutman. Bunul gospodar păstra obiceiul, ce și-l făcuse încă înaintea primului război mondial, de a da semne clienței că depozitele sale continuă să fie bine aprovizionate. Numai că în conjunctura postbelică, odată cu semnele agravării crizei financiare, cumpărătorii s-au tot rărit și veniturile au început să scadă amenințător. Gutman a pierdut investiții proprii, inclusiv fonduri depuse în contul magazinului de sora sa Netty, mama Marioarei. Între timp, decedase Max Banuș, astfel că responsabilitățile negustorului creșteau inevitabil. Cu experiența acumulată, a putut să redreseze situația firmei menținând-o activă până ce statutul proprietăților private avea să se modifice sub comuniști. Cum-necum, sprijinul familiei n-a avut de suferit. Pe bună dreptate, dispariția unchiului Gutman era căinată de nepoată în *Însemnările* din jurnal, la începutul anilor 1950.

Alt jurnal, al lui Mihail Sebastian, alt nepot protejat în momente dificile ale existenței de un unchi săritor la nevoie. Protectorul (Zaharia Weintraub) era frate cu mama scriitorului. Se mutase din Buzăul natal în Capitală, unde ținea un magazin mixt: ceasornicărie și bijuterii, chiar pe Calea Victoriei. Apare într-o fotografie de familie, înconjurat de doi dintre fiii surorii Clara Hechter: Poldy și Joji (vezi *Dimensiunea Sebastian*, ed. Hasefer, 2013, p. 194). Cum Sebastian se afla mai tot timpul strămtorțat financiar, « nene » Zaharia reprezentase supapa de siguranță, când resursele curente (puține !!) nu răspundeau operativ la apel.

Exemplele acestea se integrează unei tradiții care promova coeziunea din interiorul familiilor și garanta deplina funcționare a energiilor de conservare și progres în ciuda seriilor nesfârșite de discriminări. Desigur, de-a lungul vremurilor, situații similare se găseau pretutindeni pe întinsul țării. Cercetările arhivistice au încă un câmp întins pentru căutări specifice. Despre rezultatele previzibile ne putem face o idee cu prisosință doar parcurgând spectaculoasa ilustrație oferită cititorilor prin cartea *Coduri vizuale* de Anca-Aurelia Ciuciu.

GEO ȘERBAN

Nonconformistul Jünger despre evrei și o surprinzătoare analogie cu Biblia

Contestat și admirat, deopotrivă, scriitorul, gânditorul, entomologul Ernst Jünger (1885-1998) rămâne unul dintre cei mai importanți intelectuali ai secolului XX. Autor prolific (50 de romane, eseuri, jurnale, participant la ambele războaie mondiale), dar noi ne limităm aici, din motive de spațiu, doar la câteva repere, dintre cele mai șocante, pe baza cărții „Pagini din Kirchhorst și Coliba din vie. Anii de ocupație” (traducere, prefață, note și indice de Viorica Nișcov, Editura Polirom, 2004).

Jünger mărturisește singur demersul gândirii sale politice, în vremea Germaniei conduse de Hitler: de la „da, are dreptate!” (Tratatul înrobitor după primul război mondial) la „e un bufoni!” până la „mă îngrijorează!” Ultimii ani ai războiului au fost pentru populația germană un coșmar; bombardamente, orașe în ruină, jafuri, violuri, ocupație străină, toate semnele dezastrului, care l-au determinat pe autor să compare Germania cu căderea Ierusalimului, de la începutul erei creștine. Însuși titlul jurnalului „Coliba din vie” este preluat din Isaia: „Sionul ajuns-a ca o colibă într-o vie, ca o cetate împresurată... și descrie o situație ca a noastră”, comentează Jünger... „Țara voastră este pustiită, se plânge mai departe profetul, cetățile voastre arse cu foc, totul e pustiit ca la nimicirea Sodomei”. Citind această analogie am fost deconcertat, căci exact în același timp, poporul Bibliei, rămas de două mii de ani fără patrie, era pe cale să fie

și exterminat tocmai de cei care își plângeau acum înfrângerea. În această vreme, scriitorul recitește a doua oară, integral, Biblia, mai ales Isaia și Ieremia... ca la sfârșit de lume. Pentru unii e chiar sfârșitul! Fanaticii lui Hitler nu suportă decât victoria! Un vârf al inteligenței germane, istoricul Walter Frankl (1905-1945), aflând că Hitler și-a dat obștescul sfârșit, se sinucide, lăsând în scris: „Lumea își pierde pentru mine orice sens dacă acest om nu mai trăiește”.

Dar care e atitudinea lui Jünger față de evrei? Nu comentează, nici nu pomenește de Holocaust! E ca și cum ar spune: faceți ce credeți cu ei dar nu vă luați de prietenii mei! Momentul de trezire se pare că a fost molestarea, de către Gestapo, a prietenei sale, poeta Else Lasker Schüller. Apoi s-a oferit să-l ascundă pe prietenul său, evreu-român, de „o inteligență neobișnuită”, Valeriu Marcu, autorul unei cărți despre persecutarea evreilor din Spania medievală. După război, scriitorul e vizitat și ajutat de căpitanul englez Cohen, care, ca student la Berlin, fusese ascuns în faimoasa „Noapte de cristal” de fratele scriitorului, și conchide: „Poți spune diverse lucruri despre evrei, dar nu că ar fi nerecunosători”.

Șocantă mi s-a părut și următoarea analogie: „Antigermanismul, ca și antisemitismul par să aparțină stărilor de spirit fundamentale ale lumii: nu au nevoie de nicio justificare... la germani nu mai e de găsit nici cel mai

mic lucru bun!” Iată însă că Germania s-a refăcut în doar 20 de ani și cu o reputație tot mai satisfăcătoare iar nouă ne-au trebuit 2000 de ani și tot mai continuăm să fim contestați! O analogie șchioapă! Iată însă și o surpriză: Jünger pe post de... profet! Pe marginea unei cărți, „Maimonide. Critica doctrinei religioase iudaice”, de Oskar Goldberg (1885-1953), autorul atinge teme care ne preocupă de multă vreme, cum ar fi modul în care iudaismul se va raporta la secolul XX. „Evreul e veșnic, adică are un răspuns pentru toate secolele. Încep să-mi schimb părerea după care secolul XX îi va fi absolut nefavorabil și cred că a doua sa jumătate va aduce în această privință surprize. Tocmai jertfele înspăimântătoare sugerează acest lucru!” Iată-l pe Jünger apropiind apocalipsa de mântuire și intuind iminenta reapariție a Statului evreu pe harta lumii!

Reamintesc, în încheiere, că autorul cărții antitotalitare „Pe falezele de marmură” a fost scos din rândurile armatei, ca simpatizant al celor care au atentat la viața lui Hitler, și că fiul sau, Ernstel, de 18 ani, condamnat la 6 luni pușcărie, e trimis în linia întâi a frontului, de unde nu s-a mai întors, pentru că l-a criticat pe Führer. Familiei i s-a comunicat, standard, că „Ernstel a murit pentru Hitler”, dar el murise din cauza lui Hitler!

ȚICU GOLDSTEIN

În memoria pogromului de la Iași

(Urmare din pag. 1)

O lumină orbitoare ne-a pleznit fețele și, instinctiv, am închis ochii, iar aerul proaspăt, după care am tânjit, ne-a amețit.

După un drum al groazei și al morții, o adevărată Via Dolorosa, am ajuns la Podu Iloaiei, un vechi târg moldovenesc din apropierea Iașului. Ajunsesem la capătul infernului! Nimeni însă, dintre cei care au rămas în viață, nu se încumeta să părăsească acele celule ale morții, diabolică invenție de exterminare în masă a evreilor, potențată și pusă în aplicare în România, înaintea camerelor de gazare naziste! În documente oficiale ale vremii se precizează, cu rigoare cazonă, că în trenul direcționat spre Podu Iloaiei au fost imbarcați la Iași 2000 de evrei, dintre care în târgușorul-lagăr au fost coborâte 1194 de cadavre. Cei care se mai țineau pe propriile picioare, temători și sceptici, au coborât din "vagoanele morții" doar la intervenția insistență, uneori prea fermă, a jandarmilor. Mai întâi s-au rostogolit leșurile stivuite în pragul ușilor.

Într-un reportaj, datat 5 august 1941, corespondentul de război al cotidianului italian „Corriere della Sera”, Curzio Malaparte, în rânduri de un realism tulburător, surprinde chiar aceste momente, lată ce scria autorul de mai târziu al romanului „Kaput”. „La insistențele lui Sartori (n.a. Malaparte se referă la Sartori, consulul italian de la Iași), soldații deschid un vagon ... mulțimea trupurilor neînsuflețite se prăvăli peste Sartori, îl trânti la pământ, îl prinse dedesubt... Cădeau unii peste alții, cu un vuiet surd, ca niște statui de ciment. Toți aveau capul umflat, fața albăstruie.”

Când am coborât din vagoane, o puternică rumoare s-a produs în mulțimea de țărani și târgoveți, care se bulucea pe marginile drumului comunal. Se auzea un tumult de voci furioase, pline de înverșunare, înecate în patimă și ură, răcnind isteric ziceri și sloganuri amenințătoare.

- Au venit jidani! Mama lor de bolșevici! Ei sunt vinovați că ne mor ficiorii pe front! Că am ajuns la sapă de lemn! Crucea și dumnezeii lor de iude!

O propagandă odioasă, absurdă și virulentă atingând paroxismul, și-a îm-

Când s-au desferecat porțile iadului

plinit misiunea murdară, smintind mințile oamenilor. Nu puțini dintre cei adunați ca la urs veniseră anume pregătiți și acum aveau piatra și băta în mână. În lumina vie a soarelui lucea, pe alocuri, tăișul de oțel al coaselor. Ar fi fost de ajuns să scapere un amnar și nimic n-ar fi putut opri să se aprindă vălvătaia unui linșaj sălbatic, care să desăvârșească, până la ultimul suflă de evreu, lucrarea criminală a trenului morții. Era lucrul de care ne temeam cel mai tare în acele clipe!

Sub o escortă puternică pășeam, cu picioare de plumb, pe șoseaua națională. Pe măsură ce înaintam spre improvizatul centru de primire și triere, spre uimirea noastră, valul de urlete dușmănoase părea să se estompeze. Cei strănși pe marginea șoselei se așteptau, pesemne, ca din trenul de la Iași să coboare niște arătări fabuloase, rătăcite din alte lumi, care să semene la chip cu însuși Satana.

Babele și-au scuipat în sân, și-au tras niște cruci mari și au murmurat înfricoșate:

- Piei, diavole! Apără-ne Hristoase! Și s-au îndepărtat cu pași grăbiți. Dar, ce le-a fost dat să vadă, i-a descumpănit și i-a tulburat puternic pe oameni. Prin fața lor se țarau niște ființe, care întruchipau în modul cel mai oribil desfigurarea îngrozitoare a omului. Cei veniți cu hulă împotriva noastră și-au stins înverșunarea și priveau tăcuți și uluiți tristul spectacol: un convoi de suflete chinute. Tăcerea a fost spartă de o voce puternică, încărcată de uimire și emoție:

- Măi, oameni buni, îl vedeți pe acela înalt și chel? E doctorul de la Iași. El mi-a salvat femeia de la moarte! Nu-i mai mergeau rinichii și s-a făcut cât butia. Și nu mi-a luat un franc!

Și ca să se convingă el însuși, dar și pe cei din jur, că nu greșește și-a făcut auzită din nou vocea.

- Domnu' doctor, domnu' doctor Ițcovici, săru' mâna!

Doctorul tresări o clipă, flutură moale o mână în direcția din care fusese strigat și-și văzu, indiferent, de drum. Și răsună iar aceeași voce.

- Măi fraților, măi creștinilor, apoi cum să fie aiștia comoniști, bolșovici, căpcăuni care mănâncă oameni de vii? - Vai de măicuța lor!

S-au auzit mai întâi câteva glasuri timide și răzlete de compasiune. Apoi ele s-au înmulțit și au devenit tot mai puternice. Iar pietrele și bătele pregătite să ne stâlcească se auzeau acum căzând, cu bufnituri înfundate, la pământ. Au dispărut și coasele!

Cei care au venit cu gânduri negre împotriva noastră au început să-și așeze mințile în altă matcă și să înțeleagă cum stau lucrurile. Sigur, au rămas destui să se scalde în apele măloase ale misticismului antisemit. Dar acum, mulți dintre cei care ni se arătasera ostili, ne aduceau merinde: ouă, brânză, lapte, zarzăre abia date în pârg și apă proaspătă.

Dar, fără îndoială, un exemplu de solidaritate umană, frățească l-au dat evreii din Podu Iloaiei, care în tot timpul detenției noastre în lagăr nu au precupețit nimic pentru a ne alina suferința. Ei ne-au primit în casele lor și ne-au așezat la mesele lor. Din păcate, dintre ei, mi-amintesc doar pe doctorul Iancu, în familia căruia am și fost găzduit, pe domnul Epștein, directorul școlii evreiești, pe domnul Simon Lupu, președintele comunității, pe doamna Sură Leiba, care ne răsfața cu dulciuri, pe doamna Lipa, văduvă și mamă a patru fete, una mai frumoasă ca alta. Dar cum era să nu-mi aduc aminte de inimoasa și grațioasa Lola Marcovici, cea care zile sau nopți, ca voluntară la infirmeria lagărului, a vegheat la căpătaii răniților și bolnavilor scăpați din iad?

*
* *

Din cei două mii de evrei deportați la Podu Iloaiei au supraviețuit doar opt sute! Astăzi, când scriu aceste rânduri, mai trăiesc patru dintre ei. Dar cine îi mai știe? Vocea lor a devenit o șoaptă, pașii le sunt de vată. Ei își duc zilele, câte le-au mai rămas, într-o prea adâncă discreție, în modestie și demnitate, înfruntând timpul și neadevărurile abjecte ale negaționiștilor și revizionistilor, ale tuturor acelor care-și mai clamează gândurile inepte, inspirate dintr-o dogmatică anti-iudaică.

Câți mai sunt, și cât mai sunt, căutați-i! Ascultați-i!

LEONARD ZĂICESCU

Cum a traversat Benone Constantin secolul XX

Inginerul geolog Benone Constantin retrăiește „duminica aceea”: 29 iunie 1941, Iași. „Ploua. În timpul nopții s-au auzit împușcături. Trecuseră de-acum opt zile de când începuse războiul. Locuiam pe strada Elena Doamna. Am ieșit să iau pâine. Și-n Piața Cucului, când mă-ntorceam spre casă, mă oprește o patrulă: câțiva jandarmi și cineva îmbrăcat civil. L-am recunoscut pe Costică Onofrei, consătean cu mine din Pălăniș, un sat de pe malul Prutului. „Domnu' Benone, unde umbli? - mi-a zis. E nenorocire-n oraș. Evreii-s luați și duși la chestură. Du-te degrabă acasă!”. Am luat-o spre casă pe ocolite, prin spatele Bisericii Golea, și, după vreo 300 de metri - o altă patrulă. Civilul din grup era un alt cunoscut, Costică Oprea. Fusese responsabilul bufetului de la Liceul Național unde-am fost elev. L-am ajutat în '39, când soția lui era bolnavă. Și el a zis: „Luați-l că-i jidan!”. Pe drum am fost lovit cu pături de pușcă pe spate, în cap. În curtea chesturii am fost somați să ne ntindem la pământ. Din când în când se auzeau împușcături, răcnete. Așa a fost după amiaza, așa a fost noaptea. Ploaia încetinise. S-a ordonat încolonarea. Când m-am ridicat, în jurul meu - cadavre și muribunzi. Unii se zvârcoleau de durere. Am pornit spre gară. Pe drum, din loc în loc, cadavre. Ploaia a reînceput. Când am ajuns pe planșeul din fața gării, ni s-a ordonat să ne culcăm pe burtă. Atunci circulau mai mult trăsuri cu cai și planșeul era plin de balebă. Eram înghesuți în vagoane de vite cu lovituri de pături de pușcă. Înăuntru mirosea

puternic a var nestins. Trenul a pornit încet, cu opriri dese. A început căldura. Aerul - irespirabil. Lângă mine, cineva în haine militare, cu epoleții ruși. Un prunc pe care mama lui îl ținea în brațe a murit sufocat. Mama a înnebunit. A început să lovească în ceilalți cu copilul ei mort. Cineva și-a scos cureaua și s-a spânzurat de unul din lanțurile de la ferestre. Strigam la fiecare oprire: „apă, apă!”. Un țaran, aflat în apropiere de tren, care a vrut să ne dea apă, a fost împușcat. După vreo opt-nouă ore, am ajuns la Podu Iloaiei. S-au deschis vagoanele. Înăuntru - foarte multe cadavre. Unii dintre cei rămași în viață s-au repezit la băltoacele de apă. Au murit din cauza asta. Am fost duși la Sinagoga din Podu Iloaiei. S-a făcut evaluarea celor răniți. Cei valizi am fost trimiși la cimitirul din Podu Iloaiei, să săpăm gropi comune. Șase luni am fost adăpostit la familia Marcovici, din oraș. În noiembrie am fost dus, sub pază, înapoi la Iași.”

Benone Constantin avea atunci 21 de ani. Era membru al Partidului Social Democrat din 1937. S-a implicat în viața partidului. În octombrie '44, a publicat în ziarul „Libertatea”, al acestui partid, articolul „Iași, 29 iunie 1941”, una dintre primele mărturii despre pogrom. În 1948, când s-a făcut unificarea între Partidul Social-Democrat și Partidul Comunist, el n-a aderat la Partidul Comunist. Din '49 până în '52, a condus școli de maiștri minieri la Baia Borșa, la Caransebeș. Apoi și-a reluat studiile universitare, absolvindu-le în '54. A lucrat la mina de la Ciungani, apoi - pe șantierul Todi-

reni. La lucrările de foraj, a descoperit, la 950 de metri adâncime, o pânză de apă cu radioactivitate mult peste normal. A obținut aprobarea să facă pompări pentru studierea acelei ape. Fiindcă rezultatele n-au fost concludente, s-a adresat profesorilor Hulubei și Bădărău, de la Facultatea de Fizică și Chimie a Universității București. Cercetările i-au confirmat supoziția. A lucrat la Muncelu Mic, unde era semnalată o anomalie geologică. Până atunci, rezultatele au fost negative: numai pirită. A propus forarea înclinată într-un perimetru apropiat și a fost descoperit un zăcământ de sulfuri auro-argintifere. Datorită lui există și astăzi, la șosea, Muzeul de Geologie. Ceaușescu intenționa transformarea acestuia în muzeu cinegetic. „Acolo, povestește, sunt 160 de exponate - unicat în lume, care trebuiau păstrate în condiții speciale de umiditate și temperatură”. A ajuns cu demersurile până la primul ministru de atunci, Manea Mănescu, determinând anularea deciziei. „Cum raportați trecutul la prezent?”. Îmi răspunde citând din finalul cărții „Holocaust sub guvernul Antonescu”, de Liviu Beris: „Societatea în care trăim azi este asemănătoare, în multe privințe, cu cea în care a fost posibilă apariția și, ulterior, aplicarea Holocaustului. Nici atunci nu au existat mijloace de frânare a acestor acțiuni. Din păcate, ele nu există nici acum. În schimb, există multă toleranță la intoleranță. Să nu uităm că [...] democrația nu este niciodată un bun definitiv câștigat”.

IULIA DELEANU

Gherla evreiască
- lupta pentru
memoria
înaintașilor

Cu circa 70 de ani în urmă, flagelul Șoahului pustia, la propriu, comunitățile evreiești din Transilvania de Nord - leagănul unei evreimi aparte, diverse, un adevărat micro-univers, cu o istorie prea puțin cunoscută publicului românesc. Comunitatea din Gherla făcea parte cândva dintr-un areal cu o prezență evreiască impresionantă: în numeroase orașe sau comune din Transilvania de Nord, circa o treime din populația locală erau evrei. „Marele Templu” din Gherla, de pe strada Crișan, a fost înălțat în 1911 pe amplasamentul unui lăcaș care data din jurul anului 1880, având o arhitectură deosebită, cu influențe maure, o fațadă cu două colonade și decorațiuni interioare cândva impresionante. Azi, în Gherla mai locuiește un singur evreu... Cinstirea memoriei înaintașilor și reabilitarea sinagogii au devenit o prioritate pentru „Asociația Evreilor din Gherla și din împrejurimi”, cu sediul în Israel. Mai multe detalii am aflat de la Iehezkel Lazar, unul dintre membrii fondatori ai acestei asociații.

D.M.: Cum putem defini, astăzi, o „comunitate” a evreilor din Gherla?

IEHEZKEL LAZAR: Evreii din Gherla sunt astăzi, practic, o asociație a israelienilor, dar și a evreilor din SUA sau alte țări, originari sau având părinții originari de pe meleaguri gherlene. „Asociația Evreilor din Gherla și din împrejurimi” s-a constituit într-o organizație aparte, cu sediul în Israel, în martie 2011. Astăzi, în Gherla mai trăiește, efectiv, un singur evreu, Zoltan Blum, de 85 de ani, ai cărui părinți, frați și o soră au fost uciși la Auschwitz. Dânsul singur s-a întors din lagăr. A rămas pe meleaguri românești, considerând că este o datorie personală să cinstească memoria înaintașilor și să aibă grijă de singurele lucruri care mai amintesc de impresionanta comunitate de dinaintea celui de-al doilea război mondial - sinagoga și cimitirul evreiesc. Din cauza plecărilor masive ale supraviețuitorilor în alte orașe și țări, de multă vreme a rămas numai Zoltan Blum acolo, însă dânsul făcea un lucru extraordinar: în preajma sărbătorilor evreiești ținea prelegeri, un fel de „lecții deschise” la sinagogă despre istoria evreilor din zonă, despre Holocaust, dar și despre tradițiile evreiești. Mulți elevi de la școlile din Gherla și din împrejurimi, elevi de liceu și chiar studenți în vacanță, români, se arătau deosebit de interesați de astfel de „lecții despre evrei”. Acești tineri români sunt curioși, deschiși la nou, interesați să afle mai multe despre alte etnii sau culturi, mai ales despre evreii de odinioară, dar din păcate sinagoga se află într-o stare avansată de degradare și prelegerile domnului Zoltan Blum sau alte activități nu mai pot avea loc acolo, tavanul fiind în pericol de prăbușire.

D.M.: Care sunt prioritățile „Asociației Evreilor din Gherla”?

IEHEZKEL LAZAR: Asociația are ca prioritate reabilitarea sinagogii, veche de circa 130 de ani. Acest edificiu este un bun cultural inestimabil al orașului, iar primarul municipiului Gherla, Marius Sabo, a făcut o deplasare în Israel, în luna martie 2014, la invitația asociației noastre. Pentru israelienii originari din Gherla a fost o adevărată bucurie să-l aibă alături, la întâlnirile lor, pe primarul din orașul copilăriei. Edilul Marius Sabo a spus că va face tot posibilul pentru obținerea autorizațiilor necesare de la instituțiile abilitate. Avem promisiuni ferme că autoritățile locale ne vor sprijini în acest demers. Aspectele dificile sunt lupta cu o birocrație infernală și strângerea de fonduri. Reabilitată, sinagoga ar putea deveni un muzeu al evreilor din zonă sau un centru cultural, pe modelul celor existente la Timișoara sau la Bistrița. La Gherla situația este și mai presantă, deoarece „comunitatea” de odinioară e reprezentată, practic, de un singur om, iar urmașii evreilor de aici trăiesc pe alte meleaguri. Amintirea evreilor gherleni riscă să piară pe vecie dacă nu se iau urgent măsuri pentru reabilitarea sinagogii și repunerea sa în circuitul cultural și turistic al orașului.

DIANA MEDAN

Top 3 din 30

O posibilă selecție a unor evenimente întâmplate în ultimele 30 de zile

De ce e românul sărac?

Întrebarea capătă tot felul de răspunsuri care duc la cercuri vicioase. Nu trăim mai bine pentru că nu ne cresc lefurile, implicit și pensiile rămân mici și uite așa mai departe. Răspunsul, pe scurt, este că românul este sărit din cauză că n-are școală. Ai carte, ai parte, zice un proverb românesc apărut cu mult înaintea tranziției.

Conform Institutului Național de Statistică, din venitul mediu lunar al unei familii de români, adică 2560 de lei, aproape totul (88,6%) se duce pe cheltuieli de consum și pe plata dărilor la stat. Să încercăm însă să „traducem” ce este venitul lunar și pe ce anume se duc banii românului la capitolul „cheltuieli de consum” și atunci vom vedea clar de ce suntem penultimii din UE la nivel de trai și cam ce perspective avem să o ducem mai bine într-un viitor previzibil.

Nu ne vom pierde în detalii statistice, ajunge să spunem că mai bine de jumătate din venituri (51,2%) provin din salarii, aproape 15% este contravaloarea a ceea ce cultivă țărănul pentru subzistență și 16,5% sunt venituri în natură. Deci, creșterea salariilor s-ar vedea imediat în creșterea nivelului de trai, mai ales al orășenilor, pentru care viața oricum e mai scumpă cu 240 de lei pe lună față de cei care trăiesc în mediul rural. Că în România e urgentă nevoie de salarii mai mari, nu e nicio noutate, dar acum să vedem pe ce se duc banii și, implicit, ce șanse sunt să crească salariile.

Nu vom reveni la dările (taxe, impozite) pe care ni le ia statul și care reprezintă 16,7% din venitul mediu lunar, dar vom detalia ce cheltuieli intră în capitolul de consum (72% din venitul total), iar aici apare tragedia. Că alimentele sunt scumpe, iar nu-i nicio noutate. Ele înghit 41,4% din cheltuieli, 16,7% se duc pe plata utilităților și 7,8% (!) pe băuturi alcoolice și tutun! Dar nu suntem săraci pentru că dăm prea mult pe băutură și țigări, chiar dacă pentru acestea cheltuiem cât pentru recreere, cultură și pentru dotarea și întreținerea locuinței la un loc, ci pentru că o familie medie de români aloacă numai 0,5% din venituri pentru educație!

Pentru educație, românul dă cei mai puțini bani din tot bugetul său pentru consum, și atunci de ce să ne mirăm, nu numai că acum are leafă mică, dar va continua să o aibă la fel și în viitorul apropiat. Se tot spune că salariile nu pot crește fără să crească productivitatea, dar cum să aibă o națiune o productivitate

în creștere, dacă are numai 14% din populație absolventă de studii superioare, 41% au studii liceale și 45% studii primare sau chiar neterminate! După cum sublinia Valentin Lazea, economistul șef al BNR, polonezii, cehii, slovaci și ungarii au lefuri cu 70-80% mai mari, dar situația la școlarizare este cu totul alta!

Morala? Dacă vrem salarii mai mari, ar trebui întâi să ne punem cu burta pe carte!

Sărăcia și nevoile și neamul

Unii și le apără cu strășnicie. Nu numai Mircea cel Bătrân. Sau cel Mare, cum vi se pare mai corect. O face și François Hollande, care a pus pistolul pe masă și le-a declarat americanilor că sancționarea celei mai mari bănci franceze, BNP Parisbas, cu 10 miliarde de dolari (7,3 miliarde de euro) pentru că banca ar fi încălcat embargoul impus de Washington Sudanului și Iranului, ar putea amenința parteneriatul franco-american și chiar semnarea Tratatului de Liber Schimb Transatlantic.

Mai mult decât atât, insistă Hollande, impunerea acestor „sanțiuni disproporționate ar putea avea consecințe economice și financiare asupra întregii zone euro”! Și asta, mai ales dacă BNP și-ar vedea suspendate temporar activitățile sale în SUA și, implicit, efectuarea unor tranzacții în moneda americană.

Reacția președintelui francez este ea însăși una disproporționată, dar semnificația sa este că o bancă franceză nu poate fi sancționată fără a fi apărută de la cel ai înalt nivel. De altfel, și Guvernatorul Băncii Franței a avut aceeași atitudine, amintind că au fost verificate activitățile BNP și acestea sunt perfect legale, nu încalcă nicio normă franceză sau europeană și că orice demers american nu ar fi decât o încercare din partea SUA de a-și impune punctul de vedere în afara granițelor sale.

Să subliniem, în acest context, că o sancțiune de 7,3 miliarde de euro nu poate destabiliza o bancă de talia BNP (cu atât mai puțin, activitatea financiară din întreaga zonă euro) decât dacă respectiva societate financiară ar fi deja într-o situație mai mult decât dificilă. Pentru cei care s-ar putea îndoi de adevărul celor afirmate mai sus, reamintesc că, în 2008, traderul bursier al Société Générale, Jérôme Kerviel, a produs o pagubă estimată de justiție la 4,9 miliarde de euro și, de alte surse, printre care și „New York Times”, la 7,1

miliarde de euro, iar directorul de atunci al băncii, Daniel Bouton, a declarat că instituția pe care o conducea a avut astfel ocazia de a arăta că poate face față unei crize grave. Société Générale nu a dat atunci faliment, nici nu a destabilizat zona euro, deși aceasta era în plină recesiune.

Mă întreb cum ar fi fost dacă o bancă românească (din puținele care mai există) ar fi fost acuzată de americani de încălcarea embargoului, deși legislația românească a fost respectată. Cred că ecranele televizoarelor s-ar fi umplut de degete acuzatoare, o mânie proletară ar fi debordat de pe paginile ziarelor și vai de politicianul care ar fi încercat să apere banca!

Cum era? A, da! Sărăcia și nevoile și NEAMUL!

Comerț în yuani de la Londra

Creșterea permanentă a economiei chineze în ritmuri foarte ridicate a determinat prezența tot mai activă a Chinei în comerțul internațional. De unde, acum, o nouă lovitură pe scena financiară mondială. Mark Boleat, președintele City of London, a anunțat recent, conform Agerpres, că în capitala Marii Britanii va lua naștere foarte curând o bancă (denumită de specialiști de *clearing*), unde companiile interesate în comerțul reciproc își pot deconta operațiunile direct în yuani, moneda chinezească.

Crearea acestei bănci pentru operațiuni în yuani a fost necesară deoarece acesta din urmă a devenit a doua cea mai utilizată monedă în finanțarea comerțului mondial, după dolar, depășind euro, care deținea această poziție, conform unui raport publicat recent de Society Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT).

În octombrie 2013, yuanul a avut o cotă de 8,66% din scrisorile de credit și colectare în comerțul mondial, față de 6,64% în cazul euro, creșterea fiind extrem de rapidă, dacă ne gândim că în ianuarie 2012 procentul era, tot conform Swift, de 1,89% pentru yuan și de 7,87% pentru euro.

Cele mai mari cote din programul de investiții pe piețele străine sunt deținute de Hong Kong (270 miliarde de yuani), Marea Britanie (80 miliarde de yuani) și Singapore (50 miliarde de yuani).

Anul trecut, principalii utilizatori ai yuanului în finanțarea comerțului au fost China, Hong Kong, Singapore, dar și Germania și Australia.

ALEXANDRU MARINESCU

Brașov Adunare de doliu și inaugurarea Monumentului memorial

(Urmare din pag. 5)

Preotul *Bálint László*, de la Biserica Reformată din Brașov, a citit pasaje din Biblie care îndeamnă la iubirea aproapelui. Preotul *Cristian Maior*, de la Biserica Evanghelică din Brașov, și-a asumat vina pe care au avut-o sașii din Transilvania în ghețozări și deportări, citând mărturiile din volumul al II-lea „Procesul din ghetourile Transilvaniei”, de Oliver Lustig. Conducătorul Culturii „Credința” din Brașov, *Simon Attila*, a tratat trecutul din unghi contemporan. „Ne rușinăm pentru faptele horthy-știlor, dar ce facem să oprim neonazismul, escaladarea extremismului în Europa? Comemorarea e deșartă, dacă nu ne raportăm la prezent”. „E important că atâția tineri sunt prezenți la această adunare de doliu, că reprezentanții tuturor cultelor sunt alături de mica comunitate evreiască din Brașov, ne mândrim cu multiculturalitatea orașului nostru”, a subliniat vicepreședintele Consiliului Județean Brașov, *Mihai Pascu*. Vorbind în numele Primăriei, directorul Autorității Metropolitane Brașov, *Dragoș David*, a amintit că provine dintr-o familie de dascăli români care,

în acea perioadă, au fost refugiați din Ardeal în sudul României. Viceprefectul Județului Brașov, *Mihai Mohaci*, a învățat buna conviețuire interetnică din copilăria petrecută la Piatra Neamț și, în numele Instituției Prefectului și al său personal, a asigurat comunitatea evreiască brașoveană că-i va fi alături.

În mesajul E.S. *Dan Ben-Eliezer*, ambasadorul Israelului în România, citit de *Robi Roth*, a fost reiterat faptul că Israelul, oază de democrație în Orientul Apropiat, este căminul evreilor de pretutindeni. Au fost aduse felicitări conducerii F.C.E.R. pentru organizarea suitei comemorative consacrate ghețozărilor și deportărilor din Ardealul de Nord. A fost felicitat președintele Comunității Evreilor din Brașov pentru păstrarea tradiției evreiești și ridicarea monumentului dedicat memoriei victimelor originare din Brașov. Secretarul general al F.C.E.R., ing. *Albert Kupferberg*, a precizat că adunarea de doliu se înscrie în manifestările comemorative la nivel național, începute la Parlament, printr-o conferință internațională, și continuate în toate comunitățile din Transilvania de Nord

unde au avut loc ghețozări și deportări. Vorbitorul a reamintit faptul că Holocaustul a existat și în restul României, sub dictatura antonesciană. Un exemplu personal: familia sa a fost strămutată din Ploiești, considerat oraș strategic, la Brașov. Evreii ploieșteni au fost bine primiți de cei din Brașov, motiv pentru care s-au adus mulțumiri. Președintele comunității brașovene și domnia sa au dat interviuri pentru postul de televiziune „Digi 24”, în care au vorbit despre semnificația comemorării și inaugurarea monumentului memorial.

Discursurile au alternat cu momente muzicale de mare sensibilitate susținute de grupul vocal – instrumental *Yahud* al C.E. Brașov, mezzosoprană *Liat Tuawaina* (Israel), *Bogdan Lifșin*. Psalmi, *El Male Rahamim*, *Kadiș* oficiat de Rabinul *Zvika Kfir*, murmurat de întreaga asistență, lumânări aprinse, depuse de fiecare, la monumentul din granit negru, având gravate cele 240 de nume ale evreilor originari din Brașov pierși în deportări, au dat fiorul de sacralitate pentru cei fără lumânări în clipa morții și fără morminte.

Nimeni și nimic nu poate opri reîntoarcerea evreilor în Țara Sfântă

Cititorul care răsfoiește presa evreiască de orientare sionistă sau nesionistă din a doua jumătate a anului 1934 poate constata că unul dintre principalele evenimente de care erau preocupate instituțiile evreiești și evreimea bucureșteană, în general, erau legate de soarta Palestinei. S-a protestat împotriva măsurilor Marii Britanii de limitare a dreptului evreilor de imigrare în Palestina; sub semnul speranței renașterii statului evreu s-a comemorat împlinirea a trei decenii de la moartea lui Th.Herzl; s-a lansat acțiunea de sprijinire a Keren Hayesodului. Tot atâtea evenimente, care exprimau atașamentul evreimii față de năzuința de a avea o țară proprie pe pământul Palestinei.

Adunarea de protest împotriva măsurii de limitare a dreptului evreilor de imigrare în Palestina a avut loc la 4 iunie 1934, în sala Barașeum din București. Manifestarea era caracterizată în presă ca fiind grandioasă. La convocarea Organizației Sioniștilor Centriști au răspuns personalități de bază ale vieții evreiești bucureștene, asociații și instituții importante, un public numeros. În acest context este greu de explicat absența la adunare a C.E.B.-ului și a președintelui Sigmund Birman.

Au participat Horea Carp, Michel Leibiu și dr. S.Baruch, membri în conducerea C.E.B., dar, nici în luările lor de cuvânt, nici în cazul șef rabinului dr. I.I.Niemirover nu s-a precizat că vorbesc în numele Comunității. Michel Leibiu, șeful Secției de cult a Comunității din București, a subliniat că limitarea dreptului de imigrare a evreilor în Palestina reflectă o nouă orientare a Angliei față de această țară, diferită față de politica inaugurată de Declarația lui Balfour sau de cea stabilită de Conferința din San Remo în 1920, când Palestinei i s-a conferit statutul de Cămin Național al Evreilor sub mandat britanic. Prin măsura de limitare a imigrării pentru evrei s-a urmărit crearea de noi locuri de muncă pentru arabi în dauna evreilor, a conchis Michel Leibiu. În ceea ce îl privește pe Horea Carp, secretarul general al C.E.B., el a judecat noua orientare engleză în legătură cu pericolul de care era amenințat poporul evreu odată cu venirea hitlerismului la putere în Germania nazistă. Dar, spre deosebire de Adunarea din 4 iunie, în celelalte două manifestări C.E.B. și președintele S.Birman erau direct implicați. Astfel, adunarea comemorativă a morții lui Th. Herzl, ținută la Templul Coral, era deschisă de ing. S. Gross, în calitate de vicepreședinte al Comunității Evreilor din București. Herzl ne aparține tuturor. Și celor de ieri și nouă, celor de azi și tuturor celor ce vor veni după noi. El a scris cea mai minunată pagină din istoria poporului nostru”, a spus vorbitorul.

La data de 4 noiembrie 1934, în sala Roxy din București, din nou în prezența unui numeros public, s-a deschis campania pentru sprijinirea activității Keren Hayesodului, Fondul de bază-sursă financiară pentru întreprinderile naționale de anvergură din Palestina. Începând cu anul 1921 s-a înființat în toate țările europene, inclusiv în SUA. Întrunirea din București urma să inaugureze o nouă campanie pentru sprijinirea acestei importante instituții. Dr. W. Filderman își amintește, în memoriile sale, că a devenit membru în K.H. în decembrie 1929. Pe atunci era vicepreședinte al Comunității Evreilor din București. În această calitate, a trecut prin toate localitățile importante ale României ca să colecteze bani pentru această organizație. „Căci – scria el – se pot discuta anumite probleme ale ideologiei sioniste, dar când este vorba de contribuția la fondurile pentru reconstruirea Palestinei atunci nu pot exista discuții”. Adunarea de la București din 4 noiembrie 1934 a fost deschisă de Sigmund Birman, care a adus salutul Comunității Evreilor din București și al Uniunii Comunităților Evreiești din Vechiul Regat. „Oricare ar fi credințele noastre politice – spunea președintele C.E.B. – e de datorită fiecăruia să sprijine cu ce poate pe cei care peste mări și țări creează o operă mare de reclădire a Palestinei, creează elementul țărănesc evreiesc, satul evreu, care nu există în diaspora”. În optica lui S.B., în Palestina nu se reclădeau numai o țară ci se refăcea și un popor. Așadar, cuvintele președintelui Birman, ca și poziția fostului președinte Filderman sunt dovezi ale atașamentului instituției comunitare față de Țara Sfântă. Și acest fapt constituie o pagină de istorie a Comunității.

LYA BENJAMIN

Un film mai mult decât istorie, o rană deschisă

„Valea curajului”, filmul israelian prezentat de Radu Gabrea la cinematograful Union al Cinematecii Române, ar fi trebuit să mă reconforteze psihic și, totuși, am plecat cu o anumită tristețe. Mi-am amintit de rudele mele din partea mamei, plecate imediat după primul război mondial în Palestina britanică și am înțeles că nu le-a fost ușor. Mai greu îmi pot imagina ce a însemnat exodul evreilor de prin anii 80 ai secolului XIX, acei eroi disperați, unii din Rusia pogromurilor, alții din România prejudecăților și ieșirii din feudalismul târziu, din Polonia ș.a. Ei au ajuns într-o țară deșertică, administrată de o Putere care nu avea niciun interes să dezvolte economia zonei, locuită de arabi cu mentalități din Evul Mediu.

O femeie tânără din Rusia, care își poartă în brațe fetița, născută după un viol nenorocit al unui pogromist cazac, vine

cu unchiul ei și începe o viață de ocaz, cară pietre pentru a deșteli un pământ, degradat de sute de ani de climă aspră și de inactivitatea unei populații care creștea doar câmile. Dragostea unui evreu stabilit mai devreme o ajută, ea își reface viața, mai bine zis deschide drumul unei noi vieți în Palestina, ce avea să devină patria imigranților din Moinești României, din Rusia, Ucraina, Polonia, alte țări. Așa a re-născut Statul Israel, din eroismul muncii, în pofida războaielor provocate de vecini, care sute de ani nu au făcut nimic pentru ca în Vechiul Canaan să înflorească o economie normală. Acesta este mesajul extraordinar al unui film de mare impact pentru cei ce vor să înțeleagă începutul unei istorii în Orientul Apropiat.

Regizorul este Dan Wolman (n. 28 oct. 1941), fiul unui imigrant, el însuși apărător al țării sale, artist recunoscut

în Israel, premiat în India, China, Franța, Germania, Elveția, România (2011) ș.a. Scenariul filmului are la bază romanul scriitoarei Shulamit Lapid (n. 9 sept. 1934, la Tel Aviv), fost președinte al Uniunii Scriitorilor Israelieni, soție și mamă a politicianilor Josef Lapid și Iair Lapid. Originară din Etiopia, a studiat la New York și are la activ cărți de succes. Actorii sunt excelenți profesioniști: Tamat Alkan, Zion Askenazi, Yaacov Boda, Levana Finkelstein, Ezra Dagan, Rotem Zusman.

Au participat la vizionare Dan Ben-Eliezer, ambasadorul Statului Israel, ing. Paul Schwartz, președintele C.E.B. și vicepreședinte al F.C.E.R., ing. Albert Kupferberg, secretarul general al F.C.E.R. dr. ing. José Blum, consilier cultural, precum și un public format în mare parte din tineri, studenți și membri ai comunității.

Înainte prezentării filmului, Klezmer Band Orchestra a C.E.B. a susținut un scurt concert, repertoriul fiind atât idiş, cât și israelian.

Filmul a fost prezentat în mai multe comunități evreiești din țară. De exemplu, în seara zilei de 1 iunie, filmul a fost proiectat și în sala de festivități a Primăriei Municipiului Moinești. La vizionare au participat primarul Municipiului Moinești și numeroase alte persoane oficiale și de cultură. Pelicula a fost prezentată de regizorul Radu Gabrea. Au mai participat președintele C.E. Bacău, ing. Izu Butnaru, ing. Bruno Maier, membru în Comitetul de conducere al Comunității.

La Muzeul C.E. Piatra-Neamț se află un act de vânzare de terenuri între evrei și arabi, datând din acei ani frământați din istoria Israelului.

B. MEHR

15 tone de ajutoare pentru victimele inundațiilor din Serbia și Bosnia

În parteneriat cu F.C.E.R., JDC trimite cinci convoaie cu ajutoare pentru evreii afectați de inundații.

JDC și F.C.E.R. au trimis cinci convoaie care transportă 15 tone de ajutoare pentru evreii care au fost victime ale devastatoarelor inundații din Serbia și Bosnia, de la sfârșitul lunii mai. Încărcate și pregătite de către comunitățile evreiești din București și din Timișoara, convoaiele au transportat alimente, produse de igienă personală, apă, lapte, lapte praf, scutece, săpun lichid, lenjerie de pat și mobilier de schimb pentru victimele inundațiilor din Belgrad, Doboj și Banja Luka. În plus, JDC a lucrat împreună cu partenerii săi locali, ca parte a *Women's Health Empowerment Program*, din Bosnia, pentru a ajunge la victimele de etnie romă din locuri izolate.

„Am răspuns imediat la vestea că inundațiile au lăsat nenumărați oameni fără adăpost și fără capacitatea de a face față necesităților de bază, așa cum am făcut de multe ori în trecut, atunci când dezastre natu-

rale au lovit comunități din Europa” a declarat Diego Ornique, noul director regional al JDC pentru Europa. „Suntem deosebit de mândri că, în acest moment de nevoie extraordinară, am putut avea un parteneriat cu comunitățile evreiești din România, Serbia și Bosnia pentru a oferi ajutoare care pot salva vieți”.

După apariția știrilor despre inundații, JDC și-a activat imediat rețeaua pentru intervenții de urgență și ajuns la comunitățile evreiești din Serbia și Bosnia, precum și la partenerii săi din cadrul Programului de Abilitare a Sănătății pentru Femei, pentru a evalua nevoile oamenilor din zonele cele mai afectate de inundații. Ajutorul este distribuit victimelor din cele mai nevoiașe familii individuale de evrei, inclusiv comunitățile evreiești din Doboj și Banja Luka.

Circa 3.000 de evrei trăiesc în prezent în Serbia. Acolo, JDC furnizează servicii esențiale pentru evreii nevo-

iași, inclusiv hrană, îmbrăcăminte, vizite la domiciliu și îngrijire medicală. De asemenea, JDC ajută la dezvoltarea vieții evreiești, prin sprijinirea adunărilor de lideri evrei și a educației evreiești în Serbia și în regiunea Balcanilor. În plus, JDC este implicat în servicii sociale și de dezvoltare a comunităților evreiești din Bosnia și Herțegovina, unde trăiesc 1.100 de evrei, majoritatea în Sarajevo.

Înființat în 1914, după începerea primului război mondial, JDC rămâne, la centenarul său, organizația evreiască esențială la nivel global, prin punerea în acțiune a preceptului potrivit căruia toți evreii sunt responsabili unul pentru altul și pentru întreaga omenire. De-a lungul celor zece decenii de ajutorare, programele pentru reducerea sărăciei, dezvoltarea comunității evreiești, formare și dezvoltare a conducătorilor, inovare socială precum și pentru asistență în caz de dezastre naturale, au ajutat milioane de oameni și au transformat nenumărate vieți în Israel și în peste 90 de țări.

Din nou, oaspeți din Kansas la București

Federația Evreiască din Zona Metropolitană Kansas (Greater Kansas) a trimis din nou o delegație la București, alcătuită din 11 membri și condusă de Jessica Lyn Rudnick-Kaseff. „Aș vrea să fie limpede pentru toată lumea că relația dintre noi este una de parteneriat, nu de donator și primitor”, a subliniat șefa misiunii din Kansas la o întâlnire neprotocolară cu conducerea Federației Comunităților Evreiești din România. Dr. Aurel Vainer i-a prezentat atât pe membrii conducerii executive (vicepreședintele Paul Schwartz și secretar general Albert Kupferberg), cât și pe cei ai Comitetului Director, precum și pe Maia Morgenstern, directoarea TES, și pe Irina Cajal, secretar de stat la Ministerul Culturii.

Federația Evreiască din Zona Metropolitană Kansas (FEZMK) susține programe educaționale și de identitate iudaică și adună și oferă fonduri pentru servicii sociale, servicii pentru tineret și familii, fonduri pentru păstrarea educației și păstrarea identității iudaice, pentru medicamente și urgențe medicale, inclusiv pentru copii. În România, fondurile din partea Federației Evreiești din Zona Metropolitană Kansas au sprijinit atât obiective vizând educația și păstrarea identității iudaice (prin JCC București), cât și rezolvarea unor urgențe medicale și achiziționarea de medicamente specifice.

„Sunt fericită să fiu aici, o parte a misiunii noastre fiind aceea de a vizita țările noastre partenere și să vedem cum

sunt realizate proiectele pe care le sprijinim”, a mai spus Jessica Lyn Rudnick-Kaseff.

Israel Sabag, directorul JDC România, a amintit că susținerea comunității evreiești din România ridică o serie de dificultăți, dat fiind că, din 850.000 de evrei înainte de război, azi mai sunt doar câteva mii, răspândiți în 40 de localități, inclusiv în București, unde trăiesc aproximativ jumătate din evreii din toată țara.

Acest punct de vedere a fost întărit de Rudi Marcovici, directorul CAPI, care a subliniat că acum mai sunt în România 87 de sinagogi, de o mare frumusețe și valoare istorică, dar multe într-o stare avansată de degradare și a căror renovare costă sume enorme, iar cele 827 de cimitire evreiești sunt și ele amplasate în localități unde, de multe ori, numărul de cimitire existente îl depășește pe cel al locuitorilor evrei.

În final, înainte de a vizita Sinagoga Mare și de a face o fotografie de grup, conducătoarei delegației FEZMK i-a fost înmănată de către președintele Aurel Vainer o medalie și o Diplomă de „Prieten al Comunității Evreiești din România”, acordate Federației din Kansas de către F.C.E.R. „cu recunoștință și respect pentru dăruirea, solidaritatea și fraternitatea cu Federația Comunităților din România, pentru anii de prietenie, sprijin și contribuția la programele de educație și de păstrare a identității iudaice, precum și pentru asistența de urgență medicală și furnizare de medicamente pentru copii”. (A.M.)

Șimleu Silvaniei

(Urmare din pag. 4)

Pe 27 mai, sâmbătă, era o zi foarte frumoasă, cu soare, dar nu pentru noi. În primul transport de 3.106 persoane, am fost eu, mama și fratele meu. Într-un cort de pânză ne-au dezbrăcat până la piele, ca să nu avem nimic. Seara ne-au condus la vagoane, unde 95-100 de persoane au intrat într-un vagon și, repet, Crasna curge pe acolo, dar ne-au dat numai o găleată de apă la atâtea persoane, care a însemnat câte o picătură pentru fiecare... În gara de la Șimleu, am stat o zi întreagă în soare, în vagon. Transportul a pornit în noaptea de 28 către 29 mai. (...) Când am coborât din vagon, morții, un copil nou-născut cu mama lui și cei care nu puteau umbla au fost aruncați într-o căruță trasă de bărbați cu haine

“Să nu uităm niciodată!”

în dungii. Zona era înconjurată cu sârmă ghimpată, bărbații strigau, câinii lătrau. Am văzut coșuri din care ieșea fum și flăcări roșii. Nu se vedea cerul, era ca o ceață și mirosea a cauciuc ars. Din depărtare am auzit muzică simfonică. Am fost despărțiți în două grupuri... Un soldat m-a împins către grupul de bărbați. Am fugit și i-am făcut semn mamei cu mâna, și a fost ultima dată când i-am văzut în viață. Mai târziu, după război, am aflat că au fost gazați”.

Manifestările s-au încheiat cu un recital de poezii semnate de Elly Berkovits Gross și prezentate de elevii participanți la un proiect de înfrățire între Colegiul “S.Bărnuțiu” din Șimleu Silvaniei și Liceul Brener din Petach Tikva, Israel.

Vizita Papei Francisc în Israel – un mesaj pentru cele trei religii monoteiste

Vizita Papei Francisc în Israel a fost considerată ca o nouă confirmare a deschiderii Vaticanului față de Ierusalim, mai ales ținând cont că, de la instalarea lui în Scaunul papal, Suveranul Pontif, prin gesturile și declarațiile sale, a lăsat să se înțeleagă apropierea lui față de poporul evreu. Opinia publică israeliană nu poate uita vizita Papei Ioan Paul al II-lea, un pas uriaș de recunoaștere a importanței iudaismului în raport cu creștinismul, proces început de câțiva dintre predecesorii lui. De la început, Papa Francisc a declarat că prezența sa în regiune nu are caracter politic, ci religios, el dorește să afle care este situația creștinilor din Israel și din teritoriile palestinienilor și să stea de vorbă și cu înalții reprezentanți ai Bisericii ortodoxe. Papa s-a arătat îngrijorat de soarta creștinilor arabi care trăiesc în teritoriile Autorității Palestiniene, situație departe de a fi satisfăcătoare, rezultat fiind plecarea unei mari părți a creștinilor și intenția celorlalți de a părăsi zona. De aceea, într-o întâlnire cu reprezentanții ai comunității musulmane, el a subliniat necesitatea unei atitudini prietenoase față de creștinii arabi. Preocuparea lui a fost exprimată și în declarația comună împreună cu Bartolomeu, Arhiepiscopul ortodox al Ierusalimului, ambii atrăgând atenția asupra situației grele a creștinilor din țări ale Orientului Mijlociu.

Este dificil, au recunoscut analiștii ai zonei, ținând cont de tensiunile israeliano-palestinienilor, să te detașezi complet de politică. Acest lucru s-a observat în cadrul acestei vizite. Au existat gesturi politice, atât în favoarea Israelului cât și a palestinienilor, dar o parte a opiniei publice israeliene a considerat că acestea din urmă ar fi fost mai multe. Astfel, primul lucru sesizat a fost faptul că Suveranul Pontif nu a aterizat pe teritoriul israelian și apoi a trecut în cel palestinian, ci a venit dinspre Iordania direct în Cisiordania, s-a dus la Betlehem și, deși nu intra în program, s-a oprit și s-a rugat la gardul de securitate ce desparte orașul de Ierusalim, gard pe care se găseau graffiti-uri antiisraeliene. Suveranul Pontif a declarat că acest conflict între palestinienii și israelieni “este de neacceptat”.

În Israel, Papa a fost primit de președintele Shimon Peres, pe care l-a invitat la Vatican, la o rugăciune în comun cu președintele palestinian Mahmud Abbas. În continuare, el a fost însoțit de premierul Benjamin Netanyahu, a făcut o oprire în afara programului la Memorialul victimelor terorismului, ceea ce, afirmă unii analiști, a contracarat oprirea la gardul de securitate. Suveranul Pontif a vizitat Zidul Plângerii și Muzeul Yad Vashem unde, într-o cuvântare emoționantă, a vorbit despre pericolul transformării caracterului omului într-o ființă periculoasă față de semenul său. Într-o convorbire în prezența celor doi Mari Rabini ai Israelului, David Lau și Șlomo Amar, a subliniat moștenirea teologică împărtășită a iudaismului și catolicismului, referindu-se la rădăcinile evreiești ale creștinismului. Întâlnindu-se cu supraviețuitorii ai Holocaustului, a sărutat mâna unora dintre ei ca semn de recunoaștere și compasiune față de suferințele prin care au trecut.

Unele interpretări legate de această vizită a Papei Francisc nu au putut umbră, însă, esența mesajului său: numai înțelegerea între părți și dialogul vor putea aduce pacea pe acest teritoriu, plin de simboluri pentru cele trei religii monoteiste. De altfel, pentru pace s-au rugat la Vatican, împreună, Papa Francisc, Shimon Peres și Mahmoud Abbas. (E.G.)

JEWISH REALITY

70 years from the deportation of Jews from North Transylvania

The manifestations dedicated to the commemoration of 70 years from the deportation of the Jews from North Transylvania to Auschwitz-Birkenau continued in the second half of May till the beginning of June and took place in Sighet, Dej, Cluj, Satu Mare, Șimleu Silvaniei, Oradea, Tiocu de Sus and Bistrița, as well as in cities where there were no deportations – as Brașov and Piatra Neamț, but where the Jews wanted to express their solidarity with the Holocaust victims. Colloquia, symposia, the inauguration of Holocaust monuments were organized in Cluj, Bistrița and Brașov, marches of life in Satu Mare and Sighet.

We mention the most important events. In Sighet, the Deportation March to the railway station, where a commemorative plate was revealed in the memory of the 12,844 deported Jews. A commemorative plate was also revealed in the railway station of Vișeu de Sus. In Dej the ceremonies began on the location of the former ghetto from the Bungar forest, and at the railway station a plate was revealed in the memory of the 7,674 deported Jews to Auschwitz. In Cluj, from where 18,000 Jews were deported, the commemorations included several meaningful manifestations: the symposium *70 years from the Holocaust of the Jews from North Transylvania*, the commemorative plate in the railway station, the inauguration of the Holocaust Monument financed by the city municipality, as well as a commemorative religious service at the Deportees Temple. Several personalities from Cluj, including Mayor Emil Boc, received the distinction *Friend of the Jewish Community*, awarded by Dr. Aurel Vainer, president of FJCR. At the railway station from Șimleu Silvaniei a commemorative plate was revealed in the memory of more than 7,850 deported Jews to the Auschwitz-Birkenau camps. In Oradea the manifestations began at the University, with the international

conference *Jews in camps and ghettos from Europe during World War II*. The Mayor of Oradea, Ilie Bolojan, and Professor Antonio Faur, director of the Center *Eva Heyman*, received the distinction and honor medal *Friend of the Jewish Community* from FJCR leadership. In the railway station Oradea a plate was revealed in the memory of more than 27,000 Jews deported from this location. In Satu Mare, tens of citizens from all the religious communities, wearing yellow stars and banners in different languages, participated at the *March of Life* that ended at the railway station, where a memorial plate was also set. The 70 years from the deportation of the Jews from North Transylvania were also commemorated in Tiocu de Sus, the Cornești commune, Cluj county, at the initiative of the survivors. The memory of the 6,000 Jews from Bistrița deported to Auschwitz and Birkenau in June 1944 was evoked in Bistrița, and in the train station of the city the last commemorative plate was set, from the 11 commemorative plates prepared by the Elie Wiesel Institute and the Ministry of Transportation. In Brașov a mourning reunion was organized and a memorial monument was inaugurated in the memory of the 240 persons born in Brașov and deported in cities of North Transylvania. In Piatra Neamț the symposium *Memory as Wound* took place.

All these events and ceremonies benefited from the presence of Dr. Aurel Vainer, FJCR president, or respectively, eng. Paul Schwartz, vice-president, of Dr. Alexandru Florian, director of the Elie Wiesel Institute, co-organizer of the commemorations with FJCR and the local communities, of the presidents and members of the communities, of many representatives of the central and local authorities, of the religious cults, of the Ministry of Transportation, of local and foreign guests.

Norman Manea in Bucharest

Norman Manea, the highly appreciated contemporary writer reclaimed by three nations today, being a Jew born in Romania and living in USA, was in Romania in the period April 30-May 18, in a literary tour. He participated to different conferences and presented the volume "Envelopes and Portraits", second edition, revised, published by Polirom Publishing House, with essays and dialogues with and about personalities.

The highlight of the tour was the debate *The Exiled Language and its Epistles*, held in the hall *Mircea Vulcănescu* of the National Library from the capital. Carmen Mușat, Simona Sora, Elena Tîrziman and Claudiu Turcuș participated at the event and Ovidiu Șimonca was the moderator. The film *Exile-a collage. Norman Manea in dialogue with Andrei Ujică* was projected. On *Envelopes and Portraits* Norman Manea said: "it was written in exile, by an exiled in his exiled language". He confessed: "my first word was Romanian"; "my parents speak to me in my dreams in Romanian"; "the exile was this combination between trauma and privilege(...). Privileges – I do not mean the material, but the privileges to explore the unknown in the surroundings and in yourself and thus to have a new chance of existence".

In 2014 The Writers Union from Romania included Norman Manea in the Romanian proposals list for the Nobel prize for literature.

Michael Horodniceanu: In my career the technical and the communication capacity have mingled

Dr. Michael Horodniceanu, a Jew born in Romania, president of the American airline company MTA Capital Construction, which will modernize the New York metropolitan subway, awarded an interview to the *Jewish Reality*. Such projects with more than 20 milliards US dollars budget haven't been achieved in New York City for about 80 years.

Regarding the technical academic training in Romania, M. Horodniceanu mentioned that in his student years, the "Polytechnic School from Bucharest was at the same level of the world

universities, because it was quite difficult to pass the admission exam", but "communication represents a challenge in the engineers' life", in Romania or in the other countries.

In the opinion of the distinguished engineer, "Bucharest has not managed an areas separation that demarcates the buildings heights" and the old houses in the capital of Romania do not meet the requirements of a seismic zone. "In Bucharest, the direction has to be changed from the urban perspective. Around the world, where the tram lines

were taken off, they had to be rebuilt. Then, in Bucharest you walk on a sidewalk with portions so narrow that you have no space to move. There, the shops are dying and because they rely on pedestrians movement".

M. Horodniceanu also recounted that one of the important things of his career was to build a company from scratch, without being part of New York's political world. "Since we could offer computer simulations, we managed to be at the right time in the right place. In 1986, I became the director

coordinator of the transportation in New York, which included everything, including streets construction. I would say that in my career two issues were combined: my technical ability to make, to build, and the ability to communicate, which allowed me to enter the sphere in which the offers were launched. In 1986, I obtained the position of Chief Coordinator of transportation; in 2007 I had the chance to become president of the company that creates the new metro systems and regional trains from New York City".

The Light of the Shavuot Holiday at the Great Synagogue

Vice-president Gulyás Attila, director of the Department of Social and Medical Assistance, warmly welcomed all those present at the Great Synagogue in Bucharest, Rabbi Rafael Shaffer said the prayers and lighted the candles in honor of the holiday and prime cantor Iosef Adler recited the prayers *Sefer Torah, Yom Yerushalaym* and *Elokhay Neshamah*.

Dr. Aurel Vainer, FJCR president, spoke about the Shavuot symbols. In the introduction lecture entitled *Torah, the Foundation of Monotheism. The Decalogue and the World Laws*, the speaker evoked the uniqueness and the importance of the Torah that became the foundation of the future civilizations. Professor Măriuca Stanciu presented in the lecture *The Sephardi Jews, the Marans and the great geographic discoveries* the Jews' participation in making maps and navigation instruments, and their presence in the great expeditions of discovering the new world. Alexandru Marinescu, director of Hasefer Publishing House and chief editor of the *Jewish Reality*, presented the lecture *Israel, the Start-up Nation. A possible explanation: the attitude*. We mention the phrase *Start-*

up Nation is inspired by the homonym best-seller signed by the journalists Dan Senor and Saul Singer. The attitude made possible the Israeli economics miracle, as showed by the speaker. Shoshana Shechter Shafin, pedagogue, researcher and teacher of religious and gender studies in the *Randolph-Macon College* of Richmond University, USA, spoke about marriage and family in the Jewish tradition. Rabbi Rafael Shaffer spoke about the act of praying and the modern man's perception which reflects its importance and utility. "There is nothing more fake than to say that the prayer is a break from reality", he said. Jerusalem and its urban development, presented by Dr. Adina Babeș from *Elie Wiesel Institute*, offered a general image of the way Jerusalem development was conceived since the 19th century. Eduard Kupferberg, director of the Rabbinical Chancellery, presented the lecture *The Judaism and the Enduring Development*. The principle *Tikkun olam* or the *world healing* best reflects these principles, in the sense of an attitude of respect for all creation, concluded the speaker.

Bookfest, the International Book Salon, 9th edition

Bucharest May 28-June 1, 2014

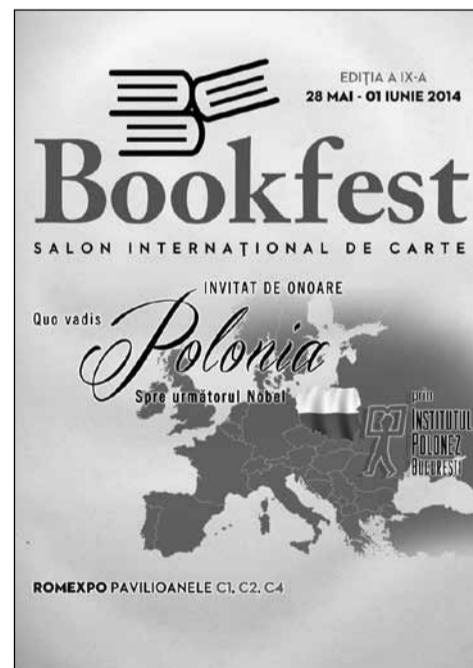
The article dedicated to the 9th edition of the International Book Salon Bookfest reports the opening event and mentions Poland as the honor guest. The leitmotiv of the speeches underlined the power of the book of saying *no* to the extremism - as the Romanian and Polish Ministers of the Culture said, joined by the vice-director of the Polish Cultural Institute in

Bucharest, the Royal Highness Prince Nicholas of Romania and the president of the Editors Association from Romania.

The event hosted 200 publishing houses, 300 events, one million volumes on the stands.

The presence of the Jewish authors at this edition was remarkable: Solomon Marcus, Andrei Cornea, Tudor Banuș, Antoaneta Ralian, Liviu Ornea, Andrei Oișteanu, and others. The Hasefer book releases are mentioned: *Romanian Jews in America and Canada*, by Vladimir Wertsman, translated in Romanian by Eva Galambos; *Jewish Writers from Romania*, by Ovidiu Morar; *The Confessions of a Naive*, by colonel in reserve Aurel Ianovici.

"These are reference volumes", emphasized Alexandru Marinescu, director of the Jewish Center of Publishing and Journalism, "there are communication channels between them, as they all analyze, still partially of course, aspects of the Jews' life in the last decennials". The volumes were recommended by Dr. Liviu Beris, Professor Răzvan Voncu, Țicu Goldstein, colonel Dan Giju. The messages from Ioan Voicu, former ambassador in Thailand and Laos, friend of V. Wertsman, and from Ovidiu Morar were read. Leaders of FJCR, JCB and a large public participated at the event.

„Entuziasta care a slujit cultura iudaică și literatura română”

- În mormântarea prof. PAULA LITTMAN z.I. -

Prof. Paula Littman z.I. a fost întotdeauna în răspăr cu ideea publicității – fetiș al zilelor noastre. Incisivă cu sine și cu ceilalți, apărându-și cu strășnicie laboratorul interior, unde – mai întâi, dascăl al unui liceu bucureștean prestigios, „Mihai Viteazul”, apoi, după prima pensionare, redactor la Editura Hasefer – își pregătea lecțiile, își făcea observațiile de lectură pe manuscrise. Nutrea convingerea că nu există revelație, ci acumulări treptate care duc, la un moment dat, spre finalizarea unei opinii. În bună tradiție iudaică, a fost o dedicată interpretă a textelor literare. Trăia relația literatură-filozofie, îndrăgind parabola care le îmbină pe amândouă. Se bucura de reușitele elevilor formați spiritual de ea; de cărțile pe care le scotea și-n editarea cărora punea pasiune și perseverență.

Despre aceste două componente ale personalității sale a vorbit, la catafalcul ei de la Cimitirul Giurgiului, președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, în fața celor care au prețuit-o și îndrăgit-o, veniți s-o conducă pe ultimul drum, să fie alături de durerea copiilor – fii și surori – trăind, de mulți ani, în străinătate. Între cei prezenți la ceremonie – vicepreședintele F.C.E.R. și președinte al C.E.B., ing. Paul Schwartz, dr. Stela Anghel, oficiantul de cult Lipa Segal, rezidenți de la Căminul „Rosen”, oameni care i-au fost aproape până-n ultima clipă, foști colegi și prieteni din F.C.E.R. și C.E.B.. „Prof. Paula Littman a fost un nume important al învățământului românesc. Am cunoscut-o, rememora dr. Aurel Vainer, când își încheia activitatea la Editura Hasefer. Dar aceasta nu însemna opțiunea pentru o viață inactivă. O preocupă cultura iudaică, literatura română. Avea multe proiecte pe care le dorea materializate la Hasefer. Unul dintre ele – publicarea scrierilor lui Mihail Sebastian din perioada pariziană. În amintirea mea rămâne entuziasta care a slujit cauza culturii iudaice și a literaturii române”. „Mulți dintre foștii ei elevi – a mărturisit ing. Anette Vainer – spuneau despre ea: a fost o profesoară de excepție, o femeie cu o personalitate puternică, o a doua mamă pentru noi”. Psalmi intonați de oficianții Emil Diamant și Adolf Fătu, Kadiș-ul rostit de Nathan Neta au însoțit-o la trecerea dintre lumi.

Foștii ei colegi de la Editura Hasefer deplâng dispariția celei ce a fost Paula Littman, suflet rar și nobil, și transmit sincere condoleanțe familiei îndoliate.

IULIA DELEANU

Pios omagiu

Conducerea Federației Comunităților Evreiești din România și Comunitatea Evreilor din București își exprimă profunda mâhnire față de trecerea în eternitate a unuia dintre editorii importanți ai Editurii Hasefer, prof. Paula Littman z.I.

Prof. Paula Littman s-a numărat printre redactorii de carte ai Editurii Hasefer de la începuturile ei. Multe din aparițiile editoriale de referință i se datorează. S-a făcut remarcată prin profesionalism, devotament, perseverență pentru realizarea lucrului bine făcut.

A fost un om de cultură care a știut să aducă argumente bine fondate în discuțiile cu colaboratorii, pentru că a fost adepta perfectibilității atunci când îi era încredințat spre îngrijire orice manuscris.

Îi vom păstra cu recunoștință amintirea, asigurând familia îndurerată de compasiunea noastră. Dumnezeu s-o odihnească în pace!

Dr. AUREL VAINER Ing. PAUL SCHWARTZ ALBERT KUPFERBERG
Președinte F.C.E.R. Președinte C.E.B. și Secretar general al F.C.E.R.
vicepreședinte al F.C.E.R.

Cu mare regret vă anunțăm plecarea la cele veșnice a celei care a fost doamna LITTMAN PAULINA – profesor iubit și apreciat atât de elevi, colegi cât și de noi, prietenii care am cunoscut-o și i-am fost alături în cea din urmă etapă a peregrinării sale în această lume. Ne bucurăm că am avut onoarea și privilegiul s-o cunoaștem și s-o avem printre noi.

Binecuvântată fie-i amintirea!
Angajații Căminului „Rosen”

☆ DECESE ☆ COMEMORĂRI ☆

Cu aceeași adâncă durere, amintim celor care l-au cunoscut și apreciat că pe 3 iunie 2014 s-a împlinit un an de când ne-a părăsit pentru totdeauna dragul nostru IOSIF SALATER. Îl vom purta veșnic în sufletele noastre. Erica – soție, Victor – fiu, Elena – noră, Dagobert – cumnat

Cunoștințele, vecinii anunță cu înțrăstare decesul, în ziua de 10 mai 2014, a lui HEVEȘ MAGDALENA, de 93 de ani, născută la Huedin - Cluj, fostă supraviețuitoare a Holocaustului din Ardealul de Nord. În mormântarea a avut loc la Cimitirul evreiesc Giurgiului, București. Mereu va rămâne în memoria noastră.

Suntem alături de colaboratorul nostru Gabriel Ionescu, în greua durere sufletească prin care trece prin plecarea, după o scurtă și dură suferință, a iubitului său frate DAN IONESCU și transmitem sincere condoleanțe familiei. Eternă și binecuvântată odihnă! Realitatea Evreiască.

Aducem un simțământ de regret și consolare pentru prietena și colega din studenție Josette, la decesul iubitului ei soț ISRAEL MAIDANEK (MICU). Silviu și Ștefi Popa

Cu tristețe, suntem alături de familie la un an de la trecerea în neființă a prietenului IOSIF SALATER. Irina și Rodica

Tilia Gropper, soție, anunță trecerea a 18 ani (2 Tamuz) de la pierderea adoratului soț GROPPER SIEGFRIED (Botoșani), suflet nobil și de un altruism neobișnuit. Fie-i memoria neîntinată

Cu aceeași durere și dor, reamintim că la 17 iulie 2014 (28 Tamuz) se împlinesc 10 ani de la plecarea dintre noi – poate spre o lume mai bună – a celui ce a fost prof. univ. dr. HARRY OFENBERG (z.I.) la Facultatea de Chimie Iași. A fost un om deosebit, fiu, soț și tată devotat familiei, exemplu de modestie și bunătate, iubit de generații de studenți, colegi și prieteni. Dumnezeu să te odihnească în liniște și te asigurăm de prețuirea și toată dragostea, mulțumindu-ți pentru tot ce ne-ai dăruit. Vei rămâne un exemplu de urmat în viață și amintirea ta va dăinui pururea. Familia Ofenberg, Iași și Toronto.

La împlinirea a 6 ani de la decesul soțului meu EMIL FREIFELD, fost magistrat, cu sentimente neșterse îl readuc în amintirea celor ce l-au cunoscut și apreciat. Dr. Mirela Freifeld

Comemorăm cu mare durere în suflet plecarea dintre noi a bunilor noștri prieteni IACOB și GINA ARON, EMIL și ROZICA HERESCU, LEOPOLD PACH și MAX ȘMILOVICI. Dumnezeu să îi odihnească în pace. Familia Miron Roca

Înhumați în cimitirele C.E.B. în luna mai 2014: MARCU STREL (91 de ani, Cimitirul Giurgiului), KLARFELD ANETINA (101 ani, Cimitirul Giurgiului), ADLER OTTO (85 de ani, Cimitirul Giurgiului), SCHAFFER GUSTAV LUCIAN (73 de ani, Cimitirul Giurgiului), HEVES MAGDALENA (93 de ani, Cimitirul Giurgiului), STERESCU IANI (40 de ani, Cimitirul Giurgiului)

CALENDARUL LUNII IULIE

Spicuri pentru o istorie globală și locală a evreilor

EVENTIMENTE GLOBALE la începutul mileniului 2 (1000-1200)

1000 - O sinagogă este construită la Köln. Va fi refăcută în 1096, după unele stricăciuni produse de cruciați. Din nou refăcută în 1280 și folosită până în 1349, când evreii vor fi expulzați. Din 1372, după reprimirea în țară, va fi folosită până în 1426. A fost excavată (scoasă la iveală) în 1950.

1012 - Provocat de convertirea la iudaism a unui preot din Mainz, împăratul Henric al II-lea expulzează pentru o scurtă perioadă toți evreii din Mainz.

1070 - O importantă academie evreiască este fondată în Troyes, capitala provinciei Champagne, de rabinul Solomon Ben Isaac, cunoscut ca Rași (1040-1105).

1091 - Regele Alfonso al VI-lea al Castiliei cedează în fața presiunii politice de a retrage evreilor drepturile civile. El numise evrei în posturi diplomatice în ciuda sfaturilor Papei Grigore al VII-lea.

1095 - Papa Urban al II-lea proclamă prima cruciadă. Acesta încearcă să afirme supremația papală atât în Vest cât și în Est.

1099 - Cruciații, conduși de G. de Bouillon, cuceresc în iulie Ierusalimul. Numeroși evrei și caraiți sunt închiși într-o sinagogă și arși.

1100 - Evreii din Normandia și din vestul Europei se așează în majoritatea orașelor din centrul Angliei. Henry I (1100-1135) le acordă semnificative drepturi.

1103 - Henric al IV-lea al Germaniei permite evreilor botezați forțat (în timpul primei cruciade), să revină la iudaism.

1120 - Mulți evrei din teritoriile musulmane încep să se așeze în Bizanț.

1124 - Mărturii care atestă prezența comunității evreiești la Kiev.

1139 - Judah Halevi scrie în arabă „Cartea Argumentului și dovada în apărarea credinței disprețuite”. Va deveni cunoscută în ebraică cu titlul „Kazarii” (1160).

1172 - Moses Maimonides adresează o scrisoare importantă comunității evreilor din Yemen, încurajându-i să rămână credincioși tradiției în ciuda creșterii presiunii musulmanilor șiții de a-i converti.

1179 - Al treilea Conciliu Lateran, convocat de Papa Alexandru al III-lea, adoptă un canon antisemit referitor la evrei.

1195 - Moses Maimonides termină „Călăuza rătăciților”.

1200 - Rabi David Kimhi (1160-1235) din Provence compune comentarii biblice care accentuează analiza științifică, filologică, în determinarea înțelesului exact al textului.

1200 - O carte influentă, „Sefer ha-Bahir” (Cartea Strălucirii), prezintă explicații ezoterice la poruncile biblice și la folosirea numelor lui Dumnezeu. Ea dezvoltă „Sefer ha-Yetsirah”, fundamentând cele 10 atribute și puteri emanate de la Dumnezeu, prin care lumea și-a luat forma.

Câteva evenimente locale la începutul secolului XX

1901 iulie - Iași. S. Reinhorn, arendaș trimis în Canada pentru a cunoaște modul de viață al evreilor români colonizați acolo, declară că fiecare emigrant de peste 18 ani a căpătat 44 de fâci de teren arabil, oi, câte o vacă și un car american. Au arat în comun, punând cartofi, iar primăvara, însămânțând păioase.

1902 5-7 iulie - Freiburg. Patru societăți ale studenților evrei proveniți din România hotărăsc să coopereze și adoptă programul sionist formulat de Herzl la Basel.

1903 27 iulie - București. Se publică statistica școlilor evreiești din capitală. Sunt în număr de 16, din care 13 cu localuri proprii și celelalte în curs de construire.

1904 9 iulie - București. „Egalitatea” ia atitudine împotriva unor discriminări față de evrei din partea Senatului Universității București în acordarea bursei din Fondul Hillel.

NAȘTERI ȘI DECESE

23 iulie 1912 - Se naște Moses Rosen, care va fi ales șef-rabin al evreilor din România la 16 iunie 1948.

26 iulie 1932 - Se naște Marele Rabin Menachem Hacohen.

19 iulie 1936 - Se naște scriitorul Norman Manea.

25 iulie 1991 - A murit la Miami marele scriitor Isaac Bashevis Singer.

14 iulie 2002 - A murit filosoful Henri Wald.

28 iulie 2012 - A încetat din viață gazetarul și traducătorul de limbă idiș Anton Celaru.

HARY KULLER

Eroilor noștri

De fiecare dată când intru în cimitirul *Filantropia*, mă încercă o emoție greu de explicat. Acolo este înmormântat eroul lecturilor mele, Mihail Sebastian, cel ce mi-a dat cea mai bună definiție a conștiinței.

În dimineața zilei de 29 mai însă, am intrat în cimitir pentru alți eroi. Cei căzuți pe câmpul de luptă. Pentru ei ne strânsesem cu toții acolo și tot pentru ei a fost oficiat și serviciul religios de către rabinul Rafael Shaffer.

„Sunt mii de evrei care au murit pe câmpul de luptă, purtând uniforma armatei române”, a spus ing. Paul Schwartz, președintele Comunității Evreilor din București și vicepreședintele Federației Comunităților Evreiești din România, prezent la eveniment. Tot Paul Schwartz a vorbit, vizibil emoționat, despre membrii familiei sale participanți la război, un unchi al său murind chiar după în-

cheierea păcii, din cauza rănilor din război. În final, președintele C.E.B. i-a îndemnat pe cei prezenți să viziteze cimitirul, amintind că și alți eroi de război evrei sunt înmormântați în acest cimitir.

Ceremonia a continuat, firesc, cu depunerea coroanelor de flori din partea oficialităților prezente. Au depus coroane

reprezentării Ministerului Apărării Naționale, Primăriei Sectorului 1, Federației Comunităților Evreiești din România, Comunității Evreilor București și Forumului B'nai B'rith România.

A fost o ceremonie scurtă, dar extrem de emoționantă. Am plecat de acolo cu gândul recunoștinței și al datoriei. Datoria de a păstra vie memoria celor care, evrei fiind, deci neavând drepturi depline la acea vreme, au căzut în luptă pentru noi toți, indiferent de etnia sau convingerile noastre religioase.

GEORGE GÎLEA

המציינות היהודית

ג' סיון תשע"ד - ב' תמוז תשע"ד • כתב-עת של איחוד הקהילות היהודיות ברומניה

אור חג השבועות

בבית הכנסת הגדול

סגן יו"ר קהילת יהודי בוקרשט, הכלכלן גוליאט אטילה, מנהל ד.א.ס.מ. איחול "ברוך הבא" חס לכל הנוכחים בבית הכנסת הגדול שבעיר בוקרשט, והרב רפאל שפר קרא את התפילות והדליק את הנרות לכבוד החג. החזן הראשי, יוסף אדלר, קרא בצורה מרגשת את התפילות לכבוד ספר התורה, יום ירושלים וגם "אלוקי נשמה". יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה, ד"ר אאורל וינר, חבר בפרלמנט, דיבר על סמליותו של חג השבועות ובהרצאתו "תורת ישראל, יסוד האמונה באל אחד; עשרת הדיברות - חוקי העולם" ציין את אחידותה וחשיבותה של התורה, שהייתה אמורה להיות יסוד התרבויות העתידיות.

בהרצאה "יהודים ספרדים, אנוסי ספרד ופורטוגל, והגילויים הגיאוגרפיים החשובים", ציינה פרופ' מאריקה סטאמציו את השתתפותם של היהודים בציורם של מפות וכלי ספנות, ואת נוכחותם במשלוחים החשובים לגילוי העולם החדש.

אלכסנדרו מארינסקו, מנהל הוצאת הספרים על שם "הספר" ועורך ראשי של כתב העת "המציינות היהודית", העביר את ההרצאה "ישראל - האומה שהיא סטארט-אפ; הסבר אפרי: הגובה". חשוב לציין כי הביטוי "סטארט-אפ ניישן" מקורו בספר רב-המכר, בעל אותה הכותרת, שכתבו העיתונאים דן סינור ושאל סינר. הגובה הוא המאפשר את הנס הכלכלי הישראלי, ציין הדובר.

שושנה שכטר-שפיין, מחנכת, חוקרת ופרופסור למדע הדתות במכללת ראנדולף-מסון של אוניברסיטת ריצ'מונד, ארצות-הברית, דנה בנושא החתונה במשפחה במסורת היהודית. הרב רפאל שפר התייחס למעשה התפילה אצל האדם המודרני, המשקף את חשיבותה של התפילה ותועלתה. "אין דבר שגוי יותר מלומר שהתפילה היא ניתוק מהמציינות", אמר הרב. "ירושלים והתפתחותה העירונית", הרצאתה של ד"ר עדינה באבש ממכון ע"ש "אלי ויזל", הציגה תמונה כללית על התפתחותה של ירושלים עוד מן המאה ה"ט.

אדוארד קופרברג, מנהל לשכת הרבנות, העביר את ההרצאה "היהדות וההתפתחות בת-קיימא". העיקרון "תיקון עולם" משקף טוב ביותר את העקרונות הנ"ל, אמר הדובר.

מיכאל הורודניצ'אנו: "בקריירה שלי השתלבו הכושר הטכני והכושר ליצור קשר"

בזמן הנכון במקום הנכון. בשנת 1986 נהייתי המנהל המתאם של התחבורה בעיר ניו יורק, מעשה שכלל הכול, כולל סלילת כבישים. הייתי אומר שבקריירה שלי השתלבו שני היבטים: הכושר הטכני שלי לעשות, לבנות, והזריזות ליצור קשר, דבר שהתיר לי להיכנס לשטח שבו הוגשו ההצעות. בשנת 1986 קיבלתי את המשרה של מנהל מתאם של התחבורה, ובשנת 2007 ניתנה לי האפשרות להיות יו"ר החברה שבונה את המערכות החדשות של רכבות תחתיות ורכבות אזוריות שבעיר ניו יורק.

רומניה אינם מתאימים לדרישות מאזור שסובל מרעידות אדמה. "בבוקרשט צריכים לשנות את כיוון החשיבה האורבאנית. בכל העולם, במקומות שבוטלו פסי הרכבת החשמלית, היה צורך לשחזר אותם". בבוקרשט גם "הולכים ברחובות עם מדרכה צרה כל כך, שאין מקום לזו. והחניות סובלות מכך כיוון שאין מספיק עוברי אורח".

מיכאל הורודניצ'אנו גם סיפר, שאחד הדברים החשובים בקריירה שלו היה לפתח חברה מאפס, בלי להיות חלק בעולם הפוליטי הניו-יורקי: "היות שיכולנו להציע סימולציות במחשב, כן הצלחנו להיות

70 שנה לגירוש יהודי טרנסילבניה הצפונית

לוחות הזיכרון שנקבעו על ידי המכון ע"ש "אלי ויזל" ועל ידי משרד התחבורה. בעיר בראשוב נערכה אסיפת אבל ונחנכה אנדרטה לזכר 240 איש ילידי העיר שגורשו מיישובים שונים בטרנסילבניה הצפונית. בעיר פיאטרה-ניאמץ התקיים הכנס "הזיכרון כמו פצע". בכל הטקסים הנ"ל השתתפו יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה, ד"ר אאורל וינר, או סגנו, המהנדס פאול שוורץ; ד"ר אלכסנדרו פלוריאן, מנהל המכון ע"ש "אלי ויזל" שאירגן את האירועים בשיתוף הפדרציה והקהילות המקומיות; יושבי ראש הקהילות וחבריהן; נציגים של הרשויות המרכזיות והמקומיות; נציגי הדתות; נציגי משרד התחבורה; מוזמנים מרומניה ומחוצה לה.

בוקרשט, הסלון הבינלאומי לספר, מהדורה ט', בוקרשט, 28 במאי-1 ביוני 2014

בכתבה על המהדורה התשיעית של הסלון הבינלאומי לספר ע"ש בוקרשט, שפורסמה בגיליון זה של העיתון שלנו, תוארה פתיחת האירוע וצוינה אורחת הכבוד - פולין. כן ניתן דגש על כוחו של הספר לומר "לאור" לרעיונות הקיצוניים. נקודה זו הייתה נוכחת בדבריהם של שרי התרבות הרומני והפולני, שגריר פולין ברומניה, סגן המנהל של המכון הפולני לתרבות שבבוקרשט, הוד מלכותו הנסיך ניקולאי של רומניה, ויו"ר אגודת המוציאים לאור מרומניה. במהדורה זו של הסלון השתתפו 200 הוצאות ספרים והתקיימו 300 אירועים. בדוכנים היו כמיליון ספרים. בלטה השתתפותם של סופרים יהודיים ובהם סולומון מארכוס, אנדרי קורניא, תודור באנוש, אנטואנטה ראליאן, ליבו אורניא, אנדרי אוישטיאנו ואחרים. בכתבה גם מוזכרות השקות הספרים של הוצאת "הספר": "יהודים רומנים באמריקה ובקנדה", מאת ולאדימיר ורטסמן (תרגמה לרומנית אווה גאלאמבוש); "סופרים יהודים מרומניה", מאת אובידיו מוראר; "יודיו של איש תם", מאת הקולונל במילואים אאורל ינוביץ.

"ספרי יעץ", כפי שאמר מנהל המרכז היהודי להוצאה לאור ולעיתונות, אלכסנדרו מארינסקו - "שבנייהם יש כלי קשר, היות שכולם דנים (כמובן בחלקם) בהיבטים של חיי יהודי רומניה בעשורים האחרונים". על הספרים הנ"ל המליצו ד"ר ליבו בריש; ד"ר רזואן וונקו, מרצה באוניברסיטה; ציקו גולדשטיין; קולונל דן גיז'ו. כן דיברו מתרגמים, עורכים לשוניים, מחברים של ספרים. נוסף על אלה נקראו מסרים אחדים של: יואן ואויקו, שגריר לשעבר של רומניה בתאילנד ובלאוס, ידיד של ולדימיר ורטסמן; אובידיו מוראר. כמו כן השתתפו ראשי הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה ושל קהילת יהודי בוקרשט, וקהל רב.

אירועי האזכרה ל-70 שנה לגירוש יהודי טרנסילבניה הצפונית לאשוויץ-בירקנאו נמשכו במחצית השנייה של חודש מאי עד תחילת חודש יוני ונערכו ביישובים סיגט, דז', קלוז', סאטו-מארה, שימלאו סילבניאי, אורדיה, טיוקו דה סוס, ביסטריצה ואף ביישובים שבהם לא היה גירוש (בראשוב, פיאטרה ניאמץ). היהודים רצו לבטא את זהותם עם קורבנות השואה. בערים קלוז', ביסטריצה, בראשוב, אורגנו ימי עיון, כינוסים, חנוכות אנדרטאות לזכר קורבנות השואה, ומצעדי החיים בערים סאטו-מארה וסיגט. כמו כן נזכרו אחדים מבין האירועים החשובים ביותר, כמו "מצעד הגירוש" בעיר סיגט, עד תחנת הרכבת, שם נערך גם גילוי של לוח זיכרון לזכרם של 12,844 היהודים שגורשו.

לוח זיכרון גילו גם בתחנת הרכבת שבעיר וישאול דה סוס. בעיר דז' החלו הטקסים במקומו של הגטו לשעבר שביער בונגאר, ובתחנת הרכבת נערך גילוי לוח זיכרון לזכרם של 7674 יהודים שגורשו לאשוויץ. טקסי האזכרה בעיר קלוז', לזכר 18 אלף היהודים שגורשו ממנה, כללו אירועים חשובים רבים: הכנס "70 שנה משואת יהודי טרנסילבניה הצפונית"; גילוי לוח זיכרון בתחנת הרכבת; חנוכת האנדרטה לזכר קורבנות השואה, שנבנתה בסיוע כספי של העירייה; תפילת אזכרה מיוחדת בבית הכנסת של המגורשים. אישים רבים מן העיר קלוז', בהם ראש העיר אמיל בוק, קיבלו את האות "ידיד הקהילה היהודית". האות הוענקה להם על ידי יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות מרומניה, ד"ר אאורל וינר. בתחנת הרכבת שבעיר שימלאו סילבניאי נערך גילוי לוח זיכרון לזכרם של 7850 יהודים מקומיים שגורשו למחנות אושוויץ-בירקנאו. בעיר אורדיה החלו האירועים באוניברסיטה המקומית, שם נערך הכנס הבינלאומי "יהודים במחנות ריכוז ובגטאות באירופה בימי מלחמת העולם השנייה". כמו כן התקיים גם טקס הענקת התעודות והאותיות "ידיד הקהילה היהודית" לראש עיריית

נורמן מאניא בבוקרשט

נורמן מאניא, סופר בעל שם עולמי בן זמננו, אותו מייחסים לשלוש אומות בהיותו יהודי יליד רומניה המתגורר בארצות-הברית, ביקר ברומניה בין ה-30 באפריל עד ה-18 במאי, במסע ספרותי. הוא השתתף בהרצאות שונות ובהשקת ספרו "מעטפות ודמויות", שמהדורה שנייה שלו ראתה אור בהוצאת "פולירום". מדובר בקובץ הכולל מסות ושיחות עם ועל אישים שונים. פסגת מסעו הייתה הדיון "השפה שיצאה לגלות והמכתבים שלה", שנערך באולם ע"ש מירצ'א וולקאנסקו בספרייה הלאומית של רומניה, בעיר בוקרשט הברירה. באירוע הנ"ל השתתפו קארמן מושאט, סימונה סורה, אלנה טרזימן, קלאודיו טורקוש. יו"ר האירוע היה אובידיו שימונקה. כמו כן הוצג הסרט: "גלות" - נורמן מאניא בשיחה עם אנדרי אוז'יקה".

על אודות הקובץ "מעטפות ותמונות", נורמן מאניא אמר: "שנכתב בגלות, על ידי גולה, בשפתו שהוגלה", והצהיר כי "המילה הראשונה שלי הייתה רומנית"; "הורי מדברים אלי בחלום ברומנית... הגלות הייתה תרבות זו שבין הלם לבין זכות-יתר... לגבי זכויות-יתר, אינני מתייחס לאלה החומרים, אלא לזכויות-יתר לחקור את הבלתי ידוע שבסביבה ושברצונך, ובדרך זו לקבל הזדמנות קיום חדשה".

בשנת 2014, אגודת הסופרים מרומניה צירפה את נורמן מאניא ברשימת הצעותיה של רומניה לפרס נובל לספרות.

Cluj

Supraviețuitorii lagărelor despre suferințele prin care au trecut

(Urmare din pag. 3) Cazul Mariane Kar-dos". Unul dintre cele mai interesante subiecte ale simpozionului a fost prezentat de *Ioana Cosman*, Fundația Iudaică. Intitulată „Holocaustul între uitare și rememorare. Noi semnificații ale pierderii”, comunicarea s-a referit la traumele psihice ale experiențelor din lagăre și felul în care s-au raportat la ele supraviețuitorii.

Sesiunea a treia, cu tema „Holocaustul între memorie și istorie”, a inclus subiecte care nu s-au referit la situația evreilor din Transilvania de Nord, ci la alte zone ale României. Menționăm aici referatele: „Receptarea Holocaustului din Transilvania de Nord și teritoriile administrate de statul român” de *Alexandru Climescu* (Institutul „Elie Wiesel”); „Începutul războiului spre răsărit și evacuările forțate ale populației evreiești” de *Adina Babeș* (Institutul „Elie Wiesel”), în care se amintesc „micile pogromuri” desfășurate în timpul acestui proces; „Lagărele din Târgu Jiu și Târgoviște” de *Ana Bărbulescu* (Institutul „Elie Wiesel”); „Ocuparea Basarabiei și Bucovinei de Nord în vara anului 1940 și destinul evreilor. Memorie și proiecte de inginerie socială” de *Aurelia Felea*, de la Universitatea din R. Moldova. Un subiect aparte l-a constituit comunicarea prof. *Michael Shafir*, de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, intitulată „Coincidențe bizare? Istoricii români, Holocaustul și securitatea după 1989”, o critică a modului în care istoricii români de după 1989 au abordat problema Holocaustului.

Supraviețuitorii se confesează

Sesiunea „Mărturiile ale supraviețuitorilor” a reprezentat cea mai interesantă și emoționantă parte a acestui simpozion. Șase foști deportați din Cluj, și anume *Josef Weiss* (Israel), *Yohanan Vass* (Israel), *Egon Balas* (SUA), *Vasile Nuszbaum* (Cluj), *Tiberiu Lustig* (Israel), *Judit Mureșan* (Cluj) au prezentat experiențele prin care au trecut ei sau părinții lor, unii în lagăre, alții în detașamente de muncă forțată, în marșuri ale morții sau în închisoare. Toți au încercat să deslușească împrejurările supraviețuirii lor, de la șansă până la câte o mână de ajutor, oferită uneori de cei care, teoretic, erau dușmanii lor. Au fost trăiri care au marcat întreaga viață de după deportare a vorbitorilor.

Primarul și viceprimarul Clujului - prieteni ai comunității evreiești

Un moment solemn în cadrul simpozionului a fost decernarea de către dr. *Aurel Vainer* a Medaliei „Prieteni ai Comunității Evreiești” unor personalități neevreiești care, prin gesturile lor, și-au manifestat simpatia și apropierea față de evrei, așa cum a arătat *Robert Schwartz*. Pe listă au figurat *Emil Boc* și *Ana Horvath*, primarul și viceprimarul Clujului, care au depus eforturi pentru realizarea Monumentului Holocaustului din Cluj, arhitectul *Tibor Kolozsi*, cel care a pus în practică proiectul pictorului și sculptorului clujean supraviețuitor al Holocaustului *Egon Löwith* (z.l.), prof.univ. *Magda Stroie*, „Drept între Popoare” care a salvat viața prietenei ei de la Cluj, oferindu-i propriile documente ca să poată fugi din oraș, precum și prof. univ. preot *Ioan Chirilă*.

Placă memorială în Gara Cluj

O ceremonie specială a marcat, pe 27 mai, dezvelirea plăcii memoriale amplasate în Gara CFR Cluj de către Institutul „Elie Wiesel” și Ministerul Transporturilor, în amintirea evreilor deportați din Cluj și împrejurimi. Institutul a fost reprezentat de directorul său, dr. *Alexandru Florian*,

și de *Elizabeth Ungureanu*, coordonator Departament PR. Clujul a fost unul din cele 11 orașe unde au fost montate astfel de plăci. În cadrul ceremoniei, *Dan Șova*, ministrul Transporturilor, a declarat: „Comemorăm azi un eveniment tragic, o consecință a urii și a antisemitismului, drept pentru care avem obligația de a purta în suflet compasiune și de a menține vie memoria victimelor Holocaustului”. Au participat la eveniment prefectul *Gheorghe Vușcan* și vicepreședintele Consiliului Județean, *Ioan Oleleu*. Întâmpinându-și auditoriul cu binecunoscutul salut evreiesc „Șalom!” (pace), dr. *Aurel Vainer* a spus că „dacă ar fi fost pace acum 70 de ani, nu s-ar fi întâmplat aceste nenorociri”, subliniind că pacea este un concept fundamental al culturii evreiești și al iudaismului, izvoarele de la care se revendică azi valorile morale ale lumii moderne.

Monument spre neuitare

În aceeași zi a fost dezvelit monumentul ridicat de Municipality Clujului în memoria victimelor deportărilor de acum 70 de ani. Este un grup statuar situat în parcul „I. L. Caragiale”.

Luând cuvântul, *Robert Schwartz* a precizat: „Visul sculptorului *Löwith* și al comunității evreiești a devenit realitate. Pentru mine acest monument va fi un avertisment să nu uităm că, oricând ne întâlnim cu ura și cu extremismul, trebuie să acționăm împotriva lor, pentru ca astfel de tragedii să nu se mai întâmple în viața niciunui popor”.

Dr. *Aurel Vainer* a apreciat: „Ar fi fost mai frumos să fi avut un monument al evreilor din Cluj creatori de bine și de artă. Avem însă un monument închinat victimelor care au pierit în Holocaust. Cei 18.000 de evrei clujeni – cât scrie pe monument – au murit complet nevinovați.” Primarul *Emil Boc* a subliniat importanța educației și a informării opiniei publice în privința Holocaustului, argumentând: „Avem o datorie față de istorie, să facem cunoscut tinerilor ce s-a petrecut în urmă cu 70 de ani, pentru a ne asigura că astfel de derapaje nu se vor mai întâmpla.” *Kelemen Hunor*, ministru al Culturii și președintele UDMR, a precizat: „Un singur om nu avea capacitatea ca în 56 de zile să organizeze deportarea sutelor de mii de evrei. Există o responsabilitate colectivă și orice majoritate este responsabilă pentru minoritatea alături de care conviețuiește și această responsabilitate exista și în timpul războiului. Era imposibilă deportarea, dacă exista solidaritate. În cazul evreilor deportați și arși în lagărele de la Auschwitz nu există cimitir. Trebuie să ne ridicăm ochii spre cer, pentru că ei au fost îngropați în cer, nu în pământ. În aceste zile, după alegerile europarlamentare, trebuie să ne punem întrebarea dacă Europa a învățat ceva din trecut”.

Participanții au ascultat și mărturia sfâșietoare a *Edithe Balaș*, supraviețuitoare în vârstă de 85 de ani, azi prof.univ. de istoria artei, locuind în SUA: „La sosirea în Auschwitz, după o călătorie groaznică, într-un vagon destinat animalelor, cu 70 de oameni, am văzut printr-o deschizătură a vagonului niște focuri imense ieșind din patru coșuri. Am înțeles că asta e sfârșitul drumului. Mi-am îmbrățișat părinții și am plâns.” Ea a povestit că a scăpat deoa-rece, la sfatul unui deținut, a declarat că are 16 nu 15 ani. „Un necunoscut mi-a salvat viața, o viață destinată sclaviei... Ultima etapă a suferinței a fost un lagăr infestat cu tifos și dizenterie. Aveam 28 de kilograme când am fost eliberată.”

Rugăciunile comemorative au fost rostite de Rabinul *Rafael Shaffer* și prim-cantorul *Iosif Adler*.

Hazkara și adunare de doliu comemorativă

Serviciul religios comemorativ de la Templul Memorial al Deportărilor a fost

Sinagoga Mare din Iași, nominalizată pe 2014 WATCH LIST (WMF)

Sinagoga Mare din Iași a fost nominalizată, la cererea F.C.E.R., pe 2014 Watch List a World Monuments Fund (WMF), prestigioasă organizație non-profit din SUA, care se ocupă cu prezervarea și conservarea moștenirii culturale și arhitecturale mondiale. În cadrul acestui program, timp de doi ani, WMF va monitoriza activitatea de conservare a Sinagogii, va coordona acțiunile de strângere de fonduri și va sprijini participarea și implicarea publicului în acțiunea de salvare și păstrare a monumentului.

WMF a inițiat și sponsorizat un important eveniment cultural purtând titlul generic „Casă deschisă la Sinagoga Mare din Iași”. Organizată în ziua de 12 iunie 2014 de către F.C.E.R. și Comunitatea Evreilor din Iași, manifestarea a cuprins vizite ghidate la sit (în interior și exterior); proiectii de fundal: fotografii sau video; workshop cu participarea elevilor de la liceele ieșene, concursuri de desene, schițe, crochiuri, acuarelă și impresi-onantul concert de muzică tradițională evreiască susținut de Klezmer Nigun Band, formația de muzică klezmer a C.E. Iași, condusă de prof. *Romeo Luchian*, soliști ing. *Uri Fernbac* și jurist *Albert Lozneau*.

La deschiderea oficială, moderată de ing. *Abraham Ghiltman*, președintele C.E.Iași, au participat președintele F.C.E.R., dr. *Aurel Vainer*, deputat, rabinul *Rafael Shaffer*, ing. *Romeo Olteanu*, prefectul județului Iași, viceprimarul Municipiului Iași, ing. *Mihai Chirica*, vicepreședintele Consiliului Județean Iași, ing. *Gabriel Surdu*, deputat dr. *Camelia Bogdăni*, dr. *Irina Cajal*, subsecretar de Stat la Ministerul Culturii, arh. *Radu-Petre Nastase*, directorul general al Institutului Național al Patrimoniului, reprezentanți ai comunității academice, ai diverselor culte și ai mass media.

Salutând numeroasa asistență, dr. *Aurel Vainer* a menționat că Sinagoga Mare din Iași este primul obiectiv din România înscris pe Watch List 2014 și mediatizat în întreaga lume iar evenimentul organizat la Iași, direct în mijlocul șantierului, este un exemplu de reabilitare „in vivo”.

În partea a doua a programului a avut loc masa rotundă cu tema: „Sinagoga Mare din Iași – Pagini de Istorie”. Mo-

oficiat de Rabinul *Rafael Shaffer*, prim-cantorul *Iosif Adler* și oficiantul de cult *Ronai Emeric*. Arătând că deportații s-au transformat în cenușă și fum, președintele comunității, *Robert Schwartz*, a afirmat că martirii se comemoarează în comun și doliul este de asemenea comun. Prim-cantorul *Iosif Adler* a susținut un recital de cântece comemorative, încheind însă într-o notă optimistă cu celebrul „Ieruşalaim şel zahav” (Ierusalimul de aur), în onoarea Zilei Ierusalimului, marcată chiar în aceea zi. De asemenea, cei prezenți au ascultat corul „Şira Hadaşa” al Comunității Evreilor din Cluj.

Şase lumânări, reprezentându-i simbolic pe cei şase milioane de evrei uciși în Holocaust, aşezate pe o menora, au fost aprinse de şase supraviețuitori. Președintele F.C.E.R. a apreciat comemorarea din Templul Deportărilor ca impresionantă, o seară de aducere aminte! În același timp, el a constatat renașterea comunității evreiești de la Cluj. Dr. *Aurel Vainer* a fost

derată de arh. *Lucia Apostol*, coordonatoare programului din partea F.C.E.R., masa rotundă a inclus, pe parcursul a două paneluri, cinci comunicări.

Sarah Sher, reprezentanta WMF pentru programele referitoare la moștenirea iudaică, a subliniat, în comunicarea „World Monuments Fund – Watch Program. Sinagoga Mare din Iași”, că WMF este o organizație non-profit fondată la New York în anul 1965. Programul privind moștenirea evreiască a fost inițiat în anul 1988 și, în cei 26 de ani de când funcționează, a realizat peste 50 de proiecte în 27 de țări din lume, urmărind sporirea interesului pentru prezervarea moștenirii iudaice și colectarea de fonduri de la fundații, donatori privați și prin parteneriat public - privat.

În comunicarea „Pagini de istorie. Evreii din Iași”, președintele F.C.E.R. a arătat că „evreii au descătușat economia românească de relațiile feudale, au contribuit la modernizarea vieții economice prin trecerea de la meșteșug la producția industrială și au creat sistemul bancar românesc”.

Comunicările „Sinagogi și șiluri din Iași – trecut, prezent și perspectivă de viitor” (ing. *Abraham Ghiltman*) și „Sinagoga de ieri și de azi: loc de întrunire, de învățătură și de venerație” (lector univ.dr. *Iulian Moga*, Universitatea „Al.I.Cuza” din Iași) au argumentat, prin numeroase date istorice, importanța comunității evreiești ieșene și rolul jucat de ea în dezvoltarea economică, științifică și culturală a orașului.

În comunicarea „Sinagoga Mare din Iași-Semnificația istorică și valoarea sitului, proiectul de conservare, trecut, prezent și speranțele pentru viitor”, ing. *Ionel Gosav*, proiectant de specialitate, și ing. *Titel Sinescu*, director general IASICON, au prezentat lucrările de reabilitare efectuate la Sinagoga Mare în perioada 2000-2014.

În încheiere, dr. *Aurel Vainer* a decernat, ca semn al recunoașterii și al recunoștinței, Medalia de Onoare „Om al adevărului și al păcii” și titlul „Prieteni ai Comunităților Evreiești din România” mai multor personalități, respectiv *Sarah Sher*, *Romeo Olteanu*, *Cristian Adomniței* (președinte C.J. Iași) și *Mihai Chirica*.

MARTHA EȘANU

impresionat și de implicarea în comemorare a autorităților locale, mulțumind din nou primarului *Emil Boc* pentru contribuția la ridicarea Monumentului. „Azi, în lume trăiesc 14 milioane de evrei, mai mulți decât înainte de Holocaust”, a subliniat vorbitorul. În cuvântul său, *Reli Mihaiovici*, supraviețuitoare, le-a adresat celor prezenți un „salut din partea supraviețuitorilor, tot mai puțini în lume, bătrâni, dar de neînvinși”, apărători ai memoriei celor de odinioară, care au pierit nevinovați, doar pentru că erau evrei. Fostul senator *Eckstein Kovacs Peter* a evocat casele din Cluj în care au trăit evreii. „Casele mai există, dar unde sunt locuitorii lor, s-a întregit în fum. Fie-le memoria eternă”, și-a încheiat vorbitorul cuvântarea.

„Fiecare al cincilea om din Cluj a fost deportat și nu i s-a dat posibilitatea să moară în demnități”, a precizat viceprimarul *Ana Horvath*.

„Frau Hess și grădinile ei”

Am citit câte ceva despre Rudolf Hess și, mai ales, despre strania sa aventură finală. (În 1941 a zburat în secret și s-a parașutat în Scoția, încercând să negocieze o pace între Germania și Marea Britanie. Considerat suspect de către englezi, Hess a fost ținut prizonier de către aceștia până la procesul de la Nürnberg). Evident, însă, nu avem nicio informație despre soarta soției sale, Ilse, protagonistă în *Frau Hess și grădinile ei*. O ființă despre care s-ar putea ca nici autorul american *Milton Frederick Marcus* să nu dețină ca repere documentare decât faptul că excentrica și mândra aristocrată, și ea membră a Partidului Național-Socialist, nutrea o mare pasiune pentru grădini. (Să fie oare adevărat că și în acestea urma să se aplice o epurare... de plante neautohtone?!). Oricum, fără îndoială, ficțiunea domină în piesa lui Marcus, care fantazează foarte liber asupra întâlnirii și legăturii (finalizate și cu un copil!) dintre Frau Hess și evreul Isaac Baum, specialist în botanică, scos anume de la Mauthausen pentru a-i fi „sclav-consilier” lui Ilse.

Cinstit vorbind, povestea pare neverosimilă, cu atât mai mult cu cât autorul nu articulează prea abil situații, atitudini, reacții umane și nici nu mânuiește prea convingător dialogul. Dar, mai știi, cum „viața bate orice imaginație”...

Noroc că spectacolul TES (prezentat la „Național”) este opera „magicianului” *Alexander Hausvater*! Autor al scenariului, adaptării dar și al regiei, el are darul rar de a transforma o piesă în două personaje („camerală”) într-un text ce evocă mai amplu și expresiv istoria și dramele existențiale și morale asociate epocii. Pentru aceasta el orchestrează simfonic (în stil clasic dar și... „dodecafonic”) discursul său teatral, imagistic dinamic și simbolic. Și antrenează în joc alți șapte interpreți, care vor deține mai multe roluri și mai multe funcții. („actori”, martori, victime, comentatori etc.). Ni se evocă atmosfera de coșmar al Istoriei. Dar și climatul de inconștientă și iresponsabilitate, cinism, aroganță și credințe absurde ale celor ce declanșaseră urgia. Ni se evocă ororile Holocaustului (Isaac Baum schimbăse zadarnic nume, credințe și identități; își pierduse familia și își va căuta zadarnic fiica!)

Hausvater „ridică la putere” o complexă problematică umană și morală. Surprinde asocierea Ilse-Isaac ca o contracarare a Fricii și Singurătății și o cale a Supraviețuirii. Examinează sursele fanatismului (potențat de miturile teutonice și wagneriene) și, la pol opus, resorturile omeniei. Insistă pe ambiguitatea relațiilor dispreț-repulsie-atracție. Vorbește despre blestemul perpetuării „vinovăției”. „Ce putem face ca aceste calamități să nu mai revină?” se întreabă el, activând sinapsele memoriei.

În chip inspirat, drama lui Marcus este așezată de Hausvater în rama „teatrului în teatru” și a teatrului ce se naște la vedere, chiar sub ochii noștri. Ceea ce motivează și stimulează și un stil scenic original ce alternează contrastant registrul trăirilor grave cu cel al comentariului grotesc-sarcastic; și codul realist cu cel expresionist; relieful cuvântului cu pantomima; mișcarea liberă și cea de ritual; muzica și dansul (pe dominantele „teatrului de cabaret”).

Și „imaginile”, extrem de pregnante, te urmăresc multă vreme! Mai ales că energia și creativitatea lui Hausvater se transmite viguros interpretelor. E vorba de *Maia Morgenstern* și *Arabela Neazi* (Frau Hess), de *Constantin Cojocaru* și *Nicolae Predica* (Isaac Baum), excelenți! Dar și de *Marius Călugărița*, excepțional în rolul complex al „regizorului”. Sub semnul unei dăruiri minunate, impresionează și *Veaceslav Grosu* (Măscăriciul) și *Anka Levana*, *Cristina Cârcei*, *Natalie Ester*, *Darius Daradici*, *Viorel Manole*.

NATALIA STANCU

Obsesia Bănescu

Gândul scris

„Omul (...) intră la o idee; a intrat la o idee? fandacșia-i gata!” Ceea ce pe vremea lui Caragiale se întâmpla numai la nivel individual, azi a devenit o boală națională, care afectează întâi liderii, apoi se răspândește cu virulență, din om în om, contaminând milioane de persoane. Un exemplu? Tendința de a raporta tot ce facem și tot ce s-ar putea întâmpla la Traian Bănescu, de a face din președinte unitatea de măsură a vieții noastre politice și sociale, într-un mod care tinde să devină comic, dacă nu ar fi de-a dreptul trist.

Fără doar și poate, cel care a stat zece ani la Cotroceni este o personalitate puternică, un politician abil, care a influențat destinele României mai mult poate decât ar fi permis-o strict litera Constituției, dar omul a spus, dinainte de a fi ales, că vrea să fie un președinte jucător. Și a fost. L-a jucat pe mulți pe degete, a stărnit admirație și resentimente, a fost, după unii, bun, după alții, rău, dar nu a fost un om pe care să îl ignori. Puteai să-l aprobi, să-l dezaprobi, dar nu să-l treci cu vederea.

Astăzi, însă, Traian Bănescu a ajuns, ca să spun așa, generator de fandacșie națională, iar asta nu este nici vina, nici meritul lui, ci al celor din jur, care fac din el, în mod obsesiv, unitatea după care se măsoară prezentul și chiar și viitorul nației. În copilărie, cred că toți am fost mășurați de părinți la tocul ușii, pe care se făcea o linie cu creionul, să se vadă cât a mai crescut odrasla. Azi, suntem mășurați cu *bănescul*, dacă mi se permite să fac acest nou substantiv comun, care e în spiritul epocii și care definește, așa cum ziceam, unitatea de măsură a stării națiunii. Nu metrul, nu leul, nu PIB-ul, ci *bănescul*. Cât de mare sau mic e nivelul de trai, cât de bine sau de rău arată viitorul, ce ar trebui sau nu ar trebui făcut, totul se estimează cu *bănescul*.

De pildă, se face un nou partid, PMP. Nu pentru că l-ar cere configurația scenei politice sau realizarea unor obiective economice, politice și sociale, ci pentru că acesta trebuie să... „continue proiectul inițiat de președintele Traian Bănescu” (Elena Udrea), pentru că „proiectul de țară propus și promovat de Traian Bănescu trebuie continuat” (Cristian Diaconescu). Își desemnează PMP candidatul la prezidențiale? „Da, a existat o consultare și cu președintele Traian Bănescu” (Elena Udrea). Mințim în continuare poporul, că doar e campanie? „Nu, nu a existat” o consultare cu Traian Bănescu despre nominalizarea prezidențiabilului PMP (C. Diaconescu).

Se face o nouă alianță, între PSD și PP-DD? Temelia ei este că Dan Diaconescu a propus o „alianță anti-Bănescu”. Și așa ar putea să intre patronul OTV și la guvernare, călare pe această inițiativă adresată tuturor partidelor, indiferent de culoarea lor politică. Bravos, națiune, halal să-ți fie,

vorba Conului Leonida, și el pus față cu reacțiunea!

Se dorește unificarea drepte, inițiativă care mi se pare lăudabilă, după cum am mai scris, dar nu măsurată cu *bănescul*. Ea ar fi putut echilibra scena politică, relația dintre stânga și dreapta. Dar, nu așa cum se face. Până și unul dintre puținii săi susținători lucizi, Răzvan Ungureanu, afirmă că lansarea inițiativei e un eșec și ea a adâncit de fapt fragmentarea drepte. Ceea ce recunoaște (fără să vrea) și Elena Udrea: „Ne-am dori să susținem un singur candidat al drepte, dar asta înseamnă ca PDL și PNL să susțină candidatul nostru”. Curat constituțional, cum ar fi zis Ghiță Pristanda.

Degeaba se chinuie Mihai-Răzvan Ungureanu să demonstreze că dreapta „nu este nici pro Traian Bănescu, nici contra Traian Bănescu, ci este pro România”, pentru că nu-l ascultă nimeni, dat fiind că este în afara curentului de gândire al celorlalți lideri.

Deocamdată, unificarea drepte a ajuns într-o fundătură, unde se zbat trei candidați la președinție (Iohannis, Ungureanu și Diaconescu), patru partide, dintre care numai două negociază, dar asta de pe principiul că fuziune să fie, dacă o cer interesele partidului, dar să nu se schimbe nimic, nici numele PNL, nici ideologia acestuia. Și atunci, cum? Să accepte PDL să se scufunde în PNL? Curat fuziune! Ceea ce îi crește șansele lui Tăriceanu și ale celorlalți fugari din PNL: „nu împărtășesc planurile de fuziune ale actualei conduceri interimare a PNL și ale forțelor politice aflate sub tutela lui Traian Bănescu”, spune șeful Senatului, măsurând unificarea drepte cu *bănescul*.

De altfel, și Victor Ponta lucrează cu aceeași unitate de măsură, explicând demisia lui Antonescu și retragerea acestuia din cursa prezidențială prin aceea că fostul lider PNL a avut consilieri care l-au împins „încet și sigur” către ceea ce și-a dorit Traian Bănescu, inamicul USL, al PNL și al stângii.

Ar fi fost simplu să se facă unificarea drepte, dacă politicianii nu ar fi fost atinși de obsesia Bănescu: o alianță electorală în care toate partidele și partidelele de dreapta să susțină candidatul de dreapta cel mai bine plasat în turul doi. Și apoi, odată ales, s-ar fi putut discuta și despre susținere sau chiar participare la guvernare, despre schimbarea majorității și așa mai departe. Dar măsurarea procesului de unificare a drepte cu *bănescul* s-a dovedit a fi fost una care a indus în eroare și amenințată să îngroape inițiativa.

Și aceasta riscă să nu rămână singura victimă a amintitei obsesii, dacă nu se găsește rapid un psihiatru să ia vâlul de pe ochii politicianilor și ai celor care îi cred.

Altfel, nu ne rămâne decât să constatăm că „fandacșia-i gata”.

ALEXANDRU MARINESCU

Supraviețuirea după Auschwitz

Romanul autobiografic *Despăgubirea*, de Peter Herzog (pseudonimul literar al lui Peter Gardosh), ne pune în fața unei mărituri cutremurătoare a unui supraviețuitor de la Auschwitz, Dachau și Kaufering.

Evreu din Târgu Mureș, de limbă și cultură maghiară (dar bun vorbitor și de română), copilul Peter trăiește în numai câțiva ani o serie de experiențe șocante. Mai întâi, Dictatul de la Viena, prin care o parte din Transilvania este încorporată în statul ungar condus de Horthy. Un moment de entuziasm pentru evreii mureșeni, care până atunci se identificaseră cultural cu idealurile maghiare. Din păcate, Holocaustul începe, simbolic, chiar din prima zi a stăpânirii maghiare: în romanul lui Peter Herzog, un bătrân medic

evreu este batjocorit, chiar în seara instaurării noilor autorități, de către un grup de tineri ultranaționaliști maghiari... Urmează, pas cu pas (ca și în România, de altfel), tot soiul de măsuri discriminatorii, culminând cu strângerea evreilor în ghetouri improvizate și deportarea lor la Auschwitz. Un proces brutal, care nu a cruțat pe nimeni, procentul supraviețuitorilor fiind printre cele mai mici din Europa.

Peter Herzog este un asemenea supraviețuitor. Deși are numai 13 ani când familia sa este trimisă în ghetoul din fosta Fabrică de cărămidă din Târgu Mureș, beneficiază de o constituție fizică robustă, care-i permite să treacă drept un adolescent bun de muncă. De asemenea, nu crede că evreii vor fi trimiși „la odihnă” și, când aude că persoanele apte de muncă nu vor fi expediate direct către moarte, nu ezită. Se declară mai în vârstă și e trimis la muncă, în timp ce o bună

parte din familia și comunitatea sa ajunge în camerele de gazare. La Kaufering, în contact cu una dintre realitățile paradoxale ale Holocaustului. Deși majoritatea populației „ariene” nu a mișcat un deget pentru a-i salva pe evrei, Peter va fi salvat de către un subofițer SS, care, originar dintr-o localitate de lângă Târgu Mureș, își va aminti cum mama sa cumpăra din magazinul fratelui bunicului tânărului. Drept urmare, îl va ocroti atât cât se putea, făcând diferența între moarte și viață.

Un alt paradox îl va lovi, însă, pe Peter după ce se întoarce în țară: victima Holocaustului va deveni, în 1960, și victima comunismului. Peter Herzog va fi dat afară de la Televiziune, acuzat de „cosmopolitism” și „reacționism”, fiind silit să plece în Israel, iar de acolo în Germania. Unde îl va aștepta ultima dezamăgire: după o luptă îndelungată cu burocrăția germană,

despăgubirea pe care o va primi pentru suferințele îndurate la Auschwitz, Dachau și Kaufering va fi... echivalentul a trei jeți de automobil...

Romanul este, de fapt, compensația pentru o viață răvășită, pe care nimeni nu i-o mai poate da înapoi. Speranța că, prin lectura lui, tinerii vor învăța lecțiile trecutului și nu îi vor mai repeta greșelile, este marea despăgubire pe care Peter Herzog o primește, la capătul unei vieți pline de suferință.

Prefața scrisă de fostul președinte Ion Iliescu – prieten din tinerețe al autorului – explică și împrejurările în care, sub mandatul său, a fost înființată Comisia Internațională pentru Studiul Holocaustului în România – Comisia Wiesel, care a deschis calea recunoașterii de către statul român a responsabilității sale și, totodată, a implementării unui complex proces de comemorare a Holocaustului în România.

RĂZVAN VONCU

*PETER HERZOG – *Despăgubirea*. Povestea unui supraviețuitor, prefață de Ion Iliescu, Editura Litera, București, 2014.

Prețul unui abonament pe un an este de 30 lei. Abonamentele pentru ciltorii din provincie se vor face la comunitățile evreiești din localitatea respectivă. **ABONAȚII SUNT RUGAȚI SĂ COMPLETEZE ADRESA EXPEDITORULUI PE CUPON!** Pentru cei din București – la sediul F.C.E.R. din str. Sfânta Vineri nr. 9 – 11, cod poștal 030202. Abonamentele se mai pot achita și prin mandate poștale fie pe adresa F.C.E.R. – la oficiile poștale din localitate, fie în conturile: BCR 2511.A01.01195275.0074.ROL.1 RO51R-NCB0074011952750001 (LEI), 2511.A01.0.1195275.0074.USD.5 RO40RNCB0074011952750005 (USD), 2511.A01.0.1195275.0074.EUR.3 RO94RNCB0074011952750003 (EURO), sau BANK LEUMI ROMÂNIA, SUCURSALA MOȘILOR, Adresa băncii: CALEA MOȘILOR NR. 280, SECTOR 2, BUCUREȘTI, Contul IBAN: RO89DAFB10800090989RO02, RO06DAFB10800090989US02, RO46DAFB10800090989EU02, swift: DAFB RO22. Pentru EUROPA, un abonament pe un an costă 45 de euro (cu toate taxele incluse). Pentru EXTRA EUROPA, un abonament costă 95 de dolari USA (cu toate taxele incluse). Pentru Israel, un abonament pe un an costă 40 de dolari USA.

REALITATEA EVREIASCĂ

REDACTIA: București,
str. Maria Rosetti, nr. 17, sector 2
COD POȘTAL 020481 OP 9
Tel. / fax: 021-322.75.60

www.fcer.jewish.ro
realitateevreiasca@gmail.com

Serie nouă a
REVISTEI CULTULUI MOZAIK
Fondată în 1956
de Șef-Rabin dr. Moses Rosen

Redactor-șef:
ALEXANDRU MARINESCU

Consilier editorial onorific:
DOREL DORIAN
Secretar general de redacție:
ELENA MARINESCU

Redactori: IULIA DELEANU
DAN DRUȚĂ, LUCIANA FRIEDMANN
EVA GALAMBOS (senior editor),
GEORGE GÎLEA, DIANA MEDAN,
BORIS M. MEHR

Corectură: MIHAELA OBERSCHI
Foto: SANDU CĂLȚIA, SILVIU VEXLER
Traducători:
Ebraică: SARIT BLONDER
LUCIAN-ZEEV HERȘCOVICI
Engleză: SANDA LEPOIEV

Relații, administrator: MIHAIL TUNSOIU
Telefon: 021-314.96.90

DTP: GABRIEL IONESCU
GABI@ETIPOGRAFIE.RO
COSMIN MIUȚE

Potrivit art. 206 C.P., responsabilitatea juridică pentru conținutul fiecărui text aparține autorului. Redacția nu împărtășește în mod obligatoriu punctele de vedere exprimate în articolele semnate de colaboratori. Redacția nu primește spre publicare decât articole scrise cu diacritice.

Contents	
70 de ani de la deportarea evreilor din Ardealul de Nord	1
Monumente și momente solemne dedicate tragicului eveniment	1
Când s-au deschis porțile iadului	1
De ce am scris „Scriitorii evrei din România”?	1
Agenda deputatului și președintelui F.C.E.R.	2
Evreii și bicicliștii sunt vinovați de toate relele	2
70 de ani de la deportarea evreilor din Ardealul de Nord	3
Evreii maramureșeni, trimiși la Auschwitz	3
Sighet	3
Dej	3
Lacrimi pentru victimele urii	3
Cluj	3
Supraviețuitorii lagărelor despre suferințele prin care au trecut	3
70 de ani de la deportarea evreilor din Ardealul de Nord	4
„Marșul Vieții” – exemplu de solidaritate	4
Satu Mare	4
Ample manifestări întru neuitarea victimelor urii	4
Oradea	4
Orașul cu două monumente cinstind memoria evreilor	4
Bistrița	4
„Să nu uităm niciodată!”	4
Șimleu Silvaniei	4
70 de ani de la deportarea evreilor din Ardealul de Nord	5
Monument din inițiativă privată	5
Tiocu de Sus	5
„Memoria ca o rană...”	5
Piatra Neamț	5
Brașov	5
Adunare de doliu și inaugurarea Monumentului memorial	5
Ample manifestări întru neuitarea victimelor urii	5
Oradea	5
47 de ani de la „Războiul de șase zile”	6
Lumina sărbătorii de Șavuot la Sinagoga Mare	6
Matineu cultural la Iași	6
Michael Horodniceanu:	7
„În cariera mea s-au împlinit capacitățile tehnice și cea de a comunica”	7
Antoaneta Ralian și Gheorghe Schwartz, premiați de Uniunea Scriitorilor din România	7
Picnic de vis de Lag Baomer	8
Bacău	8
A d M e a V e e s r i m , Eyal Ciuchi!	8
Eveniment de comemorare a Holocaustului	8
Piatra-Neamț	8
Străveche sărbătoare	8
Satu Mare	8
„Seară evreiască”	8
Roman	8
Întâlniri cu Rabinul Șlomo Tobias	8
Botoșani	8
„Primăvara în muzică și poezie”	8
La mulți ani, angajaților F.C.E.R. născuți în luna iulie!	8
Adrian Cioroianu: „În 1944, un tânăr evreu se îndrepta obligatoriu spre stânga, probabil spre P.C.R.”	9
Holocaustul, predat de aproape 9 ani în liceele din România	9
Agenda deputatului și președintelui F.C.E.R.	10
Analize pentru diagnosticarea cancerului de sân	10
Noi metode de tratare a leucemiei	10
Teste pentru detectarea contaminării apei și alimentelor	10
Un important proiect de cercetare în parteneriat cu Beijingul	10
„O mare pierdere pentru comunitatea evreiască din România”	10
Reuven Rivlin – cel de-al zecelea președinte al Israelului	11
Uniunea Europeană, încotro?	11
Asasinul de la Bruxelles, scăpat de poliția belgiană și prins în Franța	11
Poziția guvernului israelian față de crearea noului Cabinet palestinian Fatah-Hamas	11
„E s h e t H a i l ” ediția a treia	12
Polinger Family Foundation și angajamentul pentru viitorul comunitar	12
Hamsa, festivalul purtător de noroc!	12
Bereshit 8 Galați	12
Evenimente, evenimente, evenimente....	12

P e t r e c e r e c u t e m a	
Vestul Sălbatic	12
Străbătând Cartierul evreiesc	12
In Memoriam evreilor deportați la Auschwitz	12
Norman Manea la București	13
Președintele de onoare al Forumului B'nai B'rith România, aleasă în cea mai înaltă funcție a BB Europa	13
Exilul, de la fapt de viață la simbol literar	13
București, 28 mai – 1 iunie 2014, Salonul Internațional de Carte, ediția a IX-a	14
Andrei Oișteanu – o nouă lansare	14
Bookfest	14
Timișoara multietnică	14
Antoaneta Ralian – 90 LA MULȚIANI!	15
Veni, vidi... Voncu	15
La Sighet, un interviu cu Elie Wiesel	15
Orașul cu două monumente cinstind memoria evreilor	15
Bistrița	15
Treziri înfiorate de vraja întoarcerilor	16
Ne despart șase decenii...	16
Nonconformistul Jünger despre evrei și o surprinzătoare analogie cu Biblia	16
Bravi unchi pentru nepoți meritoși	16
Când s-au deschis porțile iadului	17
Cum a traversat Benone Constantin secolul XX	17
Gherla evreiască – lupta pentru memoria înaintașilor	17
Adunare de doliu și inaugurarea Monumentului memorial	18
Brașov	18
Nimeni și nimic nu poate opri reîntoarcerea evreilor în Țara Sfântă	18
C.S.I.E.R.	18
Din istoria C.E.B.	18
Un film mai mult decât istorie, o rană deschisă	19
15 tone de ajutoare pentru victimele inundațiilor din Serbia și Bosnia	19
Din nou, oaspeți din Kansas la București	19
Șimleu Silvaniei	19
„Să nu uităm niciodată!”	19
Vizita Papei Francisc în Israel – un mesaj pentru cele trei religii monoteiste	19
70 years from the deportation of Jews from North Transylvania	20
Norman Manea in Bucharest	20
Michael Horodniceanu: In my career the technical and the communication capacity have mingled	20
The Light of the Shavuot Holiday at the Great Synagogue	20
Bookfest, the International Book Salon, 9th edition	20
Bucharest May 28-June 1, 2014	20
„Entuziasta care a slujit cultura iudaică și literatura română”	21
Pios omagiu	21
Eroilor noștri	21
Supraviețuitorii lagărelor despre suferințele prin care au trecut	23
Cluj	23
Sinagoga Mare din Iași, nominalizată pe 2014 WAT-CH LIST (WMF)	23
„F r a u H e s s și grădinile ei”	24
Supraviețuirea după Auschwitz	24
Obsesia Băsescu	24